Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

GÖTEBORGS UNIVERSITET

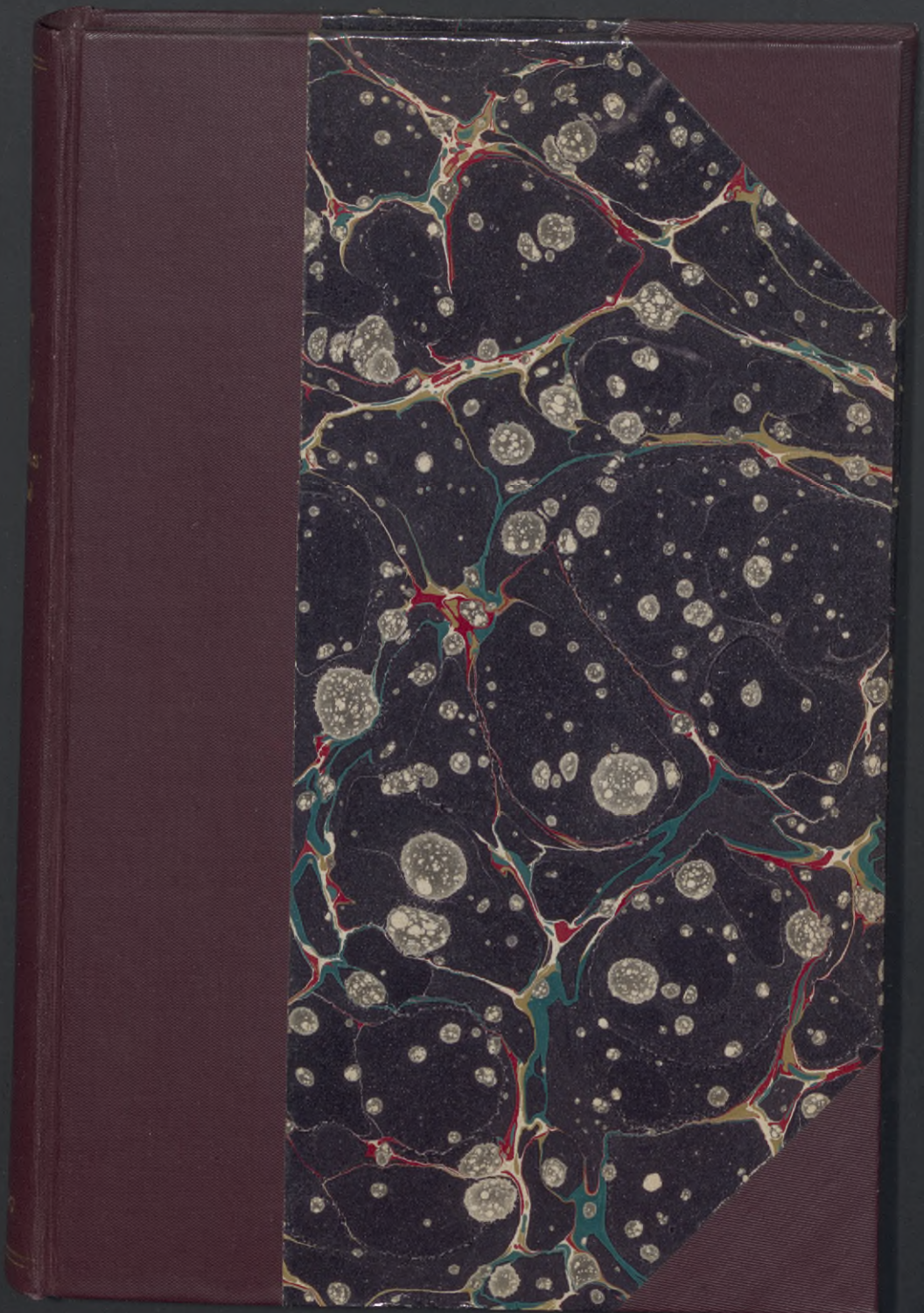

GÖTEBORGS·UNIVERSITETS·BIBLIOTEK

Allmänna Sektionen

Kyrkohist.
Sv.
Mission

BEFRIAD FRÅN GUDARNAS HÄMND

AV

ANDERS WALDER

STOCKHOLM

SVENSKA MISSIONSFÖRBUNDETS FÖRLAG

GÖTEBORGS STADSBIBLIOTEK

Mariestad 1937

Aktiebolaget Tidning för Skaraborgs Län

GÖTEBORGS UNIVERSITETSBIBL.

FÖRORD.

Denna lilla skildring vill visa några avsnitt av den långa och hårda strid, som fördes mot mörkrets och hedendomens makter, innan kristendomen med kraft bröt fram i Kingoyilandet. Överallt i byarna diskuterades i oändlighet det nya tidsläget och de väldiga krafter, som voro i verksamhet. De gamla, som voro hårt bundna av sed, tradition och löften vid gudarna, hade svårt att komma tillrätta med det nya, som mötte dem. I spetsen för motståndet stodo avgudaprästerna, som kände, hur deras makt kringskars, och vars inkomstkällor sinade för varje år. Villigt skall erkännas, att några av dem förde striden utan egoistiska motiv. De voro övertygade om att folket skulle drabbas av gudarnas vrede, om dessa icke dyrkades. Men när gudarnas vrede icke uppenbarade sig, trots det att många mottogo kristendomen, började de mera klartänkta och reflekterande avgudaprästerna tvivla på sina gudars makt. De började då lyssna till evangelii predikan och övergingo till kristendomen. De omvända avgudaprästernas antal växte för varje år, och många av dem blevo ofta de förnämsta kämparna för den nya läran. Det unga släktet var dock mest tillgängligt för

kristendomens sanningar. De hedniska föreställningarna hade icke fått ett så fast grepp om deras själ, och de voro icke bundna av eder och löften vid gudarna.

FÖRFATTAREN.

I.

Strålande i guld och purpur höjde sig dagens drott över de gräsbeklädda Kinangabergen och jagade hastigt bort det tunga mörkret nere i dalarna och inne i de dunkla skogarna. Skogens fyrbenta rövare — leoparderna — hade redan efter nattens ivriga och blodiga jakter sökt upp sina gömställen bland skogens nästan ogenomträngliga snår. Antiloperna betade ännu i det daggiga gräset på backsluttningarna, och en buffelhjord sökte bland tuvorna i kanten av ett kärr efter en viloplats, där den kunde dåsa under dagens tryckande hetta. I skogsbrynet icke långt från Bwendebyn svingade sig en flock kvicka, gröngråa apor från trädgren till trädgren. Då de kommit fram till ett stort jordnötsfält, gjorde de halt, tittade sig försiktigt omkring och hoppade därefter ned på de lägsta trädgrenarna. Ännu en gång blickade de med sina ytterst livliga ögon sig omkring, och när de icke kunde upptäcka någon lurande fara, hoppade de vigt och mjukt — såsom endast apor kunna hoppa — ned på marken och kilade lätt och behagligt fram till jordnötsfältet, där de tänkte taga sig ett duktigt frukostmål.

Högt uppe i ett träd satt en gammal aphanne kvar.

Han var icke stelbent, ty han kunde taga lika långa skutt som de andra, då det gällde. Men han var de övrigas väktare. Från sin upphöjda ställning skulle han vaka över den snattande svärmens säkerhet och giva en varningssignal, om någon fara hotade.

I jordnötsfältet blev det ett väldig liv. Aporna krafsade i jorden, ryckte upp en mängd jordnötsstånd, beto varandra, kliade sig i huvudet och gjorde många fula grimaser. Men fröjden i jordnötsfältet blev för dem icke så lång. På krönet av en kulle strax ovanför fältet avtecknade sig mot den ljusa morgonskyn en ung, trevlig man, som kom med raska, spänstiga steg. Hans hår var stort och tovigt, och hårfästet gick långt ned i pannan, som var ovanligt bred. Näsan var också mycket bred och platt. De stora, blixtrande ögonen vittnade om en mera ovanlig intelligens. Munnen var välformad, och hakan liknade mera en arabs än en negers. På det högvälvda, breda bröstet hade han en stor, vacker tatuering, föreställande en antilop. Kring midjan bar han ett skynke av strävt basttyg, och i den breda läderremmen hängde en klumpig knivslida, i vilken en lång kniv med ett tjockt skaft var instucken. Över ena axeln hängde en palmklättringsklave och över den andra ett tjockt snöre, vid vilket en stor kalebass var fästad.

Luboki, den unge, hurtige mannen, var på väg till palmlunden för att tappa palmvin för sin hövdings räkning.

När aphannen i trädet fick se Luboki komma, utstötte han ett kort, kraftigt varningsrop. Aporna sträckte upp huvudet och flydde med långa och has-

tiga skutt till skogen, där de blixtsnabbt försvunno i det täta lövverket.

Nu ha väl de där odjuren förstört vårt jordnötsfält, sade Luboki för sig själv, under det att han svängde med kalebassen. Aldrig få vi ha våra fält i fred. Vildsvin, antiloper och apor fördärva allt, vad vi plantera. Häromdagen bökade en vildsvinshjord upp ett kassavarotsfält för oss, och i går skövlade bangondoaporna en pisangplantering.

Luboki skyndade ned till jordnötsfältet. Då han kom dit ned, ljusnade hans ansikte. De fyrhänta rövarna hade icke hunnit göra någon nämnvärd skada.

Medan han stod där, kom den kraftige hövdingen Lumbu. Denne var på väg till samma palmlund som Luboki.

— Varför står du där och stirrar? ropade han på avstånd. Du tittar, som om du letade efter pärlhöns. Men de ha nog redan flugit till skogs.

— Jag letar icke efter pärlhöns, utan jag ser bara efter om aporna ha förstört jordnötsfältet. Det var en hel svärm här, då jag kom. Men då de fingo se mig, blev det en väldig fart på dem.

— De äro ena riktiga odjur. Tänk, hur mycket de ha förstört för kvinnorna i vår by. Men kloka äro de med besked. Du vet väl, att de icke äro det ringaste rädda för kvinnorna. När dessa äro ute på fälten, komma aporna till dem. Och då kvinnorna hytta åt dem med sina hackor, hytta de igen, och då kvinnorna kasta jordkokor efter dem, göra aporna på samma sätt. Men om en man då kommer ut till kvinnorna på fältet, fara aporna som en pil iväg till

skogen, ty de ha respekt för oss män. En sådan respekt skulle också våra kvinnor ha för oss.

— Men det vore ju bedrövligt, ty då blevo vi män ensamma i byarna, och hur skulle det gå för oss, som icke kunna laga någon mat?

— Jag menar icke, att de skulle fly, men att de skulle lyda oss och icke vara så uppstudsiga, som de ibland äro. Langihövdingen, som är så stor i orden, körde i går bet på sina kvinnor. Han ville, att de skulle gå efter palmlöv till hans nya hus, men ingen av dem rörde sig ur fläcken. Han var maktlös. Och vad hjälpte det, att han skrek, att kvinnorna äro de sämsta varelser, som finnas i världen. De bara skrattade åt honom.

— Ja, nog äro aporna konstiga djur. Att de äro kloka är väl icke så underligt, ty de likna ju människorna.

— Det bör icke förvåna någon, att de göra det, ty de lära ju härstamma från människan. Du har väl hört de gamla berätta, att det fanns en gång en stam, som förde ett så dåligt liv, att den av de andra stammarna drevs bort till skogen, där den tvingades att livnära sig av trädens frukter och fördenskull måste lära sig att klättra i de höga träden. För att underlätta klättrandet växte det då fram på dem långa svansar, med vilka de kunde hålla sig fast i trädgrenarna.

— Tror du, att det kan vara sant?

— Varför skulle det vara omöjligt. Några gånger har jag sett apor, som varit större än de största karlar. I skogen mellan Kinanga och Kindamba såg jag en gång en svart, långhårig apa, som var större

än Magimbi i Bwende. Hennes armar voro så långa och kraftiga. Hon tittade på mig med en så ilsken blick, att jag blev förskräckt och sprang tillbaka till Kindamba, dit jag varit och köpt palmvin till min brors bröllop. I min förskräckelse höll jag på att tappa kalebassen, då jag ilade av alla krafter till byn för att där söka få skydd. Jag hade hört, att de där stora, svarta aporna äro vilda och så starka, att de med ena handen gripa en människa om halsen och klättra upp med henne i ett träd, och där döda henne. I Dingiskogen såg jag en kväll vid solnedgången en stor, mörkgrå apa som satt i ett träd och höll sin unge i famnen. Då jag kom i hennes närhet, tog hon en trädgren och kastade den efter mig. Jag tog då till benen och sprang för brinnande livet, ty jag fruktade, att aphannen var i närheten och kunde anfalla mig. Jag har hört många gamla påstå, att de mörkgrå aphannarna äro farliga.

— Jag har aldrig sett varken svarta eller mörkgråa apor.

— De äro naturligtvis sällsynta i våra trakter, men de finnas likväl i våra skogar. Demvo från Kingwala såg häromdagen en väldig apa, då han satt i en palm och högg ned palmnötter. Han blev så rädd, att han höll på att ramla ned från palmen. Och han kunde icke tala på ett dygn, ty hans tunga var förlamad.

— Sedan vi fått bössor, behöva vi inte vara rädda för dem.

— Men om man har bössan hemma i byn, när de uppenbara sig, hur går det då?

— Ja, då är det bara att springa och sätta sig i

säkerhet, ty på marken röra sig de stora aporna icke fort.

— Ser du, hur djärvt de svinga sig från gren till gren? sade Lumbu och pekade på några höga träd, som sträckte sina kronor över de andra träden i skogen.

— Det var just de där odjuren, som höllo till i jordnötsfältet, då jag kom. Men nu komma de flyende hit. Se, hur förtvivlat de hoppa. Det måste vara någon, som jagar dem.

— Då är det en leopardhona, som är ute och jagar. Denna tid av året har leoparden ungar, och då jagar honan även på dagen. Hon dödar då många apor och bär hem dem till sina ungar, som ha en god aptit. Leoparden klättrar och hoppar fortare i träden än aporna. Ser du, det var det, jag trodde! Nu tog den där uppe i trädet en apa. Du hörde, hur den skrek till, då den greps av leopardens vassa klor. Titta, där kommer den och hoppar ned på den stora trädgrenen.

— Ja, jag ser den, och i gapet har den en apa, vars armar och ben svänga alldeles som om apan ännu levde. Tycker du inte, att det är konstigt, att djuren skola äta upp varandra? Det skulle vara intressant att veta, hur många djur en leopard dödar under ett år.

— Det är en allas strid mot alla. Hövdingarna bekriga varandra bara för en gammal filt eller för att en skrumpen, tandlös gumma har rymt till en by och hövdingen där icke vill lämna henne tillbaka, därför att denne hann skjuta de tre traditionella skotten såsom bevis på att hon är hans egendom.

Fåglarna under himmelen riva ihjäl och äta upp varandra. Och samma strid pågår i sjöar och floder. En del fiskar äro mycket glupska. De sluka småfisk i mängd. Och den fula, vederstyggliga krokodilen förtär både människor, djur och fiskar. Och i går, då jag var framme till stationen och fick mig en dos engelskt salt för att få bukt med min envisa förstoppning, hörde jag en av missionärerna säga, att det i vårt land finns människor, som äta upp varandra. Det tycker jag är kusligt. Jag har då aldrig hört, att det i våra trakter finnes människoätare.

— Jag har sett några människoätare.

— Du!

— Ja, jag såg dem nere i Matadi; då jag var dit i sällskap med en missionär. De sågo fruktansvärda ut. De hade stora, långa hårflätor, som voro böjda som långa bockhorn, och på armarna hade de mässingsringar. De talade ett språk, som jag icke förstod. Jag frågade, vilka dessa stora, kraftiga män voro och fick till svar, att de voro människoätare. Efter järnvägen såg jag också några sådana män, som hackade bort gräs från banvallen. Du må tro, att jag kände mig lätt om hjärtat, när vi fingo lämna järnvägen bakom oss, ty jag var så rädd för dessa män, som sågo så grymma ut.

Uppe på krönet av kullen kom nu en palmvinstappare. Det var den raske Bunzi, som var alla unga kvinnors förtjusning. Bara han uppenbarade sig, slogo deras hjärtan med raskare, varmare slag. De glömde då alla sina sorger och sökte att vara i hans närhet och lyssna till hans ljuva, melodiska

röst, som smekte deras öra som en vacker, silverklar klockton. Många voro de, som drömde att få laga hans mat och såsom vänskapsgåva få litet salt av honom. Under trummornas dån, trumpeternas smattrande och dansens sugande rytmiska rörelser sjöngo de med glada, ungdomliga röster: "Vi vilja gifta oss med Bunzi. Han skall giva oss tyg, salt och kött."

— Därnere i backsluttningen såg jag bestämt en leopard skymta förbi, sade Bunzi. Och jag tyckte att den hade något i munnen. Men den sprang så fort, att jag icke kunde se, vad det var.

— Det var en apa, som hon för några ögonblick sedan tog däruppe i trädet. Vi hörde, hur den skrek, när leoparden satte sina vassa klor i hennes kropp, sade Lumbu.

— I vår byavdelning tog tidigt i morse leoparden en get. Mukuyu skulle skjuta den, men bössan exploderade, och han fick tre fingrar avslitna på högra handen samt en stor skråma på ena låret. Leoparden försvann med geten in i skogen, och Mukuyu ledde de till missionsstationen, där sjuksystern förband honom. Han måste stanna kvar på stationen, emedan han var så svag. Sjuksystern påstod, att han blött för mycket för att kunna gå hem till byn. Han får nu ligga i ett litet hus vid stationen. Sjuksystern är duktigare än våra avgudapräster, då det gäller att bota sjuka. Kingotohövdingen hade en stor böld på ena axeln, som växte alldeles förfärligt, och han var så grinig och elak, att hans hustrur icke visste, hur de skulle kunna göra honom till lags. Hans älsklingshustru Lemba, som alltid haft stor

makt över honom, kunde icke hjälpa upp hans dåliga humör. Då hon bjöd honom hans älsklingsrätt, sparkade han i misshumör till lergrytan, så att den sprack. Då blev också hon arg och bedyrade, att hon aldrig mera skulle koka mat till honom, och att han skulle gå hem till sin by. Han blev litet spakare, och för att gottgöra förolämpningen gav han henne en tupp som försoningsskänk. Då värken tilltog, sände hövdingen bud på avgudaprästen Kimba. Denne kom med sin gud, medicinpåse, trollskramla och utluktareviska. Sedan prästen dansat en stund, skramlat med sin trollskramla och svängt utluktareviskan, tog han fram sin medicinpåse och tog ur den några torra blad och ett apben. Bladen gnuggade han sönder, och de söndersmulade löven blandade han med vatten, vilket hövdingen fick dricka. Apbenet band avgudaprästen fast på hövdingens axel. Men då värken blev allt svårare, gick hövdingen till sjuksystern. Hon tittade på bölden och tog en kniv och gjorde ett snitt i den. Hövdingen blev förskräckt, då han såg varet spruta ur bölden. Sjuksystern tröstade honom och sade: "Var inte rädd, ty snart är ni fullkomligt bra." Så tog hon apbenet och sade: "Sådana ben hjälpa icke mot bölder."

— Här kunna vi inte stå längre och resonera. Jag måste skynda mig att tappa palmvin, ty jag skall gå till mpikamarknaden i dag och köpa råttor till Musitu, som skall gifta sig i övermorgon. Hans systrar skola koka fin yuma, och då måste de ha råttor.

De tre männen vandrade i sällskap till palmdungen, där de skulle fortsätta sitt arbete. Luboki

slängde palmklättringsklaven omkring palmstammen med fart och klättrade raskt upp till bladkronan. Hastigt sträckte han fram handen för att taga kalebassen, i vilken palmsaften droppat ned under nattens lopp. Han var så ivrig att få arbetet utfört, att han icke iakttog nödig försiktighet. Han skulle flytta sig litet närmare kalebassen. Men o, ve! Foten halkade på den glatta palmstammen, och Luboki störtade ned från den höga palmen. Han utstötte ett kraftigt nödrop. Några ögonblick kände han sig alldeles förlamad. Efter några minuter sökte han att resa sig upp, men han kunde icke stödja sig på ena benet, och på ena sidan hade han stora skrubbsår.

Lumbu och Bunzi samt några andra män, som voro i närheten av olyckplatsen, skyndade till hans hjälp. De reste upp honom och uppmanade honom att stödja på benet. Men då han försökte det, gjorde det fruktansvärt ont. Han lade sig stönande på marken och bad dem att göra i ordning en enkel bår och bära honom till missionsstationen.

Snart var båren iordningställd, och männen buro honom så varligt som möjligt till stationen, där två av missionärerna undersökte honom. I fallet hade han ådragit sig ett lårbensbrott. Benet spjälades, och Luboki lades in i ett litet sjukrum. Så snart som nyheten om olyckshändelsen nådde hans by, skyndade nästan alla byns kvinnor till sjukrummet för att höra efter hur det var med honom.

Hans mor, Simba, som vid den tiden hyste en vidskeplig fruktan för missionärerna, yrkade på att han skulle bäras hem till byn, ty i annat fall kunde

han bliva förtrollad av de vita, som kunde göra så många underliga saker.

— Nu ska vi bära hem dig, sade hon, ty här får du icke ligga. Du kan bliva en trollkarl, om du stannar här. Du har väl hört, att Mwanda från Kilemba är en fruktad trollkarl, och att han lärt sin svartkonst av de vita här på stationen. Jag skall skaffa fyra män, som bära hem dig, och sedan skall jag sända bud efter Ndamba, som med sin gud skall bota ditt ben. Och jag skall ge dig så mycket mat, bara jag får taga dig härifrån. Jag skall också taga bort spjälorna, som du har omkring benet. De där träspjälorna äro nog farliga. Det skall vara spjälor av palmgrenar. Sådana använda prästerna.

Hon sträckte ut sina valkiga händer för att taga bort spjälorna, men då fick Bunzi bråttom, där han stod i dörröppningen. Han sprang fram och grep henne i armen och drog ut henne. Hon stretade emot, så mycket hon kunde, men det hjälpte icke. Hon sökte hålla sig fast i dörrkarmen, men hennes krafter voro för små, så hon kom fortare ut ur rummet, än hon beräknat.

Nu sjöd hennes själ av vrede. Hon slog sig för sitt bröst och skrek: Är det inte min son? Har jag inte rätt att bära bort honom, om jag vill?

— Lugna dig, sade Lumbu, ty de vita ha mycket större förstånd att spjäla armar och ben, än vad vi ha. Här ha flera varit intagna för benbrott, och alla ha blivit bra och kunna nu gå långa vägar. Men hur är det med Mahiola, som Ndamba spjälade benet på? Foten pekar ju rätt åt sidan, varför han har svårt att behålla balansen, då han skall gå. Det

är inte du, som bestämmer över Luboki. Det är jag och Bulembe, som äga honom. Vi ha köpt honom från Nganda Mona på samma gång, vi köpte dig. Du har ingenting med honom att skaffa. Här skall han ligga, tills han blir bra. Och jag skall säga till Mbika, som har uppsikt över de sjuka, att han skall köra bort dig, ifall du skulle försöka få honom härifrån.

— Det är mitt barn. Har icke jag med stor smärta fött honom till världen? Har inte jag fött upp honom och vakat över honom ända tills nu?

— Men det är vi, som ha köpt honom. Om du icke tiger, skall jag sälja dig på mpikamarknaden för ett par griskultingar. Jag lär väl icke få mera för dig, då du är så skinntorr och tandlös.

— Du har, såsom det låter, blivit god vän med de vita. Men var det inte du, som sade, att de vita lägga medicin i våra källor och floder, för att vi skola dö, då vi dricka vattnet.

— Jo, det har jag sagt, men jag förstod då icke bättre. Nu har jag fått så många bevis på att missionärerna äro våra bästa bänner. De vårda våra sjuka på ett mycket bättre sätt, än vi kunna. De taga aldrig något ifrån oss utan betala allting efter landets pris. De upprätta skolor, där våra barn undervisas.

— Men du kommer väl också ihåg, att missionärerna predika, att det är orätt att sälja och köpa människor. Mig vågar du icke sälja, emedan vi bo för nära missionsstationen, ty då kan det gå för dig, som det gick för Mabika, när han drog bort med Mabeta för att sälja henne till babembefolket. Då

en av missionärerna fick höra det, sände han två kraftiga karlar efter Mabika och befallde honom att genast vända hem med Mabeta. Jag minns så väl, hur slokörad Mabika var, då han på kvällen kom tillbaka, och hur glad Mabeta var, när hon fick sluta sin flicka i sina armar.

— Men jag kan skänka bort dig till Nganda Monahövdingen för ett par höns och en mugg salt.

— Du får nog ge honom en tupp, om han skall taga emot henne, sade en av gubbarna. Hon har ju en sådan förfärlig "trut", så att hon kan reta en hel marknad på sig. Att bliva utsatt för hennes tunga, det är som att ramla ned i en grop full av emigrantmyror.

Ute på gårdsplanen uppenbarade sig Mbika, som varit och sett efter några sjuklingar, som lågo i ett gräshus bakom kyrkan. När han kom fram till skaran utanför sjukrummet, sade Lumbu: "Se nu noga till, att ingen kommer och bär bort Luboki någon natt. Jag anförtror honom i dina händer. Om hans mor skulle komma och vilja ha honom härifrån, skall du köra iväg henne. Jag är Lubokis hövding, och det är jag, som befaller över honom."

— Du kan lita på mig. Jag skall icke låta någon få föra bort honom. Och kan jag icke själv klara upp dem, som komma för att taga honom härifrån, så har jag hela gosskolan till mitt förfogande. Bara jag ropar på dem, så komma de som en bisvärm ut ur sina rum. Häromnatten kommo några män från Kingwala för att bära hem en man, som hade mycket svår lunginflammation. Då jag gjorde min rond på kvällen för att se till de sjuka, hade fem män

kommit för att bära bort honom från sjukhuset. Och de hade tagit bort omslaget om hans bröst. Jag sade till dem, att de skulle lämna den sjuke i fred, men de bara skrattade åt mig och undrade, om icke mannen tillhörde deras släkt, och att de därför kunde göra med honom, alldeles som de ville. Då blev jag arg och sade, att de skulle gå, ty i annat fall skulle jag köra ut dem. Men i stället för att akta på mina ord togo de helt enkelt den sjuke och lade honom på en stor, vit bomullsfilt, som de brett ut på jordgolvet. Men då skrek jag på skolpojkarna, att de skulle komma och hjälpa mig. Minst ett femtiotal pojkar rusade till. Vad vill du? ropade de. Hjälp mig att köra bort dessa män, som gent emot den sjukes vilja ämna bära hem honom till byn. Om den sjukes liv skall kunna räddas, måste han stanna här, ty i byn får han ingen vård. De tro, att avgudaprästen med tillhjälp av mabundukaguden skall bota honom. Men den guden är liksom alla andra gudar, som människor tillverkat, maktlös och kan icke hjälpa. Då pojkarna stormade fram, blevo männen fundersamma. Lägg upp den sjuke i sängen igen, sade jag bestämt. De tittade på varandra. Hör ni inte vad jag säger? Lägg upp honom! De lade honom varligt tillbaka. De vågade icke trotsa mig, då de sågo den stora pojkskaran, som icke skulle haft något emot att köra hem gubbarna. Sedan sökte jag att tala reson med dem, och framhöll för dem, hur farligt det var att taga bort omslaget kring bröstet på en person, som hade lunginflammation. Till sist gingo de sin väg, men om jag icke

haft skolpojkarnas hjälp att lita till, hade jag ej lyckats. Du Lumbu kan vara trygg och lugn. Ingen skall få bära bort Luboki. Då han lämnar sjukrummet, skall han själv gå ut därifrån.

II.

Morgondimman låg tjock och tung över den bördiga, långsträckta dalen med sina byar, bestående av små, sotiga gräshus, omgivna av frodiga pisangplanteringar och gröna jordnötsfält, som påminde om vackra klöveråkrar. Från byn uppe på bergsluttningen såg dalen med sin täta dimma ut som en sjö, som sträckte sig långt bort mot Mbidibergens långsträckta bergmassiv. Från byarna ute på slätten hördes tupparnas gälla galande, och ifrån en avlägsen by trängde korta, kraftiga trumvirvlar och trumpetstötar fram till Nsia, som i den tidiga morgonstunden satt och snidade ett kruthorn, som han lovat Ndingihövdingen då denne en gång räddade honom att falla i händerna på den gamle, blodtörstige Kumba, som hade så många brott på sitt samvete, och som överfallit Nsia och tänkte binda honom för att sedan sälja honom som slav.

Då överfallet skedde, kom Ndingihövdingen med sina män från en rättegång, som hållits i en grannby. Han hörde Kumba med befallande röst säga: "Bind hans händer på ryggen och lägg en kavel i munnen på honom, så att han icke kan ropa på hjälp".

Ndingihövdingen behövde icke höra mer. Han

hade en gås oplockad med Kumba. Han störtade fram med höjt spjut och ropade med vredgad stämma: Vem har lovat dig att binda en fredlig vandrare, som intet ont gjort. I dag äger du enligt marknadslagen icke rätt att binda någon, och om du gör det har du all utsikt att bliva levande begraven på marknaden. Du skall icke bryta de lagar, som du själv varit med och sanktionerat. Den man, som du i din ondska tänkte binda, känner jag väl. Det är han, som smider de vackra kruthornen, som äro så begärliga på marknaderna. Låt mannen gå hem till sin by, ty annars skall det bliva en vildare dans än den, som i dag har trådts på nkoyimarknaden, där madumafolket dansat i glädjen över att det lyckats dem att besegra sina fiender.

— Hur många män har du med dig?

— Minst tolv av de bästa krigarna.

— Övermakten är på din sida, ty jag har blott fem män med mig. Men om jag haft lika många som du, hade jag trotsat din befallning. Men vad förmår den lilla gröngråa markattan mot den stora ngondoapan? Det är livets obevekliga lag, att den starke besegrar den svage. Ett stort träd förkväver det mindre, och det lilla vattenfallets sakta brus överröstas av det stora vattenfallets mäktiga dån. Jag är icke lika mäktig som förr. Om jag varit ung, så hade jag icke låtit kommendera mig. Denna arm — han höjde den med mässingsringar prydda armen — har en gång med kraft slungat spjutet. Min hand darrade då icke, och mitt öga var säkert. Som leoparden med kraft störtar sig över sitt byte, så gjorde även jag i min ungdoms och mannaålders

dagar. Då sjöd blodet hett i mina ådror. Modet bodde i mitt bröst, och fegheten var mig förhatlig. Tag mannen med dig hem till din by. Jag är besegrad. Det är ålderdomen, som gör en människa svag och modlös. Du är nu i din fulla mannakraft, och din arm är stark som buffelns nacke och elefantens snabel. Men det kommer en dag, då din arm skall maktlös sjunka ned och du stå som ett avlövat träd i skogen.

Nsia lyssnade till de kraftiga trumvirvlarna. Det var en hövding, som kallade sitt folk till strid. Han stack kniven i skidan, reste sig och lade kruthornet på en liten hylla i det sotiga gräshuset, vars väggar voro fulla av stora kackerlackor. I hörnet, där hyllan var fästad, höll en stor spindel på att spinna ett nät. Nsia såg med stort intresse på den ivriga nätspinnaren. Då nätet var färdigspunnet, drog spindeln sig tillbaka längre in i hörnet och satt där alldeles orörlig och väntade, att en fluga eller en broms skulle flyga mot nätet och fastna i det. En spyfluga, som kände lukten av kött, flög fram och tillbaka i hyddan. I ett nu flög hon emot nätet och fastnade i det. Hon gjorde fruktlösa försök att bli fri, men hennes ansträngningar voro fruktlösa. Under sina försök att bli det snodde hon alltmera in sig i de fina men starka trådarna.

Inom ett par ögonblick kom spindeln fram ur sitt gömställe. Den stannade och såg sig omkring. Sedan fortsatte den lätt och ledigt sin gång på nätet mot den sprattlande flugan, som gjorde förtvivlade ansträngningar att komma loss och undkomma sin glupska fiende, som hon ser hastigt närma sig. Hon

gör ett sista försök att slita bojorna men förgäves. Hon vet nu, att hon är dödens. Spindeln slår sina långa ben omkring henne, och håller henne fast som i ett skruvstäd, därpå giver den henne ett dödligt bett och drager sig tillbaka. Flugan känner, hur dödens gift förlamar henne. Då hon icke kan röra ett ben, kommer spindeln fram igen, griper och bär henne till sitt gömställe.

Vad Nsia såg därinne i halvdunklet blev för honom en levande illustration till lärarens söndagspredikan. Denne hade sagt, att Satan lägger ut tusende snaror för människans fot, och att han söker fånga människorna i sina nät, och att det därför gällde att städse vara på sin vakt emot hans anslag.

Han han dock icke längre i sitt mediterande, ty en välkänd stämma ropade hans namn. Det var den hurtige byläraren, som kallade på honom. Denne hade under den korta tid, som han varit lärare i byn, tillvunnit sig folkets förtroende genom sitt flärdfria väsen och stora hjälpsamhet. Byhövdingen, som i början betraktade läraren med stor misstro, omfattade honom nu med välvilja och sände bybarnen till skolan. Hövdingens bevågenhet hade han vunnit genom att hjälpa honom att bygga ett hus. Därtill hade också lärarens jaktlycka bidragit. Läraren hade vid ett tillfälle skjutit en buffel och vid ett annat en hästantilop, och då hade han givit hövdingen duktigt med kött, och det hade öppnat hövdingens hjärta för läraren och bortblåst allt misstroende.

Nsia skyndade ut ur sitt hus.

— Är det mig, du ropar på? frågade han läraren.

— Ja, det är det. Jag har tänkt gå till mark-

naden och köpa jordnötter. Jag har nu slutat skolan och ville gärna ha sällskap med dig. Det är inte trevligt att gå ensam genom dalen, därför att det finns pytonormar där. I dag blir det riktigt varmt, och då bruka de vara i livlig verksamhet. I går träffade jag i Mpika Kinanga en man, som blivit överfallen av en stor pytonorm. Mannen hade långa, djupa rispor på ena låret. Ormen hade trasat sönder honom på detta sätt. Om mannen varit ensam, hade han blivit ormens byte, men till all lycka hade han en kamrat i sällskap. När ormen hade ringlat sig omkring mannen och denne låg på marken i ormens fasta och fruktansvärda järngrepp, skar kamraten av ormen på mitten. Mannen sade, att det var en fruktansvärd stund, då ormen slog sina jätteringlar omkring honom. Han trodde, att hans sista stund hade kommit. Men han kunde icke heller beskriva sin glädje, då järngreppet lossades och han undkom döden, som hade stirrat honom i ögonen. Själv höll jag också en gång på att bli tagen av en pytonorm. Jag klarade mig undan med bara förskräckelsen, men sedan dess sitter skräcken i mig, varför jag icke gärna vill gå ensam. När det hastigt prasslar till i gräset, hoppar jag högt.

— Om du vill, kan jag gå med dig. Jag har lovat min fästmö en gåva. Jag fick i går av henne en stor yumagryta. Det var den bästa yuma, jag fått på länge. Den var kokad på råttor, och det är den bästa yuman, som du vet. Min fästmö är en härlig kvinna. Du har sett hennes stora, strålande ögon, vita tänder och svängda rygg. Hur mjuka och graciösa äro icke hennes rörelser! Hon kommer som

en drottning med vattenkrukan på sitt huvud. Det är så många, som kastat kärvänliga blickar på henne, inte bara för hennes skönhets skull utan för hennes stora, välodlade fält. Ingen kvinna i byn kan i något hänseende mäta sig med henne. Hon måste ha minst tio råttor samt en mugg salt som gåva. Min fästmö är icke heller så trätgirig som de andra kvinnorna i byn. Du vet, att de äro förfärliga, när de sätta till. Du hörde väl i går, när Mahiolas ena hustru skällde ut honom inför alla. Han var då icke mycket värd i hennes ögon. Men Mahiola är en stackare, som icke vet att sätta sig i respekt. Om jag varit i hans ställe, hade jag pryglat upp henne, så att hon icke kunnat sitta på flera dagar. Då man gifter sig, måste man genast skaffa sig respekt. Det första min bror gjorde, när han gifte sig, var att klå upp sin hustru, för att hon skulle lära sig lyda och vara underdånig. Tuktar man icke barn, bliva de självsvåldiga, och på samma sätt förhåller det sig med ens hustrur. Du kommer väl ihåg den gamla Lemba, som dog under torrtiden. Hon var den trätgirigaste kvinna, jag hört. Tidigt på mornarna hörde man hennes gälla röst, och sent på kvällarna var hon likadant i farten. Hennes man Luvu blev så trött på hennes bråk, att han aldrig mera besökte hennes hus. Men så snart hon såg honom, utgöt hon över honom sin galla, och hon kunde gå efter honom långa stunder och träta. Hon hade nog icke varit väl till mods, om hon icke haft något att bråka om. Men en trätgirig kvinna är värre än vitmyrorna, som nästan äta upp allting, som kommer i deras väg.

— Kom nu, så gå vi!

— Vänta ett ögonblick. Jag skall taga med mig ett par kruthorn och sälja. Jag har på morgonen hållit på och snidat ett fint kruthorn till Ndingihövdingen, som frälste mig ur Kumbas klor. Jag undrar, var jag hade varit i dag, om icke Ndingihövdingen kommit till min räddning.

— Du hade väl varit i babembelandet, ty dit har det sålts många slavar härifrån.

Under vandringen till marknaden fingo de båda männen sällskap med några djuruppköpare från Leopoldville. De hade företagit den långa färden hit därför att priset på djur i dessa trakter var betydligt billigare. Det hade nu kommit så mycket vita män till Leopoldville, och de åto så mycket getkött att priset på get hade mångdubblats. Och hönspriset hade stigit ännu mer, därför att en vit man kunde äta upp en höna i taget.

— Kunna de verkligen äta så mycket kött på en gång? utropade Nsia förvånad. Hemma i byn räcker en höna till tio personer. Hurudana magar ha de vita, som kunna äta så mycket kött i ett mål? Då måste de också vara mycket rika, när de ha råd att äta så mycket kött. Min hövding, som är så rik, äter icke upp tre höns under hela regntiden.

— Dessa vita, sade en av uppköparna, äro väldigt rika. De ha stora lådor fulla med tyg, kläder, filtar, hackor och knivar. Glaspärlor och mässinsstänger ha de i oändlighet. I Leopoldville och Brazzaville bygga de hus, som äro lika höga som palmer, och inne i husen är det stora breda trappor, på vilka man kan gå upp ända till taket. Jag var en gång upp i övre våningen på ett sådant hus, och då jag

tittade ned genom ett fönster, började ögonen gå*) på mig. De ha små, konstiga vagnar med två hjul, men det ena hjulet går efter det andra, och ändå ramlar vagnen icke omkull, då de åka på den. De som åka på sådana vagnar, trampa bara opp och ned, och vagnarna rusa fram med samma hastighet som en galloperande antilop, som flyr för en fiende. Långa tåg komma fullastade med varor till vår stad. Dessa varor komma från de vitas land. Lokomotiven, som draga dessa tåg, äro mycket starkare än den störste elefant. Och de bygga stora båtar, i vilka man kan stuva in tusentals tygbalar. Dessa vita äro konstiga. Jag såg en av cheferna vid järnvägen sitta och skriva på kontoret, så hostade han häftigt till, och hans tänder flögo ut på bordet. Han tog dem helt lugnt och stoppade in dem i munnen, men då sprang jag därifrån, ty jag trodde, att han var en trollkarl. Men ändå räddare blev jag en kväll, då chefen för det holländska handelshuset bjöd mig in i sitt rum. Han tog fram en liten maskin och började veva på den, och så sade han till mig, att jag skulle taga i den ena handen en mässingshylsa, som låg på bordet. Jag tog den, och han bara vevade. Känner du något i handen? frågade han. Nej, det gör jag icke. Tag med den andra handen den mässingshylsa, som ligger på stolen brevid mig. Jag tog den och fick en stöt genom hela kroppen. Jag skrek, hoppade högt och rusade på dörren. Jag trodde, att den onde satt i maskinen. Chefen kom skrattande efter mig och sade, att det alls icke var

*) Fick svindel.

något farligt, och att man i de vitas land använde sådana maskiner, då man hade värk i armar och ben. Han ville, att jag skulle komma in igen, så skulle han förklara för mig, hur maskinen arbetade, men jag gick hem fast besluten att aldrig mera ta i en sådan apparat. Det var en annan affärsman, som sedan sökte lura mig därtill. Men det lyckades ej.

På marknadsplatsen hade mycket folk samlats, när läraren och Nsia kommo dit. På den ena avdelningen av marknadsplatsen hade männen slagit sig ned med sina varor, bestående av hackor, knivar, blybitar, arm- och fotringar av koppar, träskedar, fisknät, råttfällor, mössor, matsäckspåsar och en hel del andra saker, och på den andra avdelningen hade kvinnorna till salu lergrytor och andra lerkärl, papyrus- och gräsmattor, korgar i olika mönster, former och storlekar. Utom dessa uppräknade saker fanns det på marknaden riklig tillgång på palmvin, sockerrör, palmnötter, kassavarot, jordnötter, ananas, meloner, majs, ärter, bönor, pisang, bananer, pumpor, söt- och flodhästpotatis, fisk, grodor, råttor, fågel, vildsvins- och antilopkött samt hundar, kattor, svin, getter, får och höns.

Kommersen var ytterst livlig. Man gestikulerade, prutade och köpte. Två kvinnor kommo i luven på varandra, därför att den ena flyttade undan den andras sockerrör. De satte in naglarna i varandras ansikten, så att blodet flöt, och de använde de värsta okvädingsord, som de kunde hitta på. En av konungarna*) över liv och död skilde de hetlevrade

*) Så kallades de hövdingar, som voro marknadens beskyddare.

kvinnorna åt. Men han hade knappt hunnit vända ryggen till, förrän de röko ihop på nytt, ty det afrikanska blodet sjuder mycket hett.

Men hövdingen kom tillbaka. Men denna gång var han icke nådig. Ådrorna i hans ansikte svällde, och med sin grova läderpiska av buffelhud gav han de stridslystna kvinnorna var sitt rapp. Det hade åsyftad verkan, ty kvinnornas stridsiver svalnade betydligt. De ställde sig på knä framför sina kassavarotkorgar och blängde ilsket på varandra som ilskna tjurar.

Det brusande sorlet på marknaden dämpades för en stund, och allas blickar riktades mot den plats, varifrån ett sakta, vackert pinglande hördes. Klockornas klang blev allt tydligare. Längst ned på marknaden kom en högrest, kraftig kvinna, vars hela kropp var rödmålad. Med korta, trippande steg och svängande kroppen i hastiga rytmiska rörelser banade hon sig väg bland marknadsfolket. I ena handen höll hon en skramla som hon svängde fram och tillbaka, under det att ett godmodigt, belåtet leende vilade över hennes ungdomliga, ganska vackra ansikte. Det toviga håret var fullsmetat med röd färg, och de stora, gazelliknande ögonen blickade nästan barnafromt på åskådarna. Kring midjan hade hon en grov gördel, som var hoptvinnad av bomullstrådar, och i vilken en mängd små mässingsklockor voro fastsatta.

Den unga, trevliga kvinnan var änka. Hennes man hade för några månader sedan blivit dödad av en sårad buffel, som hade ränt sitt horn genom mannens lår och slitit av den stora lårpulsådern. Nu

var hennes sorgetid till ända, och nu ville hon visa, att hon icke hade något emot att ingå nytt äktenskap.

Många mönstrande blickar följde henne under hennes trippande gång, och många lustiga anmärkningar gjordes. Den lustige spefågeln från Kinanga, Mpaku, som blott behövde öppna sin mun för att få alla att vrida sig av skratt, påstod, att hon var alldeles för vacker för honom, ty han skulle få allt för mycket besvär med att vakta henne för andra karlar, som skulle tjusas av hennes skönhet.

— Du kan vara lugn, sade Humba, ty du är allt för fattig för att få henne. Hennes hövding vill nog med säkerhet ha flera svin för henne i äktenskapspant, och varifrån skall du få dem?

— Ja, jag får väl nöja mig med min gamla, trätgiriga Mbumba, som trots sin giftiga tunga är en duktig hustru. Hon har de största fötter av alla kvinnorna i byn, och mycket torr ved har hon alltid hemma. Majs har hon städse upphängd i sitt hus, och hennes sockerrör äro nästan lika grova som min arm. Toba*) lagar hon bättre än någon annan i byn. Hon river sönder bladen riktigt, så att de icke fastna i halsen på en.

— Du har alltid skrutit av din hustru. Men du törs inte annat. Vi andra regera våra hustrur, men din hustru kommenderar dig, som om du vore hennes slav. Det är väl mannen, som skall befalla och icke kvinnan.

— Har grodan någon gång vågat upptaga striden

*) En rätt tillagad av kassavarotsblad.

med mpidiormen eller duvan med höken? Ha inte kvinnorna på bukonsomarknaden sjungit om din feghet? Sprang du inte därifrån, när du hörde deras sång, lika snabbt som nkabiantilopen, då den känner lukten av leoparden. Den som inte kan simma, skall aldrig hoppa ur kanoten, då den befinner sig mitt på floden.

Den unga kvinnan hade nu vänt om och kom i närheten av de munhuggande gubbarna.

— Hon är verkligen grann, sade Humba och blickade med förtjusning på hennes välformade hals och svängda rygg. Henne kommer nog statens hövding att äkta. Han är ju på jakt efter unga, vackra kvinnor i hela sitt hövdingedöme. Han är alldeles omöjlig i detta avseende. Han har nu redan tjugofem stycken, men han tycker, att det är för litet. Han ger sig nog icke, förrän han får trettio. Fördelningen här i världen är snedvriden. Somliga män måste nöja sig med en enda hustru, och det är ibland ytterst svårt att få ihop äktenskapspanten till en. Och sedan skola en del ha så många.

— Men tänk så svårt det är för dem att hålla reda på så många, och tänk så mycket salt, tyg och råttor, de skola ha, ifall de skola vara nöjda. Mpilu, hövdingen i vår by, har bara sju stycken och likväl tycker jag, att det är synd om honom, ty han har verkligen många besvärligheter. Nzuzi, den äldsta av hans hustrur, är så svartsjuk. Hon är som en ond ande. Hennes medhustrur veta, att de finnas till.

— Det är sant, vad Ndingihövdingen sade: "Har

man få kvinnor, så är det svårt att öva gästvänlighet, därför att maten icke vill räcka till, och har man många kvinnor och mycken mat, göra de livet surt för en på alla sätt."

När den unga, giftaslystna änkan gått några slag fram och tillbaka över marknaden, fick hon en stor yumaportion av en moster, som kommit till marknaden för att sälja mat. Den gamla kvinnan var synnerligen belåten med sin systerdotters uppträdande och hållning.

— Du skötte dig utmärkt. Det var en sådan klang i klockorna, men så svängde du också bra med sätet. Du skulle ha sett, med vilka förtjusta blickar männen betraktade dig, när du lätt och behagligt vandrade fram mellan korgarna. Om en eller ett par månader är du gift igen. Jag hörde en ung, ståtlig man, som nyss stod bakom mig, säga till en annan: "Om jag hade några svin samt ett par krutkaggar, skulle jag genast underhandla med hennes hövding om äktenskapspantens storlek."

— Lungu har redan varit till min hövding och hört sig för. Men honom vill jag icke ha, ty han är vindögd, och hans ena smalben, är inte grövre än min underarm. En sådan man vill jag inte ha, ty då han skulle se på mig, tittar han på en annan.

— Vem skulle du vilja ha?

— Vi få ju inte själva bestämma, men jag skulle gärna vilja ha Mananga Mambutu. Jag blir så hjärtans glad, varje gång jag ser honom. Det är en ståtlig man. Han har bra mycket skägg på hakan. Det är därför, han är så klok. Han är mycket klokare

än hövdingen i Mbidi, vilken anses vara så klok. Manangas skuldror äro lika breda som buffelns bringa, och hans arm är stark som elefantens snabel. Han kan bära en tvåmansbörda med lätthet. Han är den störste jägaren i dessa trakter, och därför finns det ofta kött i hans hus. Han är inte snål, utan med varmt hjärta delar han med sig åt andra.

— En sådan man skulle jag också vilja ha, fastän jag är gammal. Men jag gifter mig aldrig mera, ty utav det har jag fått nog. Min siste man var så brutal. Han slog mig många gånger, och en gång brände han upp mitt hus, därför att jag icke gjorde, som han ville, emedan han var så orättvis. Men både hans och min hövding tvingade honom att bygga åt mig ett nytt hus. Det var hälsosamt för honom, ty efter den betan blev han mycket hyggligare. Därtill var han rädd för Nkono, läraren i byn. Denne läxade upp min man grundligt, då han brände upp mitt hus. Nkono är en präktig man. Han håller efter gubbarna. Det är mycket bättre hemma i byn, sedan han där började hålla skola. I början voro vi så förtvivlat rädda för honom, ty vi trodde, att han kommit för att äta oss. Vi äldre höllo oss på avstånd ifrån honom, men barnen samlades omkring honom. När Lemba högg sig i foten, då hon skulle klyva ved, förband han henne och skötte såret, tills det var läkt. Från den dagen var hon icke mera rädd för honom. Och nu äger han allas förtroende. Han har blivit hövdingens högra hand. Denne kan knappast besluta sig för något, innan han inhämtat Nkonos mening. Jag måste nu

snart gå hem och taga upp kassavaroten, som jag lagt i bäcken. Den är färdig för upptagning. Du kan gärna komma till mig i morgon och se på mina nya mattor.

III.

Då Luboki ramlade ned från palmen och bröt av sitt ben, kunde han icke gå till marknaden och köpa råttor till sin brors bröllop. Den gamle Nsimbulu måste därför begiva sig iväg, fastän han icke var så livad för uppdraget. Sista tiden hade han blivit litet stelbent och kunde därför icke gå så lätt uppför de höga, branta backarna som förr. Reumatismen hade börjat anfäkta honom, fastän han trodde, att ett spöke varit djärvt nog att taga sin boning i hans kropp. Men det spöke, som han fick dragas med, var ganska hyggligt, ty det gnagde icke så mycket, som en del andra spöken göra. Hans närmaste granne hade fått ett spöke i höften. Det lämnade honom icke i fred varken natt eller dag. Prästen hade gång på gång sökt att driva ut det, men det hade ej lyckats för honom.

Nsimbulu påskyndade sina steg, så fort han kunde. Då han hunnit ned till Nkelafloden, som flöt så vacker under höga, grönklädda valv, hörde han, hur det plaskade i floden. Med bössan i skjutställning smög han försiktigt framåt för att se, vad det var, som förorsakade plaskandet. Tyst som en vessla banar han sig väg genom skogen. Ljudlöst böjer han undan trädgrenar, som ligga i hans väg. Han undrar,

om det icke kan vara en av dessa lättskrämda vattenantiloper, som tycka om att bada. Han närmar sig alltmer och mer den plats, varifrån plaskandet kommer. Genom en liten öppning i lövverket kan han se, att han gissat rätt. Ett stycke ute i vattnet på den motsatta sidan står en vacker antilop och vädrar. Den känner utan tvivel lukten av mannen. Det vackra djuret vänder oroligt på huvudet och vidgar näsborrarna. Nsimbulu skälver av jaktiver. Musklerna i hans kropp draga sig tillsammans. Varje nerv är spänd. Han vädrar kött, och hans mörka ögon suga sig fast vid villebrådet i floden. Hans bröst höjer sig av flämtande oro och iver. Munnen är halvöppen, och tungspetsen ligger smal i ena mungipan. Han höjer bössan, och dess svarta, dödsbringande mynning riktas mot det ståtliga djuret. Med fast beslutsamhet lägger han fingret på avtryckaren och trycker av. Men bössan klickade. Ett mycket fult ord undslapp honom, då antilopen med några kraftiga, långa skutt försvann i skogen. Den åtrådda steken var i ett ögonblick försvunnen ur hans åsyn.

För Nsimbulu var det en stor missräkning, att bössan klickade. Annars hade han kunnat komma hem med den allra finaste bröllopsstek. Men han fick trösta sig med att lyckan flyr för mången, då man står färdig att gripa den.

Nsimbulu sökte sig under en mycket missnöjd sinnesstämning ut till gångstigen. Där mötte han två män från Kimpwanga, som varit till Mayombe och sålt jordnötter till arbetarna på en kaffeplantage. De berättade, att de på andra sidan floden

hade mött en vacker vattenantilop, som sprang in i skogen, då den fick syn på dem. Om vi bara haft en bössa, hade vi med lätthet kunnat skjuta den.

— Det är inte så säkert.

— Den var ju alldeles inpå oss, sade en av männen, varför det varit en småsak att skjuta den, om vi blott haft skjutvapen.

— Men om bössan klickar, hur går det då med skjutningen?

— Ja, då kan man naturligtvis ingenting få.

— Just så var det för mig. Den där antilopen, som ni såg, skulle jag skjuta. Den stod därnere i floden, och jag kröp den så nära som möjligt, men då jag skulle trycka av skottet, klickade bössan, och antilopen försvann blixtsnabbt i skogen.

— Samma missöde drabbade mig tidigt en morgon, innan jag gick in till Mayombe. Strax nedanför ett av våra jordnötsfält brukade en fem, sex antiloper beta. Innan solen gått upp, var jag där och gömde mig i en gammal fallfärdig hydda. Då jag legat där en stund tyst och stilla och kikat genom ett hål i den trasiga väggen, kom en vacker antilophanne alldeles inpå huset. Jag darrade av iver i hela kroppen och lade bössan till ögat och tryckte av. Men den klickade. Antilopen sträckte upp huvudet och lyssnade. Jag spände hanen på nytt. Men det klickade igen. Då satte antilopen i väg, så att jorden yrde om klövarna. Det är bra förargligt, när det går på detta sätt. Jag grämde mig hela dagen.

Nsimbulu vadade över floden. Strax ovanför vadstället höllo några kvinnor på och fiskade. När de

fingo syn på honom, frågade de, om det var sant, att Luboki ramlat ned från en palm.

— Det är nog sant. Han ligger på sjukhuset vid stationen. Hans mor ville ovillkorligen ha hem honom till Bwende, men Lumbu vill, att han skall vårdas vid stationen, ty han har fått ett så stort förtroende till missionärerna. Jag tänker, att hon försöker att få honom därifrån. Hon är ju så envis, då hon har fått något i huvudet. Hon är lika envis som grisen, då den vill till kassavarotsfältet. Ndamba har också inbillat henne, att han med sin guds hjälp skulle bota honom, så att han inom några dagar skulle kunna gå. Det är många i vår by, som icke längre tro på honom och hans gud. Mpakus pojkar ha haft svåra magplågor i flera dagar. Ndamba gav dem medicin, men de blevo icke bättre. Då kom en av missionärerna till oss. Mpaku frågade honom, vad det kunde vara för fel med pojkarna. Denne undersökte dem och sade: De ha spolmask. Låt dem följa med till stationen, så skola de få maskmedicin, och sedan skall det icke dröja länge, förrän de äro raska och krya. De fingo maskmedicin, och nu äro pojkarna så glada och hurtiga. Prästernas inflytande bli allt mindre ute bland folket i byarna.

— Prästerna ha allt lurat vårt folk, sade den yngsta av kvinnorna.

— Ja, det är sant. Men de ha själva varit bedragna. Många av dem tro ännu på gudarnas makt. Det går icke så lätt att frigöra sig från fädernas gamla tro och föreställningar, sade en gång den store evangelisten Nsemi från Kinanga, då han sam-

talade med Lumbu, som är Nsemis förtrogne vän.

— De gamla ha nog mycket svårt att släppa sina gamla föreställningar. Då går det mycket lättare för oss unga.

— Jag har icke längre tid att stå här och språka, jag skall till marknaden och göra uppköp. Lubokis bror skall gifta sig, och då måste det vara mycket mat till bröllopsgästerna. Det lär komma mycket folk. Vi ha också föresatt oss, att gästerna skola bliva rikligt trakterade. De skola få äta, tills maten biter dem uppe i halsen. Vi vilja icke bliva till en visa i landet såsom Kingwalahövdingen blev, då det var begravning i hans by. Likbärarna höllo på att strejka, därför att de fingo för litet mat. Att vara snål skänker ingen ära, men frikostigheten blir ärad.

— Vill du ha en lake av oss? frågade den äldsta av kvinnorna. Vi ha fått rätt många. Fiskelyckan har varit oss bevågen i dag. I kväll skola våra män få ett riktigt kalas.

— Fisk tycker jag om, men lake får jag inte äta.

— Vi ha också några små ålar. Du kan få ett par sådana i stället.

Nsimbulu kände sig glad till mods, då han fick de två fiskarna. I glädjen höll han på att glömma, att bössan hade klickat för honom. Han stoppade ålarna i sin matsäckspåse och började vandringen uppför det branta berget. Han påskyndade sina steg så fort som möjligt, ty han hade försuttit ganska mycken tid, då han kröp inom skotthåll för antilopen. Svetten lackade av honom, då han kom upp på bergets krön. Framför honom utbredde sig

ett vackert, storslaget landskap, som är det vackraste i hela Nedre Kongo. Så långt hans öga kunde nå, reste sig höjd vid höjd. Hela landet låg framför honom som ett vilt upprört hav, vars mäktiga vågor plötsligt stelnat. Mellan höjderna lågo små, evigt grönklädda skogar med stora jätteträd. På höjdernas krön avtecknade sig höga, ståtliga oljepalmer, vars långa, kraftiga blad svängde fram och tillbaka på grund av den starka vinden.

Men Nsimbulu hade intet öga för landskapets säregna skönhet. Han såg bara berg, kullar och åsar i ett fullständigt virrvarr kastade om varandra. Hans öga sökte blott de höga träden på Nkoyi marknadsplats. Det var dit, han skulle för att fullgöra sitt uppdrag. Han tittade på solen, ty han hade ingen klocka. Tänk, att solen har hunnit så långt upp på himlen, tänkte han för sig själv. Han grep fastare om bösskolven, jämkade litet på ländskyddet och strök med kniven bort svetten i ansiktet, varpå han ökade takten. Det gällde att hinna fram i tid, innan marknadsfolket skingrats. Den ena backen efter den andra försvann bakom hans breda rygg, och nu hade han hunnit till Luatulubyns gamla boningsplats, som låg där öde och övergiven. Pisangplanteringarna omkring den öde boningsplatsen vittnade om att flyttningen av byn icke låg så långt tillbaka i tiden. Några nsafuträd stodo också i utkanten av den gamla boningsplatsen, och på varje träd hängde en gud, som skulle skydda trädets frukt för tjuvar. Trädens ägare hade hängt upp dessa gudar i den fasta tron, att om någon skulle stjäla frukt på dessa träd, skulle gudarna kasta in stenar

eller blybitar i kroppen på tjuven. Mången vandrare vågade icke heller röra frukten på träden, ty de fruktade för gudarnas hämnd.

Nsimbulu tyckte, att nsafufrukterna sågo så läckra och inbjudande ut. Han kände, hur en stark, mäktig frestelse uppsteg i hans bröst. Och ju mer han betraktade de ljusblåa frukterna, desto starkare blev begärelsen. Det var ju ingen synd att stjäla, bara man icke blev upptäckt. Ingen människa syntes till, hur mycket han än tittade omkring sig. På ett par minuter kunde han fylla halva matsäckskorgen med välsmakande nsafufrukter. Men det var allt bra förargligt med de där gudarna, som hängde i träden. Blev icke Bweya straffad den natt, då hon tänkte stjäla jordnötter av sin granne. Denne hade en sådan gud i sitt hus, och då Bweya smög sig in i huset för att taga jordnötter i den stora korgen, kastade guden flera blybitar i bröstet på henne, och hon dog i svåra smärtor två dagar därefter.

Det är bäst att låta bli, tänkte Nsimbulu. Risken är för stor. Väl ha missionärerna predikat, att våra gudar ingenting förmå. Men så ha de också sagt, att det är synd att stjäla, och att den store Guden i höjden en gång skall döma oss efter våra gärningar. Och han ser allt, vad människorna företaga sig.

Men Nsimbulus ögon hade så svårt att slita sig ifrån den förbjudna frukten. Ack nu förstår jag, sade han för sig själv, varför Eva föll för frestelsen i lustgården. Han hade flera gånger hört evangelisten berätta den bibliska berättelsen om syndafallet. Nu stod den så klar och levande för ho-

nom. Han gick fram till det nsafuträd, vars frukter voro inom räckhåll för hans fingrar. Ofrivilligt sträckte han ut ena handen för att plocka några i sin matsäckspåse, men då föll hans blick på guden. Liksom stucken av en orm drog han handen hastigt tillbaka. Rädslan för gudens hämnd grep honom, och på samma gång stod domen över Evas försyndelse levande i hans medvetande. Den gamla föreställningen om gudarnas hämnd och den nya uppenbarelsen om syndens straff höll honom tillbaka. Det var två makter, som tvingade honom att icke sträcka ut sin hand efter nästans egendom, och som bröt frestelsens udd.

Om Nsimbulu fallit för frestelsen att stjäla nsafu, hade det kommit att stå honom dyrt, ty på en gångstig, som ledde ned till den gamla byplatsen, sutto tre män och drucko palmvin. Det höga gräset dolde dem för Nsimbulu, men en av männen hade sett Nsimbulu, då denne stod och med lystna blickar betraktade nsafufrukterna.

Mannen böjde sig ned och viskade till de andra, att det stod en främling och tittade på nsafufrukterna.

— Nu ska vi vara riktigt stilla och tysta, så att vi icke förråda vår närvaro. Det kan hända, att han stjäl några nsafu, om han blir ostörd, och då ska vi klämma efter honom. Och i dag, då det är vår egen marknadsdag, blir böterna så mycket större.

Gubbarna fröjdade sig redan i hoppet att ha fått en tjuv i sina klor. Men deras hopp slog fel, ty Nsimbulu fortsatte sin väg. Men då han gått ett litet stycke, vände han sig om och såg då de ned-

hukade männen. Han kände sig nu riktigt glad över att han icke fallit för frestelsen, ty i annat fall hade han varit en fånge, och hans marknadsuppdrag hade gått om intet. Med lätt hjärta påskyndade han sina steg. Han var nu i en helt annan sinnesstämning, än då bössan klickade. Nsimbulu märkte själv, huru fort känslorna skiftade i hans bröst, fastän det aldrig fallit honom in att analysera sitt själsliv med dess skiftande stämningar.

I en hög backe hann Nsimbulu upp två gamla kvinnor, som knogade med var sin korg, fylld av kassavarot. Svetten lackade i strömmar på deras svarta, glänsande kroppar. De stannade, satte händerna på knäna och vilade en stund. Nsimbulu betraktade de båda kvinnorna, då han gick förbi dem. Såsom tillhörande skapelsens herrar skulle det aldrig ha fallit honom in att hjälpa de gamla kvinnorna med deras tunga bördor. I hans tanke- och föreställningsvärld var ju kvinnan en underlägsen varelse, som man icke behövde taga någon hänsyn till. Men han fäste sig vid deras skrynkliga, vemodsfulla ansikten, som vittnade om att livet hade farit hårt fram med dem. De tillhörde landets last- och arbetsdjur, som bara hade att slita och släpa, så länge krafterna stodo bi. Ingen hade ett varmt och kärleksfullt ord att säga till dem, och i männens rådslag fick aldrig deras stämma höras. Tungt och glädjefattigt hade deras liv varit, och när de en dag gingo bort, skulle inga långa klagosånger ljuda vid deras bår.

Då Nsimbulu kom in på marknadsplatsen, styrde han sina steg till en grupp pojkar, som sålde råttor.

Där träffade han Nsia, som nästan hade köpt så mycket, han ville ha av de små, läckra gnagarna. Nsia och Luboki voro gamla bekanta. Två gånger hade de varit tillsammans på långa karavanresor. Nsia frågade Nsimbulu, hur det stod till med Luboki. På ett dramatiskt sätt berättade då Nsimbulu, att Luboki ramlat ned ifrån en hög palm och brutit av sig benet. Nsia knäppte med fingrarna, stönade och smackade, medan Nsimbulu berättade.

— Luboki skulle i dag ha gått hit för att göra uppköpen till sin brors bröllop, men nu måste jag gå i hans ställe. Jag tror, att det är gott om råttor på marknaden i dag, varför jag nog får köpa så mycket, jag behöver. Men det går mycket råttor åt, när det skall vara bröllop. Pojkarna hemma i byn ha fångat ganska mycket råttor, och så sköt Lumbu i går ett vildsvin på Lembas jordnötsfält. Det kommer att bliva ett väldigt bröllop hemma i vår by.

Nsimbulu var en durkdriven affärsman. Han kunde konsten att pruta. Han fick köpa för billigare pris än Nsia, som kände sig stucken, över att pojkarna icke låtit honom köpa för samma pris. Han ville därför ha en del av betalningen tillbaka, men på det örat lyssnade de icke. Han blev då otidig mot dem, men de bara skrattade åt honom. Han svalde förtreten och gick sin väg under pojkarnas stora munterhet. Då han avlägsnade sig, vände han sig om för att tillkasta pojkarna några glåpord. Han snavade då över en palmgrenskorg och välte i fallet ut en stor yumagryta, som en man hade köpt. Denne blev högst förgrymmad och fordrade under

vilda, livliga gester, att Nsai skulle betala mera, än vad yuman kostade. Evangelisten, Nsias gode vän, medlade mellan Nsia och den retade mannen. Nsia fick betala yumans värde och en mugg salt.

Det öronbedövande larmet på marknaden upphörde. Kvinnorna ställde sig tysta vid sina korgar, och männen stödde sig på sina långa stavar. Ungefär mitt på marknadsplatsen stod en kraftfull man med en röd mössa på huvudet och en stor röd filt med svarta bårder kastad över högra axeln. Den högra underarmen var fullsatt av mässingsringar, och på vardera fotleden hade han en järnring. I högra handen höll han en lång stav, vars övre del var fullsatt med mässingsstift. Han höjde sin högra arm och skakade den med kraft, så att mässingsringarnas klirrande ljud hördes över hela marknadsplatsen. Sedan höjde han sin kraftiga basröst och förklarade under mängdens instämmande, att den som störde marknadsfreden, skulle beläggas med hårda straff. Staten hade nu förbjudit de svarta att levande begrava dem, som bröto marknadslagarna. "Men vi skola tillse, att lagarna efterlevas och icke brytas", slutade han.

Det var den myndige Nganda-Monahövdingen, som talat. Hans ord var lag för folket i trakten.

Då hövdingen tystnat, började sorlet på nytt, och kommersen gick sin gilla gång till middagstiden, då de flesta av marknadsbesökarna troppade av och vände hem till sina byar. Uppköparna från Leopoldville hade gjort goda affärer och voro nöjda med sin dag.

Men icke alla avlägsnade sig. Några unga män

buro fram trummor och långa trätrumpeter och några andra musikinstrument. Det skulle bli dans på marknaden. Nganda-Monafolket skulle ha en glädjefest, därför att det vunnit en stor rättegång mot Zebelehövdingen. Några kraftiga män sätta sig gränsle över de långa trummorna och slogo några kraftiga virvlar. Det är en lystringssignal. Trummorna tystna ett ögonblick, och trumslagarna kasta en blick på de danslystna ungdomarna, som äro redo att kasta sig i dansens virvlar. En medelålders man stiger fram mellan de två hoparna, som äro uppställda till dans. Kvinnorna ha tagit plats i den ena hopen och männen i den andra. Mannen gör en knyck på huvudet, vrider det än åt den ena sidan än åt den andra, varpå han högt lyfter upp det ena knäet, så att han nästan blottar sig. Blixtsnabbt sätter han den upplyftade foten i marken, lyfter lika snabbt upp det andra knäet, sätter foten åter i marken, och rullar magen och sätet som ett hjul. Så springer han fram emot en kvinna men hejdar sig, då han är bara ett steg ifrån henne. Då klämma musikanterna till av hjärtans lust. Trummorna dåna, trumpeterna smattra, och i hastiga, rytmiska rörelser under musikens eggande ljud dansa män och kvinnor mot varandra. När de kommit varandra riktigt nära, slå männen sina bröst mot kvinnornas. Sedan dansa de båda parterna några steg tillbaka, dansa åter fram och slå sina bröst tillsammans. Dansen är tydligen avsedd att väcka de erotiska känslorna till liv. Gamla män och kvinnor, som äro stelbenta, och som plågas av reumatiska åkommor, och som därför icke kunna deltaga i dansen, sitta i

närheten av de dansande. Deras glada miner och intresserade blickar visa, att dansens själ har gripit deras hjärtan. De leva intensivt med i dansen, fastän de blott äro åskådare. När någon av de unga synes tröttna, ropa de gamla: "Dansa fortare, dansa fortare!"

Under dansens böljande gång sjunges den ena strofen efter den andra för att ära hövdingen: "Vår hövding vann rättegången över Zebelehövdingen. Vår hövding är en mäktig man. Han har många getter, svin och höns. Han har fyra stora får och några ankor. Krutkaggar, filtar och mässingsstänger har han i mängd. Långa och många pärlband har han i sin kista. Salt har han i flera påsar och så mycket mässingsstift, att han med dem kan pryda minst hundra bösskolvar. Vår hövding är känd för sin vishet. Får inte han vara överdomare vid alla rättegångar? Lyssna icke de andra hövdingarna till hans ord? Hans kvinnor få mycket kött och salt, och därför kunna de koka den bästa yuman. Vår hövding flyr aldrig för en fiende. Han besegrade den stolte och skrävlande Langihövdingen och fängslade hans kvinnor."

Då hövdingen så över hövan blivit prisad av sitt folk, måste han också visa, att han var en stor och mäktig man, som också ägde förmåga att på ett storslaget sätt förpläga sitt folk. I glädjen över den vunna rättegången ville han i dag visa sig på den styva linan. Han hade därför på marknaden köpt mycket yuma. Under stor munterhet och mycket lovprisande av hövdingens enastående frikostighet trakterades de många gästerna. Palmvinet hade

strykande åtgång, och ju mera det dracks, desto mera talföra blevo deltagarna. Under palmvinets inflytande orerade hövdingen vitt och brett om sin makt och inflytande. I sina egna ögon var han då den mäktigaste mannen i landet.

IV.

Det förtröt Lubokis mor, att hon icke fick taga hem sin son till byn, och att hon icke fick tillkalla avgudaprästen. Hela natten grubblade hon över hur hon skulle få honom från sjukhuset vid stationen. Den gamla, vidskepliga kvinnan var så rädd för att hennes son, som hon så högt älskade, skulle bliva trollkarl och därigenom bliva familjens sorgebarn. Tänk, om hennes präktige Luboki skulle bliva fördärvad, därför att han kommit under de vitas vård. Det var en förskräcklig tanke, som marterade henne. Till vilket pris som helst skulle hon försöka att få honom därifrån. Hon måste tala med några pålitliga män, som för god betalning ville bära honom därifrån en natt, då Mbioka icke var tillstädes. Så skulle hon också rådgöra med Ndamba och inhämta hans råd. Han var ju så klok och listig, och han skulle nog hjälpa henne, bara hon ställde i utsikt, att han skulle få bra betalt.

Tidigt följande dag underhandlade hon med några bygubbar, som sutto omkring en liten eld och drucko palmvin. Hon framlade sitt förslag för dem, men gubbarna skakade misstänksamt på huvudet och menade, att hennes förslag icke kunde utföras, emedan Lubokis hövdingar ville, att han skulle ligga kvar

på sjukhuset. I annat fall skulle de gärna hjälpt henne att bära hem honom.

Men hon var enträgen. Bara de ville hjälpa henne, skulle hon giva dem bra mycket jordnötter och kassavarot.

— Om du får Ndamba, prästen, med dig, skola vi hjälpa dig. Han är så slug, men om inte han går med, göra vi ingenting åt saken, sade en av gubbarna med ett brett, belåtet leende.

— Ndamba skall nog hjälpa mig, ty han är så förargad på missionärerna, därför att de genom sin predikan kringskära hans verksamhet. Deras antal, som söka hans hjälp minskas mer och mer. Han skulle nog gärna i likhet med de övriga prästerna driva bort de vita, men det lär nog icke gå för dem, därför att det nu är så många, som omfattat den nya läran.

— Ndamba lär nog icke driva bort dem, ty han är ju så ofta på stationen. Han påstår själv, att han är vän med missionärerna. Häromdagen var han dit för att få hjälp emot en magåkomma.

— Men se det tror jag ej.

— Du får tro, vad du vill. Men jag var med honom dit och såg med egna ögon, när han tog in den medicin, som han fick av missionären.

— Ja, ingenting är sig längre likt, sedan missionärerna kommo hit. En ny tid är i antågande. Men jag är rädd för att de vita förtrolla oss och förvända synen på oss. De äro vänliga och snälla emot oss, men det göra de väl bara med beräkning för att lättare fånga oss i sina garn. Gamle Hudu säger, att de söka lura oss med sin vänlighet för att

lättare få oss i sina klor. Ni vet, att de ha apparater, med vilka de taga bilder av människor. En dag ville de taga Hudus bild, då de voro i hans by. Men det lyckades icke för dem, ty Hudu sprang in och gömde sig i sitt hus. Och han gick icke fram förrän de avlägsnat sig. När han sedan kom ut, var han mycket glad och sade: "Om de fått taga min bild, hade de sedan sänt den till de vitas land, och sedan hade deras vänner därborta "ätit" mig genom trolldom. Man är väl inte så dum, att man låter de vita lura sig."

— Men min bild ha de tagit två gånger, och jag är frisk och kry, sade en av gubbarna.

— Ja, var inte så säker du, din tur har ännu inte kommit. Men det kan snart vara din tur, och då får du andra åsikter. Hudu påstår också, att missionärerna koka olja av dem, som de själva äta. Den oljan bränna de i sina lampor om nätterna.

— Nej, nu är du dum. Den olja, de bränner i sina lampor, köpa de nere i Matadi. Jag har en gång varit till Matadi och hämtat sådan olja åt dem. Här har det diktats historier om de vita i oändlighet. När de kommo och slogo sig ned här, sade man, att de voro spöken, som hade uppstått från de döda för att taga hämnd på sina gamla fiender. Somliga sade, att de varit upphängda i himlen på ett långt rep och att repet brast en natt, och att de då ramlade ned på jorden. Första tiden sade man, att de icke kunde föda barn, emedan de icke voro riktiga människor. Men det var bara en ren dikt. Det har fötts flera vita barn på stationen, och nu finns det två duktiga pojkar där. Häromdagen bar

jag den störste av dem från skolan upp till boningshuset. Han talade vårt språk så väl, och han frågade mig, vad jag hette.

— Nog vet jag, att du har andra tankar om dem, än jag har. Vi som äro gamla, ha så "trånga huvud", och det är så svårt för oss att lämna våra gamla föreställningar. Luboki tycker så mycket om dem. Det har han sagt till mig många gånger. Han påstår, att de kommit hit för att hjälpa och undervisa oss. Men jag har så svårt att tro på hans ord. Jag är verkligen rädd för dem. Hudu har också sagt, att om deras skugga faller på oss, skola vi snart dö.

— Den där gamle, tandlöse Hudu ljuger och diktar ihop allt möjligt, som icke har den ringaste grund för sig. De vitas skugga har väl fallit på tusentals personer, och likväl leva de ännu i dag. Jag har tagit de vita i hand många gånger, och jag har smakat på deras mat, och jag har icke tagit någon skada därav. Jag var med en av dem ned till Matadi och bar hans matlåda, och då fick jag mycket mat av honom. Och den smakade bättre än den mat, våra kvinnor laga. De ha kött i bleckburkar, vilket smakar bättre än fläsk.

— Men du, som har så goda tankar om de vita, vill väl icke hjälpa mig att bära hem Luboki?

— Det beror helt och hållet på betalningen. Vill du, såsom du säger, betala oss bra, göra vi det. Men jag fruktar, att vi få bära honom tillbaka dagen därpå. Lumbu blir vild, då han får höra, att vi burit hem din son. Lumbu är, som du vet, fruktansvärd i sin vrede. Och den kommer i första hand

att gå ut över dig. Vi ha ju bara gått ditt ärende.

— Men jag kan icke låta honom ligga där. Jag skall gå till Ndamba och rådgöra med honom, och sedan skall jag koka mat och sända till Luboki med Lemba.

— Det är nog bäst för Luboki, att han får stanna kvar på stationen. Det blir svårt att bära honom, och det kommer att förorsaka honom svåra plågor.

— Men Ndamba gör honom snart bra.

— Ndamba duger egentligen ingenting till.

— Vågar du uttala dig på detta sätt om vår präst? Är du inte rädd om dina getter och svin? Han kan sända leoparden på dem, och han kan låta vildkatten taga dina höns.

— Ndamba kan ju icke själv freda sina djur. För en tid sedan tog leoparden en av hans grisar, då han satt och drack palmvin i mitt hus, och dagen därpå togo vildkattorna två av hans höns. Någon makt över vilddjuren äger han då icke, fastän han söker att inbilla oss, att han äger den makten. Men det är bara därför, att han vill skrämma oss, på det att vi genom fruktan skola lyda honom. Ndambas konst är det ingenting med. Tänk, vad okunnig han är, om man jämför honom med missionärerna. Tror du, att han kan bygga hus och göra möbler som de vita? Han kan endast binda husväggar av löv och tillverka råttfällor.

— Nog är han klokare än du.

— Ja, om det skall räknas till klokskap, att han kan lura enfaldiga människor. Mig lurar han inte nu. Då jag hade så ont i ena axeln, att jag icke kunde räcka upp ena armen, påstod han, att jag

hade ett spöke där, som gnagde och åt. Och han begärde en höna, om han skulle driva ut det. Men jag gick till stationen, och där sade sjuksystern, att det var reumatism, som slagit sig i axeln, och att jag skulle bliva bra, om jag riktigt gned in det sjuka stället med ett slags liniment, som jag fick av henne. Jag gjorde, som hon sade, och nu har jag icke ont i axeln. Men för mig får du anlita Ndamba, så mycket du vill, men mina höns kommer han inte åt.

Lubokis mor hade fått mycket att tänka på. Kanske Nkala hade rätt. Ndamba var kanske bara en bedragare, som sökte lura åt sig andras ägodelar. Men dessa tankar fingo icke något fast grepp om hennes själ. Ndamba var och förblev i hennes medvetande en duktig avgudapräst, som man måste akta och visa vördnad, ty i annat fall kunde han med sina gudars hjälp sända sjukdomar och olyckor över folket i byn.

Hon gick ned till Ndambas hus för att tala med honom, men han var icke hemma, ty han hade gått till en grannby för att behandla en man, som hade fått lunginflammation. Det var en besvikelse för Lubokis mor. Det fanns ju en präst till i byn, men denne var på långt när icke så klyftig som Ndamba.

— Kommer han snart hem? frågade hon en av Ndambas hustrur, vilken satt utanför sitt hus och flätade mattor.

— Han är nog hemma vid middagstiden, ty då skall han gå ned till Kingwala på rättegång. Det är en gammal skuld, som skall klaras upp.

Vid den upplysningen kändes det lättare i hennes

bröst. Hon gick hem till sitt hus och kokade en gryta yuma och sände Lemba med den till stationen.

Lemba, en stor, kraftig tös, var Lubokis fästmö. Han hade redan i äktenskapspant betalt för henne två grisar och en filt. Han hade beräknat att snart kunna betala återstoden för att sedan kunna gifta sig med henne.

Med snabba, bevingade steg skyndade Lemba till stationen med yumagrytan på sitt huvud. Utanför sjukhuset träffade hon Mbioka. Litet blygsamt frågade hon honom, hur det var med Luboki.

— Med honom är det ingen fara. Den svåra värken, som han hade i natt, har givit med sig. Den präktige Lumbu kom hit tidigt i morse, för att höra efter hur det stod till med Luboki. Och han undrade, om något försök hade gjorts för att bära hem honom till byn. Han fruktade, sade han, att Lubokis mor skulle leja några män, som skulle taga honom hem. I natt har det icke gjorts något försök att frakta honom härifrån. Och jag skall nog hålla ögonen öppna, så att ingen bär bort honom.

— Blir han snart bra?

— Det dröjer sju veckor, tänker jag.

— Sju veckor, hur lång tid är det? Jag vet icke, vad en vecka är.

— Sju dagar kallas en vecka. Den tidräkningen har missionärerna infört här.

— Hur många dagar det blir, kan jag icke räkna ut.

— Det blir fyrtionio dagar.

— Ska han ligga så länge, så får han liggsår på ryggen. Det är förskräckligt, att han skall behöva

vara här så lång tid. Hans mor kommer att bli utom sig, när hon får höra det.

— Hon behöver inte veta det. Säg ingenting till henne om detta. Dagarna gå fort, veckorna likaså. Och snart är Luboki frisk och färdig igen och kan fira sitt bröllop med dig. Jag hoppas, att ni då bjuder mig för allt arbete, som jag får ha med honom. Det är inte för mycket begärt.

— Du skall allt få komma med, och du skall få mycket mat, både yuma och stekta råttor. Palmvin dricker inte du, annars skulle du få dricka så mycket, du ville på min bröllopsdag. Min hövding har sagt, att han skall köpa mycket palmvin till den dagen. Det skall bli ett riktigt kalas, har han sagt.

— Tag hit din yumagryta, så skall jag giva Luboki en del av dess innehåll. Han får äta, så mycket han vill, då han inte har någon magåkomma. Om du bär hit mycket mat till honom, kommer han att bliva riktigt fet, då han lämnar sjukhuset. I morgon får du komma hit och hämta grytan. Då kan du ha med dig litet jordnötter och pisang till honom. Men innan du går, skall du väl gå in och hälsa på honom.

Lemba tittade bort och såg lycklig ut, fastän hon icke ville visa det för Mbioka.

— Kom med mig in i sjukhuset!

Inne i sjukhuset, som bestod av ett stort rum, vars tak och väggar voro förfärdigade av löv, stod Lubokis säng längst bort vid gaveln. Tyst och blyg vandrade Lemba fram till fästmannens säng, ty hon kände sig besvärad av alla blickar, som riktades mot henne. Hon stod en stund och såg på honom, och så gick hon utan att säga honom ett ord. Han vän-

tade icke heller, att hon skulle säga något till honom. Om hon gjort det, skulle han ha blivit mycket förvånad.

När Lemba kom hem, frågade den blivande svärmodern henne, hur det var med sonen.

— Han såg alls icke ledsen ut, sade hon, och värken i benet är nu icke svår.

— Det var då bra det.

— Mbioka sade, att vi i morgon skola bära jordnötter och pisang till Luboki.

— Det behövs nog inte, mumlade modern för sig själv, ty i morgon är han hemma, om allt går efter min beräkning.

Vid middagstiden kom Ndamba hem. I ett rep, som hängde över vänstra axeln, hade han tre höns, vars fötter voro fastbundna med repet. Hönsen dinglade och slängde på prästens rygg, när denne med brådskande steg skyndade in i byn. I en palmgrenskorg, som han hade på högra axeln, lågo hans stora gud, och medicinpåse. Han ställde korgen vid ingången till hyddan och lämnade hönsen till en av sina kvinnor, därpå tog han ned en påse, i vilken han hade kritbitar, grep tag i en smutsgul sådan och gjorde ett brett streck på vardera tinningen, tvättade händerna och kastade tvättvattnet på en grov, knölig trädrot. Palmgrenskorgen med guden ställde han sedan in i det inre rummet av hyddan. I detta rum förvarade han också krutkaggar och filtar.

Lubokis mor hade hållit utkik efter prästen. När hon såg honom komma, var hon icke sen att ställa sina steg till hans hus.

— Jag vill tala med dig, sade hon, då han trädde ut ur hyddan.

— Vad kan du nu vilja mig igen? Botade jag dig icke från höftvärken för en tid sedan?

— Från den är jag fullkomligt bra, men det är en mycket viktig angelägenhet, som jag vill tala med dig om. Du vet, att Luboki brutit av sig benet och ligger vid stationen. Jag vill icke, att han skall ligga där. Jag är rädd för att de där göra honom till trollkarl. Men jag är ju bara en svag kvinna och kan ingenting själv göra. Nu har jag kommit hit för att försäkra mig om din hjälp, ty du vet ju råd för allt.

Det var ett tal, som behagade prästen. Han log ett av sina bredaste leenden och strök sig belåtet om hakan.

— Säg mig nu, hur jag skall göra för att få hem honom. Om du hjälper mig, skall du nog bliva belönad. Jag har redan talat vid några män, som äro villiga att hjälpa mig. Ja, till och med Mbutu, som är så mycket tillsammans med missionärerna, har lovat mig sin hjälp.

— Han går nog icke med. Han har bara skämtat med dig. Du får nog skaffa en annan i hans ställe. Mbutu är en farlig man, ty han tror icke längre på våra gudar. Den gud, som han köpte av mig, brände han upp en kväll. Jag varnade honom för detta tilltag, men han bara skrattade och sade, att guden icke kunde skada honom. Och då guden brunnit upp, tog han en käpp och rörde med den i elden och sade till mig: "Det blev bara aska av din gud, om det varit något bevänt med den, hade den sprungit sin

väg". Därpå sade han till gubbarna och pojkarna, som sutto omkring elden: "Våra gudar äro ingenting att tro på. De kunna icke hjälpa. Och våra präster lura oss. Ndamba har ju sagt till mig, att jag skulle bliva vansinnig, om jag kastade guden i elden. Guden har nu brunnit upp, och jag har icke drabbats av vansinnet. Jag är nog lika klok som Ndamba. Nästa söndag går jag till stationen och avlägger den goda bekännelsen. Jag tror på de kristnas Gud, som har skapat himmel och jord. Många i våra byar avlägga nu den goda bekännelsen. Hövdingen i Kimbiti har också blivit en kristen, och han går nu i dopskolan. Om några år skall prästernas makt vara bruten." Mbutus ord föllo i god jord, ty pojkarna instämde med honom. Det nya, som tränger sig fram, kunna varken präster eller hövdingar hindra. Vi präster ha försökt, vad vi kunnat, men vi förmå ingenting. Ndibu, den beryktade prästen i Npangala, har låtit döpa sig, och nu predikar han med väldig kraft mot våra gudar och förklarar, att vi präster bara bedraga människor. Och människorna tro honom och säga: "Han måste väl veta, hur det är, ty han har själv varit präst." De omvända prästerna äro våra värsta motståndare. Ndibu har också talat med mig om gudarnas vanmakt.

— Jag tror, att du också börjar tvivla på dem, fastän du nu kommer hem från en sjuk, som du sökt bota med din gud.

— Ja, jag vet inte, vad jag skall tro. Jag är som en febersjuk, som raglar hit och dit. Ibland tror jag på dem, men vid andra tillfällen tvivlar jag på

deras makt. Och tvivlet blir allt större för varje dag, som går.

— Säg mig, hur vi skola göra för att få hem Luboki? Blott för det intresserar jag mig nu. Bärare skall jag skaffa.

— Om vi skola bära honom därifrån, få vi inte gå dit förrän vid midnattstiden. Då står fullmånen klar över Kindambaskogen, och vi se då med lätthet stigen. Skolpojkarna och Mbioka, som annars alltid är till hands, sova då tungt. Fyra starka män måste du ha med dig, och så måste du vid framkomsten sakta smyga dig in i sjukhuset och viskande övertala din son att följa med. När du lyckats att övertala honom, skall du sakta utan det minsta buller smyga dig ut till oss. Men kom ihåg, att om han inte själv vill, bära vi inte hem honom, ty det blir endast dyrbara efterräkningar från Lumbus sida. Vi måste komma ihåg, att Lumbu är hans hövding. Men om han själv vill komma hem, kan ingen söka sak emot oss, då vi endast tillmötesgått hans önskan. När vi gå, skola vi ha en stor yumagryta. Få vi honom med oss hem, så skall jag ha en korg jordnötter och två höns, som äro riktigt feta. Bärarna få själva bestämma, hur mycket de skola ha. Alltså vid midnattstiden äro vi färdiga. Det skall bliva intressant att se, hur det kommer att avlöpa.

Ndamba hämtade sin bössa inne i hyddan och begav sig till rättegången, där en stor skara människor var samlad. Kingwalahövdingen satt på ett leopardskinn till tecken på sin värdighet, men han var icke på gott humör, ty han hade en förkänsla av att han skulle förlora rättegången. Han hade en gammal

skuld till Lutetehövdingen, vilken denne många gånger sökt att utkräva, men Kingwalahövdingen hade alltid snott sig undan. Men nu hade fordringsägaren sökt reda på alla vittnen, som det stått i hans makt att uppleta. Och huvudvittnet var Ndamba, som var i Lutete och behandlade en sjuk, då Kingwalahövdingen var där och lånade två svin, med vilka han skulle betala en annan skuld.

Käranden gjorde en mycket lång inledning, innan han kom med yrkandet, att han nu skulle ha tre svin, enär han fått vänta så länge på skuldens avbetalande. Kraftigt betonade han, att det icke gick att förneka skulden, ty nu hade han ett riktigt vittne, prästen Ndamba.

Svaranden var så klok, att han nu erkände skulden, men han ville icke betala mera än två magra svin. Det blev dispyter i oändlighet mellan de bägge parternas advokater, som hade en ovanlig förmåga att rida på ord och uttryck. Men skiljedomaren förklarade, att efter landets sed skulle fordringsägaren ha tre medelstora svin, då denne fått vänta så länge på skuldens erläggande. Och han dömde också i enlighet därmed.

Då domen föll, sprungo Lutetehövdingens män upp och avlossade en duktig salva såsom tecken på att deras hövding hade vunnit rättegången.

V.

Lubokis mor hade efter mörkrets inbrott, då männen kommit hem från palmdungarna, lyckats övertala fyra män att under natten bära hem hennes son. Icke fruktade hon Lumbus vrede, när det gällde att skydda sin son från trolldomens mörka makter. Hon skulle göra allt, som stod i hennes makt. Om hennes försök och ansträngningar misslyckades, hade hon ingenting att förebrå sig. Hon lydde Ndambas råd och gick förbi Mbutu, vars hjälp hon förut velat försäkra sig om. Ndambas råd var icke gott, ty det omkullkastade den gamla kvinnans planer. När hon icke uppsökte honom på kvällen, förstod han mycket väl, att hon skaffat en ersättare för honom. Icke trodde han, att försöket skulle lyckas. Men det retade honom i alla fall, att han blivit förbigången.

Mbutu gick ned till Lumbus hus, som låg i den nedre byavdelningen. Men Lumbu var icke hemma, ty han hade ett par timmar före solnedgången gått till stationen med mat till Luboki, upplyste Lumbus största flicka, som satt och stötte rostade jordnötter på en flat sten. Mbutu vände om och gick upp till den övre byavdelningen, där han hade ett nybyggt hus med tre rum, vilket var högst ovanligt.

På vägen hem mötte han Ndamba, som kom från rättegången i Kingwala. I ett snöre hade han två höns hängande med huvudena nedåt.

— Om du fortsätter på det här viset, får du mycket höns. Tre hade du, när du kom hem på middagen, och nu har du två. Och i natt får du väl några, när du skall hjälpa till med hembärningen av Luboki?

Ndamba visste icke, vad han skulle svara på den frågan. Kanske hade Lubokis mor talat vid Mbutu, fastän han hade avrått henne att göra det. Efter en liten stunds fundering sade han: "Jag tror, att det är bäst, att Luboki får ligga kvar vid stationen, därför att Lumbu önskar det. Om hon skulle komma till mig och anhålla om hjälp, kommer jag att avråda henne.

— Hur mycket kan jag tro på dina ord?

— Så mycket du vill.

— Du har varit en lögnens profet, alltsedan du blev präst. Jag undrar, hur många människor du bedragit?

Ndamba kände, hur vreden flammade i hans bröst. Han var färdig att utstöta en förbannelse över föremålet för sin vrede. Men han kände, att en sådan skulle studsa tillbaka mot honom själv. Han förnam i detta ögonblick tydligare än förr, att grunden under hans fötter började svikta. Mbutu fruktade icke hans förbannelse. Han skulle bara hånle åt honom. Mbutu fruktade icke längre varken präster eller gudar.

— Du svarar icke på min fråga, fortsatte Mbutu. Du kan gärna sluta som präst. Jag fruktar, att du

ibland icke längre tror på dina gudar, fastän du söker övertyga andra, att gudarna äro mäktiga och kunna utföra underverk. Du kan väl icke helt och fullt tro på dem, då du går till stationen för att få medicin.

— Sluta nu med din predikan. Du kan med säkerhet bli en bra evangelist, bara du lär dig att läsa. Men det kommer nog att bli svårt för dig.

— Blir det något av med hembärningen i natt?

— Det angår icke dig. Sköt du dina affärer! Vi sköta våra utan att fråga dig till råds.

Ndamba gjorde en tvär knyck på nacken, bet ihop tänderna, så att de gnisslade, och fortsatte med ett illmarigt leende sin väg.

Utanför ett hus i övre byavdelningen började två kvinnor träta, så att spotten for långt ur munnen på dem.

— Du är en riktig trollpacka, skrek den ena. I natt har jag drömt, att du åt mitt barn, och då jag nu kommer hem från fältet, har det hög feber. Om det dör, skall du få tömma giftbägaren. Låt mitt barn vara i fred!

— Jag är ingen trollpacka. Du skall allt få sota för din svåra beskyllning. Skulle jag vara en trollpacka? Jag svär vid Nkondeguden, att jag är oskyldig.

Under den häftiga trätan blevo de båda kvinnorna allt högljuddare. Byfolket skyndade till för att lyssna till dem. Somliga skrattade åt de upphetsade kvinnorna. Och den gamle Musitu, som under sin långa levnad hade lyssnat till så många kvinnoträtor, sade med en humoristisk glimt i ögat: "Kvin-

noträtan är likt åskvädret. Det dundrar och blixtrar häftigt, men det går snart över, och sedan skiner solen så mycket varmare."

De båda kvinnorna stodo mot varandra som två ilskna tuppar. Ögonen brunno som eld, deras näsborrar vidgade sig, andedräkten var kort och häftig, deras höga bröst höjde sig våldsamt, och armarna voro spända som stålsträngar, färdiga att utdela ett kraftigt slag. Skilj dem åt, innan de riva sönder varandra med sina vassa naglar, bjöd en hög, kraftig stämma. Det var Lumbus. Denne hade kommit hem från stationen.

Ingen rörde de stridslystna kvinnorna, som trots Lumbus ord icke ändrade sin stridsställning. Beslutsamt, såsom det höves en hövding, gick Lumbu fram och skilde dem åt. "Gån genast in i edra hus och stån icke här och träten." Och vändande sig till den ena av dem sade han: "Det är ingen, som äter ditt barn. Det har blivit sjukt ändå. Gå med det i morgon till stationen och låt undersöka det." Att trotsa den myndige hövdingen vågade icke kvinnorna. De kröpo in i sina små sotiga hyddor och började laga mat.

Mbutu sade till Lumbu, när denne stod färdig att avlägsna sig: "Litet senare i kväll kan du komma till mig, ty jag vill resonera med dig om en sak, som kan ha intresse för dig."

— När jag ätit skall jag komma.

Mbutu låg och dåsade på en papyrusmatta och kliade sig allt emellanåt i huvudet, då Lumbu stack in sitt stora, lurviga huvud i dörröppningen. Mbutu

reste sig och gav Lumbu en matta, på vilken denne satte sig.

— Hur är det nu med Luboki? frågade Mbutu.

— Han har nu ingen vidare värk, och svullnaden i benet har givit med sig. Sjuksystern är så snäll emot honom, och Mbioka hjälper honom på alla sätt. Han får där mycket bättre vård än hemma i byn.

— Men tror du inte, att Simba, Lubokis mor, tänker bära hem honom?

— Nej, det kan jag aldrig tro. Hon vet ju, att jag vill, att han skall ligga där, tills benet blir läkt. Och hon har inte varit dit i dag.

— Det är nog endast slug beräkning. Hon har sina planer. I dag på morgonen frågade hon mig, om jag icke ville vara med och bära hem honom i natt. Jag har nu ingenting hört, men jag tänker, att hon skaffat någon i mitt ställe. Hon är ju så vidskeplig. Hon tror fullt och fast, att missionärerna skola göra honom till en trollkarl. Och därför vill hon till varje pris få honom därifrån. Hon har nog också försäkrat sig om Ndambas hjälp.

— Men det skola vi förhindra. Visst är Ndamba slug, men han har nog räknat fel, om han tror, att det skall lyckas för honom. Jag skall gå tillbaka till sjukhuset och lägga mig där i natt. Och om de komma dit, så skall Simba få veta vem som är hennes rättmätiga hövding. Du skall gå med mig dit.

Medan Lumbu var i Mbutus hus smög sig Simba med en stor yumagryta till Ndambas ena hus. Hon hostade sakta, då hon stod vid ingången till hyddan. Två mörka, kraftiga armar sträcktes ut genom den trånga dörröppningen, och två händer grepo begär-

ligt om den sotiga grytan, som hastigt ställdes i ett hörn av rummet.

— Allt är nu klart, sade Ndamba. Du har skaffat präktiga män. Om en stund komma de hit, då vi skola smaka på din präktiga yuma. Jag har en stor, vit bomullsfilt med röda bårder. Den skola vi binda fast vid en stång, med vilken vi skola bära Luboki. Men vi skola icke gå, förrän det är tyst i byn och månen står högt över skogen. Då vi äro färdiga att gå, slår jag sakta med min stav på din husvägg. Vi skola ej i sällskap lämna byn, i fall någon skulle vara ute. Vid vägskälet till Kingoto kunna vi invänta varandra.

— Jag har gjort en säng i ordning i mitt hus och hängt vid sidan av sängen en gud, som skall skydda min son för trolldom.

— Det är bra. Gå nu hem och invänta det överenskomna tecknet.

Ljudlöst som en ande försvann Simba från prästens hus. Hon kände sig belåten, ty allt tycktes arta sig väl och gå efter hennes beräkningar. Hon hade icke varit till stationen, på det att ingen skulle tro, att hon ville ha hem sonen. Och hon gladde sig vid den tanken, att Mbioka och sjuksystern skulle känna sig väldigt besvikna, då de på morgonen skulle finna Lubokis säng tom. Hon kröp in i sitt hus, blåste på eldbränderna, som lågo och pyrde mitt på jordgolvet mellan tre stenar, på vilka hon kokade sin mat. Elden flammade till för ett ögonblick, och i dess sken kunde man tydligt se de få enkla husgerådssakerna. I ena hörnet av rummet stod en stor träbunke full av yuma. Den lyste i eldskenet så gulbrun och inbjudande.

Inom några ögonblick sjönk lågan mellan stenarna, och mörkret trängde åter in i rummet. Simba kastade sig på sin enkla brits och betraktade glöden mellan stenarna. I början glimmade de starkt, men så småningom mattades de allt mer. Till sist hade alla kolen slocknat utom ett par tre stycken, som glimmade till allt emellanåt. Hon kröp fram till stenarna och blåste av all kraft på kolen, som blevo allt rödare. Sedan lade hon de slocknande eldbränderna över de röda kolen och blåste på nytt. Hennes ansträngningar lyckades. Vackra fladdrade eldslågorna mellan stenarna. Hon sträckte åter ut sig på britsen och lade armen under huvudet, under det att hennes tankar kretsade omkring sonen och det förestående försöket att få hem honom.

Allt emellanåt lyssnade hon ivrigt, om icke rösterna inne i husen skulle tystna. Hon tyckte, att det prasslade i några gräsmattor, som stodo uppställda på andra sidan av rummet. Det blev tyst ett ögonblick, men så prasslade det till på nytt. Hon reste sig upp och såg i det svaga eldskenet en lång, svart giftig orm ringla ihop sig vid sidan av gräsmattorna. Hon kände sig obehagligt berörd, men det gällde att vara ytterst försiktig och icke på något sätt reta ormen. I den stora ryggkorgen låg hennes hacka. Ljudlöst steg hon upp, grep med fast, beslutsam hand om hackskaftet, gick tyst några steg i riktning mot ormen och högg med ett kraftigt hugg huvudet av den. Hon andades lättare, då hon stod där med ormhuvudet på hackan i det flämtande eldskenet. Hon gick ut, högg ett hål med hackan i jorden, kastade ned huvudet i hålet och fyllde det med jord. Hon

tog några vedträn på en vedtrave, som hon hade utanför sitt hus, och lade dem på elden. Den döda ormen hängde hon på en stång, som gick tvärs över rummet. I morgon får jag en härlig ormbiff, tänkte hon för sig själv, då hon såg ormen hänga på stången.

Lumbu och Mbutu hade redan begivit sig till stationen. Med en stor eldbrand i handen gick Lumbu i téten för att skrämma bort ormar och vilddjur, och Mbutu följde tätt efter i hans fotspår.

Då de kommo fram till stationen, sade Lumbu: "Nu skall jag lägga mig i sjukhuset strax inför dörren. Det finns en liggplats där, och du skall sätta dig i det ena pojkhuset och hålla utkik, när de komma. Jag tänker, att det icke blir förrän vid midnattstiden. Simba är naturligtvis med dem."

— Det här blir nog intressant. Jag tänker, att de komma att stoppa ogräs i munnen på honom, så att han icke kan skrika när de skola bära bort honom. Så gjorde de med Nzau från Kinanga, då de en natt buro bort honom från sjukhuset, på det att Ndamba skulle få behandla honom hemma i byn. Det skall bli roligt att se, om Ndamba kommer med fram till sjukhuset, eller om han kommer att hålla sig undan.

— Medan Lumbu och Mbutu i nattens dunkel vandrade på den slingrande gångstigen mot stationen, sutto fem män i Ndambas hus och åto med strykande aptit yuma. Det här är härlig mat, sade den grovlemmade Hilula; under det att han med sina långa, grova fingrar tog en stor klick yuma, som hastigt försvann bakom hans kraftiga tänder. Med belåten min slickade han med sin långa tunga fing-

rarna rena och tog mera av den delikata maträtten.

— Simba lagar den bästa maten i byn, sade Mpumbu. Hon vet så väl, hur mycket salt och peppar hon skall lägga i den. En del av våra kvinnor peppra maten så mycket, att man gott kunde tro, att man fått ett glödande kol i munnen.

— Det börjar ljusna därute, sade Ndamba. Månen kommer upp, men vi måste dröja ännu en stund. Du Hilula får gå först till Kingatovägskälet och där invänta oss andra. Jag skall gå sist och giva Simba ett tecken, att det är tid för henne att gå.

Med några minuters mellanrum lämnade männen prästens hus. Fullmånen höjde sig allt högre över den mörka, ogenomträngliga urskogen, i vilken rovgiriga, blodtörstiga rovdjur jagade. Den kastade sitt kalla, silvervita ljus över det nattliga landskapet och lyste på byarna i dalarna och på backsluttningarna. Grodorna kväkte i ett kärr i närheten av byn, och även syrsornas skärande läten störde nattens djupa tystnad.

Ndamba såg ståtlig ut, då han stod utanför sitt hus i det klara månskenet och blickade ut över dalen stödd på sin stav. Han gick sakta fram till Simbas hus, slog ett lätt slag på ena långsidan av huset.

Då Simba stack ut huvudet genom dörröppningen sade Ndamba: "Stanna några ögonblick tills jag hunnit ut ur byn."

Med hastiga steg avlägsnade han sig och hade snart byn bakom sig. Han stannade vid en vägkrök och inväntade Simba. Efter en tiominuters gång hade de hunnit fram till Kingotovägskälet, varifrån de i samlad trupp vandrade upp till stationen.

Vid framkomsten höllo de en kort överläggning.

— Jag anser, sade Ndamba, att vi måste handla raskt. Först tänkte jag, att Simba skulle övertala honom, men vid närmare eftertanke förstår jag, att det icke lyckas. Du, Simba, skall ställa dig vid sidan av sängen och du Hilula, vid huvudgärden. Fråga honom, hur det är med hans ben, och då han ämnar svara, skall ni stoppa gräset i munnen på honom. Jag går icke med in i sjukhuset. Det är bäst, att jag stannar här vid sidan av tegelugnen. Om han skulle få se mig, anar han oråd. Jag skall stå här och hålla vakt, ifall någon skulle komma.

Mbutu såg dem tydligt, då han satt på lur i pojkhuset. Med spända ögon och livligt intresse följde han alla deras rörelser. Och han gladde sig hjärtligt vid tanken på att deras förehavanden icke skulle lyckas. Den myndige och hetlevrade Lumbu skulle nog förstå att sätta sig i respekt.

Han såg, att Simba och hennes medhjälpare tysta och försiktigt gingo till sjukhuset. Men han märkte också tydligt, att det var någon, som kröp bakom tegelugnen. Det är nog Ndamba, tänkte han för sig själv. Han är en ful fisk, som inte lätt låter fånga sig. När nu de andra misslyckas, smiter han sin väg. Men jag skall verkligen övertyga mig om att det är han. Jag kryper i skydd av apelsinträden ända fram till tegelugnen och frågar honom, varför han inte går med till sjukhuset och hjälper Simba.

Ljudlöst smög han sig sakta framåt. I det starka månskenet kunde han tydligen se prästen, som stod med ryggen vänd emot honom, lutad mot tegelugnen. Med återhållen andedräkt kröp han ända fram till

prästen, reste sig och lade sin tunga hand på prästens skuldra. Denne hoppade till som stungen av en orm och grep om knivskaftet. Släpp du knivskaftet, sade Mbutu, ty det är ingen fiende, som vill skada dig.

— Varför är du här? frågade prästen.

— Samma fråga kan jag göra dig. Tror du, att det skall lyckas Simba och hennes medhjälpare att bära hem Luboki i natt?

— Jag tror ingenting, och vad har jag med det att skaffa?

— Var inte så oskyldig. Jag såg er, när ni kom hela bunten.

Ett väldigt oväsen hördes från sjukhuset.

— Vad kan det vara? frågade Ndamba i en mycket likgiltig ton.

— Det är Lumbu, som klarar upp dina medhjälpare.

Då Simba och Hilula sakta smögo sig in i sjukhuset, låg Lumbu färdig att springa upp och köra i väg dem. Men han lät dem gå fram till Lubokis säng. Men i samma ögonblick hon frågade, hur det var med sonens ben, slog han sina kraftiga armar om henne och kastade ut henne ur sjukhuset. Det var ett ögonblicks verk. Hilula blev förskräckt och smet ut ur sjukhuset. Grästussen, som han hade i handen, tappade han på golvet.

Lumbu var ursinnig, men Mbioka, som Mbutu hade väckt upp, lugnade honom och sade: Du måste förstå Lubokis mor. Hon är gammal och vidskeplig. Vad hon har gjort, har varit förestavat av kärleken till sin son. Hon förstår icke bättre. Det kommer en dag, då hon kanske förstår, att hon handlat dår-

aktigt. Men ännu förstår hon det inte. Men du kan gärna taga itu med Ndamba, ty han har nog sin hand med i spelet. Han säger till folken i byarna, att vi här på stationen äro trollkarlar, och söker skrämma folket för oss. Men då han blir sjuk, kommer han hit för att få medicin. Det är nu många avgudapräster som komma hit för att få hjälp emot sina krämpor. I dag har Mpaku från Jalamoko varit här och fått medicin. När jag frågade honom, om han icke med nkondegudarnas hjälp kunde bota sig själv, skrattade han och sade: "De vitas medicin är starkare än vår, och därför vill jag ha av den."

När Simba lätt och lustigt dansade ut ur huset, fann Ndamba för gott att begiva sig iväg hem. Han frågade inte det ringaste efter Simba, Hilula och de andra gubbarna. De fingo klara sig bäst de ville.

Simba blev så förskräckt, då hon för andra gången blev utkastad och såg Lumbus vilda, vredgade ögon, att hon ej kom sig för att säga något. Hon smög sig som en mörk vålnad bakom sjukhuset och försvann i det höga gräset. Som ett skadeskjutet djur gick hon sakta framåt. Hon vågade icke stanna i Lumbus närhet. Men det värkte i hennes hjärta. Hon hade gjort vad hon hade kunnat för att rädda sonen ifrån trolldomens mörka makter, men nu voro hennes krafter slut. Hon förmådde icke mer, och inför det övermäktiga resignerade hon.

Igenom det mäktiga gräshavet trängde hon sig fram till gångstigen, som ledde ned till hennes by. Sakta vandrade hon gångstigen framåt, ty hon var så trött efter den spänning, i vilken hon levat.

Hemkommen kastade hon sig på sin hårda brits.

Hon tyckte, att något hade brustit i hennes bröst. Nu fruktade hon icke längre Lumbus flammande vrede. Livet hade icke längre för henne något värde. En stackars kvinna är blott en lekboll i hövdingens händer.

Oroligt kastade hon sig på sitt läger under de mörka tankarnas ström. Till sist somnade hon ifrån alla dystra tankar och oroliga frågor.

Ndamba, och de övriga männen, som skulle hjälpa henne, hade efter intermezzot i sjukhuset skyndat hem snopna och besvikna. De ångrade, att de låtit locka sig att hjälpa henne. Och Hilula var uppbragt på Ndamba, som lurat dem, och som höll sig i skymundan, när det gällde.

— Det är girigheten, som lurat oss, sade en annan av männen. Liksom lukten av palmnöten lockar råttan i fällan, så har snikenheten lurat oss. I morgon blir inte Lumbu god att råka.

Mbioka, som var en mycket klok och insiktsfull man, förstod, att om hövdingen i den sinnesstämning, som han var i, skulle komma hem till byn, skulle det bli ett väldigt rabalder. Han föreslog därför, att Lumbu och Mbutu skulle stanna kvar hos honom. Han hade fått en hel yumagryta, varför han kunde bjuda dem på mat. De kunde behöva få något till livs, då det var så sent på natten.

Lumbu ville hem och hålla rättegång, medan humöret stod på. Men så småningom lugnade han sig och beslöt att mottaga inbjudningen. Mbioka trakterade rikligt sina gäster. Och efter måltidens slut dröjde det icke länge, förrän de befunno sig i dröm-

marnas underbara land, där man glömmer dagens möda och strid.

Då sjuksystern på morgonen kom ned till sjukhuset, berättade Mbioka för henne nattens upplevelser. Den människovänliga och kärleksfulla sjuksystern sade till Lumbu, när denne kom in i sjukrummet: "Låt den gamla Simba vara i fred. Hon förstår inte bättre. Vad hon har gjort, är förestavat av moderskärleken, vilken är en stormakt i världen."

VI.

Luboki hann knappast fatta, vad saken gällde, ty så hastigt hade Lumbu kastat ut hans mor ur sjukhuset. De andra sjuklingarna vaknade, då Lumbu höll den sprattlande Simba i sina kraftiga armar, och de undrade, vad som stod på. Mbioka lugnade dem och berättade, att Lubokis mor lejt några män, som skulle bära honom hem till byn, men att Lumbu burit ut henne, och att männen då sprungit sin väg. I halvdunklet gick han fram till Lubokis säng och frågade honom, om han verkligen skulle ha tillåtit dem att bära hem honom.

— Nej, det hade jag icke gjort, ty jag hade ropat på hjälp.

— Men om de stoppat i din mun denna grästuss, som jag nu hittade vid din säng, hur skulle det då ha gått.

— Låg den vid min säng?

— Ja, där hittade jag den.

— Det är säkert Ndambas påhitt. Han har varit med och bundit många människor, och då brukade han alltid stoppa gräs i munnen på dem, så att de inte kunde skrika. Det är i alla fall synd om min mor. Hon är så vidskeplig och tror, att jag nu skall bliva förtrollad här. Men det kommer helt säkert en

dag, då hon skall förstå, att det är bäst för mig att stanna här. Det var också min mor, som övertalade mig att lämna skolan vid stationen. Jag har gått i den i nära två år, varför jag kan både läsa och skriva. Och jag var nästan färdig att en dag avlägga den goda bekännelsen och börja i dopskolan. Mitt beslut omtalade jag för min bror, som nu skall gifta sig. Denne berättade det för min mor, och hon blev då alldeles förskräckt och menade, att jag genom att taga ett sådant steg skulle draga olycka över henne och över alla våra släktingar. Hon både hotade och bönföll mig att avstå ifrån mitt beslut. Jag lämnade då skolan och återtog mitt gamla arbete att tappa palmvin. Många gånger har jag ångrat, att jag lydde min mor, ty jag kan aldrig få ro och frid i mitt hjärta. Tron på avgudarnas och prästernas makt har ramlat. Jag är som en fågel, vars näste man rivit sönder. Jag har ingen vilopunkt, där jag kan slå mig ned. Om jag avlagt den goda bekännelsen, då jag tänkte göra det, hade jag i dag varit en kristen och icke haft ett brutet ben. Det är Gud, som straffat mig, därför att jag icke lytt hans andes maning. För en tid sedan höll jag på att ramla ned från samma palm, från vilken jag nu föll. Då tänkte jag: Jag skall gå till stationen nästa söndag och avsäga mig det hedniska väsendet och anmäla mig till inträde i dopskolan. Om jag då lytt rösten i mitt inre, hade jag nu icke behövt ligga här. Men så snart mitt ben blir läkt, kommer jag att avlägga den goda bekännelsen. Aldrig kommer jag mer att tappa palmvin. Att strida emot Gud och bryta hans vilja går icke för någon. Minludi, som blev avfälling,

ramlade ned från en palm och bröt av sig ett ben och en arm. Lukambulu, som föll i synd, fick handen söndertrasad, då bössan exploderade, när han var ute och jagade buffel. I morgon skall du låna mig en bibel. Jag har tid att läsa nu. Vet du, om Lumbu kommer in nu?

— Nej, det gör han icke. Han och Mbutu sitta i mitt rum och äta yuma. De skola stanna hos mig i natt. Jag vill inte, att Lumbu skall komma hem i natt och ställa till rättegång. Han lugnar sig nog så småningom.

— Men nog kommer han att ge Ndamba en riktig avbasning. Han är så förgrymmad på prästen. Lumbu är en klok man, och han har genomskådat Ndamba. Det var i Kinanga, Lumbu först började tvivla på Ndambas insikt och makt. Det var stor sorg och veklagan i byn, ty nästan alla hade fått en svårartad diarré. Hövdingen i byn, som också led av den envisa åkomman, gick omkring med bedrövat hjärta och undrade, hur det skulle gå för honom och hans folk, om sjukdomen icke kunde hävas. En dag sade han till en av sina förtrogna i byn: "Det är nog bäst, att du går till Ndamba och frågar honom, om han icke kan komma och bota oss." Jag och Lumbu voro där, när Ndamba kom. Då folket samlats, gjorde Ndamba sina vanliga tricks. Han skramlade väldeligen med den heliga skramlan och svängde med kraftiga slag utluktarviskan, som bestod av en för ändamålet helgad buffelsvans. Och under inflytandet av några mäns eldiga, kraftiga sång dansade han sin vilda extatiska dans. Men då männen upphörde med sången, försvann också extasen hos Ndamba.

Med en illmarig blick såg han på oss. Jag kunde icke utforska, vad som låg i den blicken. På befallning av Ndamba satte sig alla män i byn i en stor ring och grepo varandras händer, som de svängde fram och tillbaka, under det att de sjöngo en entonig sång, i vilken de bådo, att guden skulle förbarma sig över dem och taga bort den elakartade sjukdomen, som utmattade deras kroppar och tog bort deras kraft. Ndamba höll kraftigt — nästan krampaktigt — en man i vardera handen. Han vände huvudet åt olika håll och vädrade såsom hästantilopen, när den vädrar någon fara. Men Ndamba luktade för att få reda på varifrån sjukdomen kommit. Då han vädrat en stund, sade han trovärdigt: "Sjukdomen kommer från Nganda Mona. Det är folket där, som sänt hit farsoten." Men prästen hade knappt hunnit uttala orden, förrän den vilde och av alla fruktade Mpanzu reste sig i sin fulla längd. Hans ögan gnistrade av vrede, hans bröst hävde sig våldsamt, och han kunde knappt tala, så förbittrad var han. I korta och osammanhängande meningar förklarade han, att prästen misstagit sig. Därborta i Nganda Monabyn hade han sina allra bästa vänner, och det skulle aldrig falla dem in att sända sjukdomen till vår by. Ndamba blickade nästan förskräckt på den av vrede skälvande Mpanzu. Prästen förstod, att det vore riskabelt att vidhålla sitt påstående. Det gällde att göra en ny undersökning. Ndamba vädrade på nytt en stund, varpå han sade: "Sjukdomen kommer icke från Nganda Mona utan från en by nere i den stora Lutetedalen. Där är mycket onda människor." Mpanzus vilda blick blev mild, och ett leende drog över hans

ansikte, och han sade med ett belåtet grymtande: "Nu kan jag hålla med dig, ty det är mycket onda människor i Lutetedalen."

Lumbu, som med stort intresse följt Ndambas förehavande, fick klart för sig den dagen, att denne var en bedragare, som ockrade på människornas okunnighet och vidskepelse. Lumbu hade då varit så mycket tillsammans med missionärerna, att han med kritiska ögon började betrakta avgudaprästens verksamhet.

— Sök nu att sova. Jag går nu tillbaka till mitt rum. I natt kommer ingen mera och vill föra bort dig.

Genom samtalet med Mbioka hade Luboki blivit klarvaken. Som snabba, kretsande fåglar kommo tankarna, som aldrig ville lämna honom någon ro. Han tänkte på sitt arma, okunniga och vidskepliga folk, av vilket en del helt och hållet var prisgivet åt hövdingarnas och avgudaprästernas makt och ränker. Han såg för sitt öga, hur tjockt det hedniska mörkret ruvade över stora delar av landet. Missionärerna ha rätt, då de säga, att våra gudar icke kunna hjälpa oss, och att vi icke kunna höjas och förädlas, förrän vi mottagit Kristus och lämnat det gamla, fäderneärvda levernet bakom oss. Redan här vid denna station har en stor förändring ägt rum. Det är länge, sedan jag hörde, att de begravt en levande person på marknaden.

Luboki blev störd i sina funderingar, emedan en av sjuklingarna fick en kraftig hostattack, som nästan höll på att kväva honom. En släkting till den sjuke reste sig från papyrusmattan, på vilken

han legat vid sidan av den sjukes säng, och hjälpte den sjuke och gav honom en dos opiumdroppar, som han fått av sjuksystern, ifall den sjuke skulle få ett häftigt hostanfall.

Då opiumdropparna gjort verkan, och hostanfallet var över, somnade Luboki och drömde en mycket underlig dröm. Han drömde, att han var på väg ned till Matadi för att köpa krut och salt. Lumbu och Mbutu samt Hitula voro också med. Första dagsleden gick mycket bra. En lätt molnslöja betäckte himlen, varför värmen icke var så tryckande. Med lätthet hade de burit sina hönskorgar uppför och nedför de höga kullarna. De hade badat i de små floderna, som de måst övervada, och i vilka de kunde svalka sig utan fruktan för att bliva krokodilmat.

Andra dagen då de överstigit Lukungabergen och kommit ned i den stora Lualadalen, blevo de vid kanten av ett stort, vidsträckt träsk anfallna av en ilsken buffel, som med sänkt huvud och framåtsträckta horn rusade efter dem, så att jorden yrde om klövarna på honom. De kastade sina hönskorgar och klättrade hastigt upp i några låga träd, som stodo vid sidan av vägen. Buffeln ställde sig i närheten och tittade på dem. Sedan tog den en hönskorg på hornen och ristade den, så att hönsen foro åt alla håll, varpå den satte svansen i vädret och galopperade bort. När buffeln försvunnit, skyndade de ned och samlade ihop de i gräset kringströdda hönsen, som lågo där med sammanbundna fötter. I närheten av Lolo missionsstation blevo de anfallna av en pytonorm, men den klarade de upp genom

att med en grov, nedfallen trägren giva den ett dråpslag i skallen, så att den blev bedövad, varefter de med lätthet skuro huvudet av den. När de kommit ned till Kongofloden och skulle färjas över i en kanot, drogs den ned i en stor virvel, och alla, som voro i kanoten, sögos ned i det kokande, sjudande mörkbruna vattnet. Luboki sökte att taga några kraftiga simtag för att frigöra sig ur virvelns mäktiga grepp, då han såg en stor krokodil komma simmande mot sig. Han blev nästan förlamad. Han tyckte, att all kraft försvann, och att hjärtat upphörde att slå. Men då krokodilen var alldeles inpå honom färdig att sluka honom, kom en vit man i en stor roddbåt, som var bemannad med många infödingar. Den vite reste sig, grep med ett hastigt grepp om Lubokis arm och drog upp honom i båten. Krokodilen, som var så säker om sitt byte, fick ett slag över nosen av en åra och försvann i djupet. Luboki låg en stund på båtbottnen och såg på sin räddare. Men så vaknade han. Drömmen hade varit så livlig och intensiv, att han måste ligga en lång stund, innan det blev klart för honom, att han låg kvar på sjukhuset. Länge låg han och funderade, vad den drömmen hade att betyda för honom. Till sist stod det klart för honom, att det var genom missionärernas verksamhet, som han och hans folk skulle räddas.

Då sjuksystern på morgonen gjorde sin rond, berättade han för henne sin dröm och uttydningen av den. Hon lade sin mjuka, bleka hand på hans panna och sade: "Det är nog en rätt uttolkning av dröm-

men, ty endast genom evangelium kan Kongos folk frälsas."

— Så snart jag kan stödja på mitt ben, skall jag gå med Mbioka till kyrkan och avlägga den goda bekännelsen, och sedan skall jag fortsätta i skolan. Det var ju dumt av mig, att jag slutade den. Det sade också den missionär, som då förestod skolan. Nu har det kommit en ny föreståndare, men jag tänker, att han tager emot mig nästa termin. Man har sagt, att jag har gott läshuvud. Jag hade mycket lätt att lära mig mina läxor. Ett ypperligt minne har jag. Av den gamle Makosa fick jag lära mig alla gamla lagar, som vi ha, och han påstod, att ingen i vår by har haft så lätt som jag att lära dem. Och det, jag lär, sitter kvar i mitt huvud.

— Jag tycker, att dina beslut äro förståndiga. Men du skall också förverkliga dem. Det är så många, som i detta sjukhus ha gjort det ena goda beslutet efter det andra, men när de blivit friska och gått därifrån, ha deras beslut dunstat bort och förflyktigat som dimman nere i dalen, då solen höjer sig på fästet. Det är bra att fatta goda beslut, men det är mycket bättre att hålla dem. Jag hoppas, att du verkligen sätter dina beslut utan betänkande i verkställighet.

Medan sjuksystern talade vid Luboki, stod Lumbu och språkade vid en man från Kingoto. Denne hade legat där en vecka för en magåkomma. Den sjukes tacksamma blickar följde den vänliga sjuksystern, under det att han sade till Lumbu: "Denna kvinna uppoffrar sig helt och hållet för de sjuka. Hennes röst är så mild. Hon talar så vänligt till alla, även

om de äro tvära och frånstötande. De mest stinkande sår tvättar hon och gör rena. Det finns ingen i hela denna trakt, som vill göra hennes arbete. I det andra sjukrummet ligger en man, som är full av sår. De kommo bärande med honom hit i går. Det stank av honom. Men hon gjorde alla hans variga, stinkande sår rena och lade omslag på dem. Gubbarna, som buro hit honom, fnyste och nöpo ihop näsorna och åbäkade sig värre. Men hon talade vänligt med honom och sade, att han icke skulle vara rädd, och att han icke skulle taga bort lindorna utan låta dem sitta kvar, tills hon kom och tog bort dem. Mannen blickade på henne med en slö, likgiltig blick, men då sjuksystern gått, sade han: "Det var en konstig kvinna. Hon talade till mig, en främling, som om vi varit gamla bekanta, och med en röst lika mild som mödrar bruka använda, när de tala till sina sjuka barn."

— Jag har också många gånger undrat, varför denna lilla späda varelse kommit hit, sade Lumbu. Mycken tack för sitt arbete har hon inte fått. Många gånger ha både kvinnor och män hånskrattat åt henne, när hon ville, att de skulle iakttaga renlighet och ordning i sjukhuset. Och vid flera tillfällen ha de trotsat henne och gjort tvärtemot hennes tillsägelser. Men ingen, hur uppstudsig han än må ha varit, har kunnat bringa henne ur fattningen. Hon har aldrig smädat någon, som varit uppstudsig mot henne. Alla hennes gärningar vittna om att hon älskar oss, ty en sådan kärlek ha vi icke ens mött av våra närmaste.

Mbioka, som varit inne i det andra sjukhuset,

kom med en lavemangskanna i handen. Han skrattade på sitt bullrande sätt, så att alla måste titta på honom.

— Vad är det, som nu förnöjer dig så? frågade sjuksystern.

— Mannen från Kingimbi måste i dag ha ett lavemang. Och då jag kom för att giva honom det, blev han alldeles förskräckt. När han fick se lavemangspipen, skrek han: "En sådan sak har aldrig varit i min kropp, och den kommer aldrig dit." Efter ett långt resonemang med honom lyckades jag att giva honom ett riktigt lavemang. Men då vattnet sprängde i hans tarmar, skrek han: "Nu dör jag." Jag sade: För litet vatten dör icke en stor, kraftig karl. Lavemanget gjorde god verkan, och när jag nu lämnade sjukrummet förklarade han, att jag också i morgon skall få "tvätta hans mage".

— I eftermiddag kan du komma ned till min by, sade Lumbu till Mbioka, ty jag har ett stycke antilopkött, som jag köpte i går av Nsingu från Talankoyi. Han sköt i går i skogen nedanför byn en stor nkabiantilop, och så kan du taga en bit med dig till Luboki, när du skall gå hem. Jag glömde att taga något med mig, då jag gick hit i natt. Men då var jag så förargad, att jag glömde allting. Nu skall jag gå hem och se, vad Ndamba företagit sig. Det skall bliva intressant att träffa honom efter nattens tilldragelse.

— Bry dig inte om honom. Låt honom vara i fred, ty du vinner ingenting på att reta honom.

— Nu skall jag bara reta honom litet smått för att få höra hans undanflykter. Han är en mästare

i att sno sig. I detta avseende har jag icke hört hans make.

— Hans like finns icke i detta land. Tänk, om han skulle bliva en kristen, vilket stort inflytande skulle han icke komma att utöva på folket här i trakten! Av prästerna här har han det största anseendet.

— Men prästernas inflytande avtager för varje dag, som går. I Jalala är det många, som blivit kristna. I många byar finns det lärare, som undervisa barn och även äldre. Och evangelisterna, som vandra omkring i byarna, predika med hänförelse kristendomens sanningar bland vårt folk. Flertalet av människorna ute i byarna är nu icke förskräckt för missionärerna. När dessa komma, flyr man icke längre och gömmer sig i skogen eller i det långa gräset. Jag minns så väl, när den förste missionären kom till vår by. Hövdingen och några andra män höllo på att polera sina bössor med palmolja, enär de skulle ut och jaga. En gammal präst hade redan tagit fram sin jaktgud och stod färdig att välsigna de nypolerade bössorna, då den gamle hövdingen fick se en stor vit solhjälm skymta fram i gräset. Han skrek: "Den store trollkarlen, som håller på att bygga en station, kommer hit. Vi måste alla fly och gömma oss. Kvinnorna och barnen få springa till skogen, men vi män gömma oss i gräset, så kunna vi sedan smyga oss i gräset ända fram till byn och se, vad han företager sig." Inom några ögonblick var byn folktom. Kvinnorna sprungo för brinnande livet med småbarnen på sina höfter, och de större sprungo gråtande efter sina mödrar.

När kvinnorna hunnit ett stycke på väg, stannade de och förmanade barnen att inte gråta, ty annars kunde den vite höra det och komma efter. Fastän jag var gammal och fullvuxen, var jag så rädd, att jag blint rusade i väg in i gräset och kom rätt in i ett törnsnår. Jag rev sönder både armar och ben, men i min stora förskräckelse kände jag då inga smärtor. Jag tänkte blott på att fly undan den fruktade, som kommit för att skada oss. Prästen, som skulle välsigna bössorna, glömde i förskräckelsen trollpåsen kvar i byn, och han undrade, om den vite trollkarlen skulle taga den för honom.

Då den vite kommit in i byn, fanns det inte en levande själ där. Han ropade till oss, att vi skulle komma fram, så att han fick hälsa på oss, men han fick intet svar. Vi sutto nedhukade i gräset och vågade knappast röra oss av fruktan för att därigenom förråda vårt gömställe. När ingen vågade sig fram, lämnade han byn och fortsatte sin vandring. Först då vi sågo hans hjälm långt borta på en hög kulle, vågade vi oss fram. Den gamle prästen var så ivrig att komma tillbaka till byn, då han trodde, att faran var över, för att se, hur det gått med hans trollpåse. När den låg kvar på samma plats, där han glömt den, blev han så glad, att han formligen jublade.

Många hade i likhet med mig rivit sönder sig i törnbuskarna. Men vad betydde det, då vi undgått att komma i beröring med den fruktade trollkarlen, som var ute för att äta människor. I vår okunnighet voro vi hjärtans glada, att vi kommit undan för så gott pris.

Det blev ingen jakt av den dagen, och den gamle prästen, som var ifrån en grannby, fick gå hem igen. Han var icke glad över att den vite kommit. Han kunde icke få någon ersättning, enär han icke hann välsigna jägarnas bössor. Han mumlade några fula, stygga ord om missionären, som borde hålla sig hemma på stationen och icke gå omkring i byarna.

En annan dag får du komma hit, sade vår hövding till honom. Snart börjar den rätta jakttiden. I går dundrade åskan för första gången efter denna långa torktid. Bara vi få oss ett par duktiga åskregn, kommer gräset att spira med full kraft, och då komma antiloperna fram på backsluttningarna och beta.

När det icke blev någon jakt i dag, fortfor hövdingen, skola vi i dag bränna upp det gräs, i vilket vi nyss gömde oss. Kvinnorna skola få hacka bort en del gräs, närmast intill husen, så att byn inte brinner upp, då elden sveper fram.

Prästen tog sina tillhörigheter och begav sig på väg hem, och jag fick befallning av hövdingen att följa med honom och hämta en kalebass med palmvin. När vi kommit in i Musindaskogen ett stycke, där gångstigen gör en tvär krök omkring ett stort mahognyträd, stodo vi ansikte mot ansikte med en vit man. Jag kan icke beskriva, vad vi kände. Ingen av oss kom sig för att springa och gömma sig. Vi stodo som fastnaglade på gångstigen. Jag tittade ömsom på den vite, som småskrattade, och ömsom på den gamle prästen, som skälvde som ett löv. Omedvetet grep denne omkring sin gud, alldeles som om guden skulle kunna rädda honom ifrån den

bleke mannen, som stod inför honom. Jag skakade nog lika mycket som prästen. Svetten pressade sig fram över hela min kropp, och en obeskrivlig hetta kände jag i mitt bröst. Mitt hjärta dunkade så hårt, att jag trodde, att det skulle sprängas: God dag på eder mina vänner, hälsade missionären. Men vi svarade ingenting utan bara stirrade på honom. — Varför är ni rädda? Jag är ingen farlig människa. Lugna er, för mig behöver ni icke frukta. Jag kommer ifrån Kimpwonga. Jag har varit dit och hälsat på dem. Hövdingen där var inte alls rädd för mig. Gå nu i frid. Och när jag någon gång kommer till eder by, skall ni inte springa.

— Med dessa ord försvann den vite bakom det stora trädet, och vi fingo litet rörligare ben än vanligt.

VII.

Tidigt på morgonen, medan dimman låg tung i dalen och duvorna kuttrade i palmerna, begav sig Ndamba till Luatulu. Han var rädd att träffa Lumbu. Simba hade också tidigt begivit sig till sina fält, ty hon fruktade Lumbus vrede. När denne i Mbutus sällskap kom hem till byn, stod solen högt på himlen. Hilula kom nästan samtidigt hem med en full kalebass av jäsande palmvin.

— Det är allt trevligare, sade Mbutu, att bära palmvin från palmdungen än att bära sjuklingar från sjukhuset vid stationen. Det är under alla förhållanden mycket mera lönande. Du har allt bra flinka ben. Jag kunde aldrig tro, att du kunde springa så fort, som du gjorde i natt. Härefter kan du anmäla dig som brevbärare åt de vita. De vilja alltid ha män, som äro duktiga fotgängare. Om du vill, skall jag anmäla dig som brevbärare. Du springer nog fortare än en retad buffel.

Hilula sade ingenting utan kröp in i sin låga, sotiga hydda och letade reda på några kassavarotsbitar för att med dem stilla sin gnagande hunger. Hans kraftiga käkar fullsatta med vita, präktiga tänder krossade med lätthet de råa kasavarotsbitarna. Så stoppade han sin pipa, som han brukade förvara i

matsäckspåsen, och drog några kraftiga bloss. Därpå drack han några muggar palmvin, som försatte honom i en upprymd sinnesstämning. Han kröp ut ur hyddan och tog en lång gräskniv, som satt instucken i framgaveln på huset, och gick till skogen, där han högg av några palmgrenar, av vilka han skulle fläta en korg, i vilken han ämnade bära en del höns, som han skulle sälja i Mayombe.

När Hilula satt utanför sitt hus och flätade på palmgrenskorgen, kom Mbioka och Sila, en av lärarna vid stationsskolan, in i byn. Det var nästan folktomt, ty kvinnorna voro ute på sina fält, och de flesta männen hade gått att tappa palmvin. Mbioka fick genast syn på Hilula, som satt så trygg i solgasset.

— Hur är det med dig, du store snabblöpare? frågade Mbioka med skalken i ögat.

— Med mig är det nog bra. Jag går omkring allt emellanåt och köper och säljer. Snart skall jag begiva mig iväg till Mayombe och sälja höns, och sedan skall jag gå till Matadi och köpa krut och filtar.

— Du skall icke oroa våra sjuka om nätterna. Jag hörde av Mbutu, att du var med bland dem, som skulle bära hem Luboki. Du är en förståndig man, och du bör förstå, att de sjuka, som äro vid sjukhuset, få mycket bättre vård, än de kunna få hemma i sina byar.

— Det var Lubokis mor, som övertalade oss. Men det föresatte jag mig, när jag sprang hem på natten, att jag aldrig mera skall göra om det. Men icke kunde jag tro, att Lumbu kunde vara så kvick

i vändningarna. Det var ett ögonblicks verk för honom att kasta ut Simba. Jag kan ännu se, hur hon sprattlade i armarna på honom.

Lumbu hade varit ned i byn och sett efter smågrisarna. Han var den störste svinägaren i byn, varför han måste ha sina grisar märkta med ett runt hål i vänstra örat. Märkningen av grisarna verkställde han själv.

Då han fick se sina gäster, förde han dem in i sitt hus och trakterade dem med mycken mat. Lumbu var en frikostig man och åtnjöt därför stort anseende bland många. Alla främlingar, som besökte hans by, bjöd han på mat, såsom det anstår en hövding, som är mån om sitt anseende.

Lumbu hade knappt hunnit bjuda in sina gäster, förrän Musitu, Lubokis bror, kom hem småträtande för sig själv. Han var vid mycket dåligt humör, ty grisen, som han och ett par andra män hade letat efter i två dagar, hade de inte kunnat finna. Den tycktes vara spårlöst försvunnen. Musitu tillhörde icke de ståtliga männens skara, och den dåliga sinnesstämning, i vilken han befann sig, förhöjde icke hans utseende. Hans hår var långt och tovigt, och på ena sidan av huvudet hade han två korta hårflätor. Pannan var mycket låg, varför hårfästet nästan syntes gå ned till näsroten. Ögonen voro stora och blodsprängda, och den breda näsan var mer än vanligt flat. Munnen var ovanligt bred och hakan ganska sned. Lumbu hade haft mycket svårt att skaffa honom en fästmö, ty när ungmörna hörde, att det var fråga om en hustru till Musitu, bedyrade de, att de aldrig skulle gifta sig med honom. Men

nu hade Lumbu lyckats att skaffa honom en fästmö, en änka, som icke heller var så fager. Bröllopet skulle nu stå, men det måste uppskjutas, därför att grisen, som skulle utgöra den sista avbetalningen på äktenskapspanten, hade sprungit sin väg.

— Det är någon, som stulit grisen, sade Musitu till Lumbu, ty leoparden har icke kunnat taga den, emedan vi icke kunnat upptäcka några blodspår. Tidigt i går gingo här förbi två handelskaravaner, som voro på väg till Mayombe för att sälja palmnötter. I förrgår såg jag grisen, och det var då dumt, att jag icke band den. Vi hade då sluppit att springa oss fördärvade för att få reda på den.

— Men leoparden har också mycket väl kunnat taga den, sade Lumbu. Den sista tiden har ju leoparden tagit getter och svin här i grannskapet, varför det är möjligt, att han tagit din gris. Jag har svårt att tro, att någon av handelskaravanens folk stulit den. Det är högst sällan, sådant sker. Risken är allt för stor. Har ni letat vid det gamla kassavarotsfältet? Där har en del av byns svin hållit till. Ni hinner gå dit och göra en undersökning, innan solen går ner. Nedanför det fältet brukar leoparden stryka fram. Men det är ingen tid att förlora, ty snart börjar leoparden sin jakt, och om den dödat grisen och lämnat något kvar av den, söker den sig dit i skymningen, och då är det riskabelt att vara i närheten.

Musitu och hans män skyndade bort till fältet. De gingo härs och tvärs över fältet men kunde ingenting se. De voro just färdiga att vända hem till byn, när en av dem fick se blodstänk här och där

på grässtråna. De följde blodspåret ned till en liten skogsdunge. Under ett snår låg ett grishuvud och en del av halsen. Musitu grep huvudet och vände på det. Han tittade på öronen och såg av märket på ena örat, att det var hans gris, som skogens fyrbenta rövare hade tagit.

Han smackade ett tag, varpå han med stor eftertrycklighet smädade leoparden, som genom sin glupskhet och blodtörst hade skjutit hans bröllop i fjärran. När det nu kunde stå, visste han ej, ty att få en annan gris var icke lätt för en vanlig bygubbe. Med sorgsna tankar och ett bedrövat hjärta vände han hem.

Musitu gick direkt med grishuvudet till Lumbus hus och visade det.

— Var det inte det, jag trodde, sade Lumbu, att leoparden tagit grisen. Det var dumt, att du tog hem huvudet. Du skulle hava låtit det ligga och gillrat din bössa, så hade du kunnat få leoparden i stället för grisen. Men det är inte för sent än. Skynda er dit med huvudet och gillra en bössa, så kan det hända, att ni i morgon har en leopard som byte.

Musitu laddade sin bössa med stora fyrkantiga blybitar och tog med sig ett rep, med vilket bössan skulle gillras. Snart voro männen tillbaka till platsen, där de funnit grishuvudet. Raskt satte de ned några käppar i marken och gjorde en enkel träställning, på vilken de fastbundo bössan. Sedan bundo de repets ena ände om grishuvudet och stucko den andra ändan under träställningen runt en käpp och fastbundo den i avtryckaren. Nu var bössan gillrad

efter konstens alla regler. Om nu leoparden kom för att äta upp grishuvet, så skulle den nog icke mera döda några djur. Med skadeglädje tänkte Musitu på att leoparden där skulle få banesåret.

Det började redan mörkna, varför det var bäst att begiva sig därifrån, ty i annat fall kunde de få känna styrkan av leopardens klor.

Männen hade icke hunnit hem till byn, förrän de hörde knallen av ett skott.

— Nu har leoparden varit där för att kalasa på grishuvudet. Den var nog i vår omedelbara närhet, då vi lämnade platsen. Jag undrar, hur skottet tog, sade Musitu. Men i kväll gå vi inte dit, ty om den blott är sårad, är den fruktansvärd. I morgon kunna vi utan fruktan gå dit.

— Få se, om du i morgon är ägare till leoparden, sade Lumbu med ett belåtet leende. Men kom ihåg, att jag skall ha det ena baklåret av den, ifall du lyckas få den, ty det var jag, som gav dig rådet att gillra bössan. Om du är mycket angelägen att bliva gift, kan du få en gris av mig för leoparden.

— Ja, det går jag med på, bara jag får leopardens ena frambog.

— Men du kommer väl ihåg, att du icke får ge din fästmö leopardkött. Äter hon sådant, så blir hon lika fläckig över hela kroppen som leoparden.

— Det tror du inte själv på. Det är prästernas påhitt, på det att de själva skola få äta upp allt köttet. Mbiokas mor har ätit leopardkött, och hennes hud är lika svart och glänsande som förr. Hon ville icke äta till en början, men Mbioka försäkrade henne, att hon icke skulle bliva fläckig.

I skymningen kom Nsimbulu hem från marknaden glad och belåten, ty han hade varit dit och sålt en del av de råttor, som han hade uppköpt till Musitus bröllop. Han hade med lätthet fått sälja dem, ty Kindambahövdingen skulle hålla bröllop åt sin brorson, den långe, gänglige Nkula, vars ben voro, såsom hans mor brukade säga, lika långa som hästantilopens bakben.

Kvinnorna, som i långa rader kommo hem från fälten med stora, tunga korgar på ryggen fulla av kassavarot, undrade, vem det var, som sköt nere vid det gamla kassavarotsfältet. Det var väl någon ute och jagade vildsvin, som någon gång i skymningen brukade komma upp på fältet för att böka upp kassavarötter.

Musitu förklarade för dem, att han där gillrat sin bössa, och att han i morgon skulle vara ägare till en stor leopard, som själv skjutit sig för sina synders skull.*)

Lumbu hade många gånger önskat sig ett leopardskinn, på vilket han kunde bjuda en hövding eller en annan framstående man att sitta, när en sådan kom på besök i hans by, och han fröjdade sig redan i hoppet att äga ett sådant.

Musitu å sin sida gladde sig över att hans bröllop snart kunde äga rum, ifall leoparden fått bita i gräset. Annars visste han icke, när han skulle kunna få hemföra sin brud.

Musitu var icke så dum och enfaldig, som många

*) Folket i Lukungadalen brukade säga: Dessa djur ha så många synder, därför göra de så mycket ont.

trodde. Om han bara hade tid att tänka, var han icke så bortkommen att räkna ut saker och ting. Han satt en stund utanför sin hydda och funderade, om icke Lumbu också utom grisen kunde giva honom en krutkagge. Den vore bra att ha, då jakttiden började på allvar. Han reste sig sakta och gick till Lumbu, som stod och lade in några röda filtar i ett getskinn.

— Tänk, om jag vore så rik som du, sade Musitu. Du har ju så mycket filtar, både röda, vita och gråa. Och sedan har du så många krutkaggar i ditt hus, att de kunna skjuta flera dagar efter din död för att ära dig. Jag har icke en krutkagge i mitt våld. Men du kunde väl giva mig en, om du får leoparden.

— Då man vill hjälpa folk, hänga de sedan efter en alldeles som emigrantmyran, som bitit sig fast i getens hud. Jag tyckte, jag var ytterst frikostig, när jag erbjöd dig en gris. Men är leoparden stor, så skall du få en krutkagge.

Lumbu snodde ett rep om getskinnet, i vilket han lagt filtarna. Med ett belåtet leende gick han in med dem i sitt hus. Känslan av att vara byns mäktigaste och rikaste man gjorde honom trygg och säker. Han lade filtarna på en palmgrensställning inne i huset. På samma ställning låg det flera filtar. Han lyfte på dem för att se efter om det icke på dem fanns några termiter. Till sin stora förtrytelse fann han, att den understa filten till en stor del var uppäten av de glupska gnagareinsekterna. Det var inga vänliga ord, han fällde över dem, då han såg deras förstörelseverk. Men han kunde vara glad, att de icke hunnit gnaga hål på

de andra filtarna. Han skrapade bort den gång, som termiterna byggt på ställningen. Nu var han trygg för deras angrepp på filtarna någon dag. Han skulle nog hålla ett vakande öga på dem, så att de icke skulle äta upp hans filtar. Men det grämde honom, att den ena filten blivit förstörd, därför att han icke varit nog aktsam.

En lång stund efter skymningens inbrott kom Lubokis mor knogande hem med en stor korg full av pisang och kassavarot. Hon ville hålla sig ur vägen för Lumbu, ty hon fruktade för honom. Men Lumbu, som var snar till vrede, var också lätt att försona. Hans häftighet liknade den hastigt uppskjutande flamman, som snart åter sjunker ned. Några hämndkänslor bar han icke på.

Nästan omedelbart efter Simba kom Ndamba. På hemvägen hade denne funderat ut hur han skulle klara sig för Lumbu, när denne skulle gå tillrätta med honom. Om det varit några år tidigare, hade han kunnat uppträda med stor makt och myndighet gent emot hövdingen. Men nu var hans makt bruten genom missionsarbetet. Hans inkomster hade avsevärt minskats under den sista tiden. De sjuka gingo eller buros till missionsstationen, där man måste bygga nya, enkla sjuksalar av gräs och löv för att bereda rum åt alla sjuklingar, som måste och ville stanna vid stationen för erhållande av vård. Ndamba kände, att en ny tid var i antågande, och att den gamla med sin okunnighet, vidskepelse och brott höll på att sjunka i sin grav. Avgudaprästernas glanstid var förbi, men det betydde frihet och ljus för det folk, vars förfäder släktled

efter släktled hade vandrat på hedendomens mörka stigar mot okända mål.

Ndamba smet tyst i mörkret in i sin hydda och tände upp eld därinne. Han satt som en mörk ande vid sidan av den fladdrande elden. Hans mörka ögon vilade ett ögonblick på en lång matsäckspåse, i vilken han hade några långa tobaksflätor. Han reste sig, stack ned handen i påsen och tog ett par tobaksblad, som han stoppade i pipan. Han drog några kraftiga bloss och lade sig på sin enkla säng och väntade, att den av hans hustrur, som i dag var i tur att giva honom mat, skulle komma och undfägna honom.

Då han låg där och lyssnade, hörde han lätta, tassande steg närma sig. Han kände igen dem. Det var hans älsklingshustru Kisila, som kom. I eldskenet såg han hennes huvud i dörröppningen. Smidigt vred hon kroppen genom den trånga och smala dörröppningen. I händerna höll hon en träbunke full av yama. Hon satte bunken vid sidan av elden och bjöd sin man att smaka på anrättningen. Denne var icke sen att efterkomma hennes uppmaning.

— Har du sett Lumbu? frågade han. Är han hemma,

— Jag såg honom för en stund sedan, då han stod utanför sitt hus och skakade termiter från en trasig filt, som de gnagit sönder. Dessa termiter äro odrägliga. Tänk, så mycket de förstöra. De ha ätit sönder ett stort tygstycke för min bror.

— Vet du, om Lumbu varit hemma på eftermiddagen?

— Ja, det tror jag, ty han har haft främmande.

Mbioka och en lärare från stationsskolan ha varit här. Men det är rätt länge, sedan de gingo hem. Mbioka är nog en duktig man. Innan han gick, tog han ut en törntagg på Milaus pojke. Törntaggen hade trängt djupt in i foten, men han tog ut den lika lätt, som vi taga ut jordloppor i tårna.

Mbutu, som suttit och snidat ett knivskaft, lade ifrån sig sitt arbete och gick ett slag genom byn. I nästan varje hus fladdrade en liten eld, och många muntra barnaröster hördes ifrån de sotiga hyddorna. Inne i en hydda krälade en tjock, knubbig pojke omkring på det tilltrampade jordgolvet. Han syntes så nöjd med sin tillvaro. Så kröp han upp i sin moders famn, fattade med sina båda händer hennes ena bröst och stoppade det med en belåten min i sin mun. Modern slöt med en rörande ömhet armarna om sin älskling, som hon betraktade med moderlig stolthet.

— Din pojke blir allt större och större för varje dag, sade Mbutu, då han tittade in genom dörröppningen. Jag kan verkligen känna mig stolt över att vara morbror till ett sådant praktexemplar. När kommer din man hem från Mayombe?

— Det kan han göra vilken dag som helst. Jag nästan trodde, att han och hans sällskap skulle komma hem i dag. De ha ju varit borta många dagar.

— De kunna komma hem i kväll. Du vet, att man brukar gå långa vägsträckor i mörkret, då man är i närheten av hemmet. Man vill då bara hem, och man aktar icke på vägens faror.

— Nu tror jag icke, att de komma. Det har varit

mörkt länge. De vilja icke gå genom Kinduluskogen i mörkret, därför att det är ganska gott om leoparder där.

— I morgon komma de, och då får jag ett tygstycke av min man samt en mugg salt. Det lovade han mig, när han gick.

Lumbu hade beslutat sig för att han i kväll skulle tala vid Ndamba. Han gick därför till prästens hus för att se efter om denne var hemkommen. Genom dörröppnangen såg han prästen sitta vid eldstaden och äta.

— Välkommen hem, du folkets välgörare, sade han och stack in huvudet genom dörröppningen. Du har väl i dag botat någon eländig stackare med din gud. Du är så hjälpsam, att du icke unnar dig nattro. Skall du också i natt ut och hjälpa någon? Men jag hoppas, att du då stannar kvar och hjälper den behövande och icke flyr, som du gjorde i natt. Du är icke stelbent, då du kan springa så fort. Mbutu påstod, att du löpte lika lätt som en gazell. Säg mig nu, varför ni mot min uttryckliga vilja tänkte bära Luboki från sjukhuset?

— Det var därför, att Simba ville det. Tala med henne om den saken.

— Du skulle inte ha villfarit hennes önskan, då du visste mina tankar. Sök icke att bryta mot min vilja, ty det kan stå dig dyrt. Sjuksystern och Mbioka ha bett mig, att jag icke skall göra någon affär av denna sak. Och det har jag lovat. Men jag råder dig att icke göra om det.

Ndamba, som fruktat hela dagen, att Lumbu skulle ställa till med ett riktigt uppträde, blev så glad, att

han lovade att aldrig mera handla gentemot hövdingens vilja.

Tidigt följande morgon begåvo sig Lumbu, Musitu, Mbutu och några andra män till den lilla skogsdungen, där bössan gillrats. Musitu var så ivrig att komma fram så fort som möjligt, att han nästan halvsprang med en bössa i handen. Det var bäst att ha den färdig, om leoparden blott var sårad, ty en sårad leopard är ytterst farlig.

Då Musitu kom in i skogsdungen, spände han bössan, färdig att giva eld vid det minsta prassel i snåren. Han tittade sig försiktigt omkring, under det att han vandrade djupare in i skogen. Snart stod han på den plats, där bössan gillrats. När han kom fram, kunde han icke tygla sin glädje. Han hoppade, smackade och slog sig på knäna, ty vid grishuvudet låg en stor leopardhanne med genomskjutet huvud. Leoparden hade ljutit en ögonblicklig död.

— Nu, sade Musitu med glädjestrålande ansikte, får jag en gris och en krutkagge, och så kan jag gifta mig, när jag vill.

Lumbu var nog lika glad som Musitu. Nu skulle han få en riktig leopardhud. De bundo tillhopa leopardens fötter och trädde en stång mellan hans ben och buro honom under jubel till byn, där kvinnorna med vild glädje dansade omkring det stora, blodtörstiga kattdjuret.

VIII.

Stor var glädjen den dag, då Luboki kunde lämna sjukhuset och komma hem till byn. Vem som var gladast den dagen, om det var Luboki eller hans mor, är svårt att avgöra. Den gamla Simba hade liksom fått nytt liv, då hon struttade omkring i byn med glädjestrålande ansikte. Hon tyckte, att hennes son var sig fullkomligt lik. Det var hennes kära Luboki, som hon återfått lika glad och hurtig som förr.

— Du skall icke tro, att du för din egen son fått en trollkarl, sade han skämtsamt till henne, då han satt utanför hennes hus och undfägnades.

I glädjen över att sonen kommit hem, hade Simba tillagat en festmåltid, till vilken Lumbu, Bulembe och Mbutu blivit inbjudna. Allt groll var bortblåst, och en glad feststämning rådde. Luboki hade så många roande och intressanta historier att berätta från sin sjukhusvistelse. Hans rumskamrat, som vårdades där för ett elakt skottsår i låret, hade berättat under patienternas stora munterhet, hur förargad han var på missionärerna, då han sökt hjälp hos dem för ett stort sår på ena benet. En missionär hade gjort hans sår rent och lagt omslag på det. Men då han gått ett stycke från sjukhuset,

satte han sig på vägkanten och tog av omslaget. Och då icke såret var läkt, vilket han trodde, det skulle vara, kastade han omslaget och smädade missionären, som lurat honom. Han sade: "Jag förstod då icke bättre, men nu har jag funnit, att missionärerna vilja vårt bästa, och att vi i dem ha våra allra bästa vänner."

Ndamba och Hilula samt de andra männen, som skulle bära hem Luboki på natten, hade icke blivit inbjudna.

— Hör du, Simba, tror du ännu, att de vita på stationen äro trollkarlar? frågade Lumbu.

— Nej, min tro håller på att vackla. Jag kan icke föreställa mig, att trollkarlar skulle vara så vänliga och kärleksfulla, som de vita ha varit mot Luboki och andra. Och mot mig ha de varit godheten själv. Under de senaste veckorna har jag ofta varit till stationen med mat till Luboki, och sjuksystern har talat så vänligt och kärleksfullt till mig. Och hon har ofta sagt till mig, att jag kan vara stolt över att ha en sådan präktig son som Luboki. Hennes vänlighet har förtagit all fruktan i mitt hjärta för de vita. Och det allra roligaste var, då de båda vita pojkarna kommo och hälsade på mig och frågade, vad jag hette. De voro icke alls rädda för mig. Jag fick lyfta på dem och känna, hur tunga de voro.

Simba var nu riktigt angelägen, att hennes gäster skulle äta sig riktigt mätta, ty det var en solskensstund i hennes liv.

— I morgon är det söndag, sade Luboki, och då skall jag gå till stationen och avlägga den goda be-

kännelsen. Nu är jag fast besluten att bliva en kristen, och jag har fått löfte att börja skolan, när jag vill. Jag får komma in i andra klassen.

— Jag gläder mig över ditt beslut, sade Lumbu. Det dröjer nog icke länge, förrän jag också blir en kristen. Värst blir det för mig att lämna mina hustrur utom en, men har det gått för andra, så går det nog också för mig. Mabunguhövdingen har blivit en kristen, och han predikar ibland med lika stor kraft som en evangelist. Jag har hört honom predika på marknaden i Nganda. Han har en väldig stämma. Hans röst är som en basun. Då han predikade, var det tyst på marknaden. Kvinnorna, som annars ha så svårt att sitta stilla, sutto tysta och lyssnade. Han kunde fånga deras intresse, och han använde så många vackra bilder och träffande ordspråk.

— Om du blir en kristen, sade Mbutu, kommer du också att bliva en väldig predikare, ty du har en förvånansvärd talförmåga och en bindande bevisföring. Jag skall icke glömma, då du var försvarsadvokat för Madi i Kimpese. Ett sådant utmärkt försvarstal har jag aldrig hört, fastän jag varit med på så många rättegångar.

— Men när tänker du bliva en kristen? frågade Lumbu.

— Det vet jag icke, svarade han. Jag har aldrig tänkt något allvarligt på den saken. På gudarna tror jag inte, ej heller på prästerna. Det skulle aldrig falla mig in att söka hjälp hos en präst, om jag blir sjuk. Skulle jag bliva det, så söker jag hjälp hos de vita. Men jag tycker om palmvin, och

det får jag icke dricka, om jag blir en kristen. Det finns ingenting, som släcker törsten så bra som palmvin. Och tänk, vad det är trevligt att sitta om kvällarna vid brasans sken och dricka palmvin. När man fått dricka några muggar, känner man en angenäm känsla i kroppen. Tankarna bliva så rörliga, och modet stiger med full kraft upp i ens bröst. Då känner man ingen ängslan, och tungan blir så ledig, och talet flyter så lätt och ledigt.

— Ditt lovprisande av palmvinet är mycket överdrivet. Tänk, vad mycken skada det har åstadkommit. Under palmvinets inflytande ha många begått handlingar, som de sedan djupt fått ångra. Den som druckit mycket palmvin, har icke något förstånd. Du hörde häromdagen, hur Hilula bedyrade, att han var traktens starkaste man, men då han skulle resa sig, kunde han icke stå på benen utan höll på att ramla i elden.

— Palmvinet lämnar jag aldrig. Det är inte lönt, att ni söker övertala mig att lämna det.

— Men då du ramlat ned från en palm och brutit av dig ett ben eller en arm, kommer du kanske på andra tankar.

— Ndamba och jag komma nog att avlägga den goda bekännelsen på samma dag.

Luboki gjorde verkligen allvar av sin föresats. När söndagsmorgonen rann upp över bergen, vandrade han till stationen, där han skulle taga det steg, som blev av så stor betydelse för hela hans livsriktning och kommande verksamhet. I sitt sällskap hade han också med sig ett par unga män, som voro kristna. För ett år sedan hade de blivit döpta

framme vid stationen. De voro nu så glada och prisade Gud, därför att Luboki ville vandra på samma väg och mot samma mål som de.

Nere i en dal mötte de den gamle avgudaprästen Kumba, som kom med bunziguden i en avlång palmgrenskorg.

— Vart skall du gå? frågade de.

— Jag skall gå till Kingoto och bota en man, som har ont i ryggen. Min gud hjälper mot all slags ryggvärk. När ni får ont i ryggen, får ni komma till mig för att få hjälp.

— Dålig är den gud, som behöver bäras omkring på detta sätt. Din gud är mindre värd än en utsliten hacka. Gå hem och bränn upp den och gå icke omkring och lura folk med den, sade Luboki.

— Smädar du min gud? skrek prästen med ilsken röst. Jag skall låta guden plåga eder med svår ryggvärk, så att ni icke mer smädar honom. Min gud har straffat många, och ännu kan den uppenbara sin väldiga makt.

— Låt den nu visa sin makt, sade de skrattande.

Prästen mumlade något, som de icke kunde uppfatta, och fortsatte sin väg.

— Stanna, ropade Luboki, så att vi få se, vad din gud duger till. Du flyr ju, som om du vore jagad. Den som har en sådan mäktig gud som du, behöver väl icke fegt fly undan. Låt guden slå oss med ryggvärk, och vi skola tro på din gud.

Men prästen hade icke lust att stanna. Han påskyndade sina steg och tänkte för sig själv: Det är konstiga tider, i vilka vi leva. De unga ha icke längre någon respekt för våra gudar, och jag fruk-

tar, att gudarna komma att hemsöka folket med plågor och hemsökelser av olika slag. Denna vanvördnad kan icke längre ostraffat få fortsätta. Gudarnas hämnd kommer att bliva fruktansvärd, då den en gång bryter lös. Kanske de låta gräshoppssvärmar översvämma landet, eller kanske de tillsluta himlen, så att icke något regn faller och hungersdöden blir de gudsförgätna mäniskornas lott.

När prästen kommit upp på krönet av en kulle, som var översållad av ståtliga oljepalmer, mötte han några ungdomar från Kingoto, vilka voro på väg till söndagens möte vid stationen. De kunde icke heller motstå frestelsen att skämta med den gamle prästen, som hade så bråttom.

— Varthän går din färd? frågade de.

Prästen bara blängde ilsket på dem och fortsatte sin väg. Han ville icke svara på deras fråga. Vad angick det dem, vart han gick? Han var icke skyldig att svara. En bredaxlad, ung man, som kom ett stycke efter de andra, ställde sig rätt i vägen för prästen.

— Hörde du inte deras fråga?

— Den angår mig icke. Undan ur vägen, ty jag har mycket bråttom.

— Du kan gärna gå hem med din gud. Den förmår ändå icke att hjälpa den sjuka i vår by. Hövdingen ångrade sig, att han sänt bud efter dig, och han har nu i stället sänt bud efter sjuksystern som lovat att komma hit.

— Du ljuger, undan med dig!

— Det är icke lönt att fortsätta för dig.

— Ni, missionens barn, söker blott hindra oss i

vår verksamhet, men det skall aldrig lyckas för eder, ty vi ha gudarna på vår sida.

— Men den Gud, som vi dyrka, har skapat himmelen och jorden, och han råder över allt. Himmelens Gud har också skapat människan, men den gud, som du bär i korgen, har du själv tillverkat. Förstår du, vilken skillnad det är mellan den Gud, som vi tro på, och den gud, som du förtröstar på?

— Ur vägen, säger jag!

— Så må du då fortsätta, sade den unge mannen, men du går förgäves. Gud har givit oss förstånd, så att vi icke längre tro på gudarna.

Prästen trodde icke den unge mannens ord utan fortsatte till byn. Men han hade knappt hunnit fram, förrän sjuksystern kom för att undersöka den sjuke. Prästen gjorde en mycket ful grimas, då han fick syn på henne. Nu förstod han, att den unge mannen talat sanning.

När prästen kom in i byn, satte han sin gud bredvid den sjuke mannens hus för att ha den i närheten, då han med den skulle behandla den sjuke. Men då sjuksystern kom, gick han och satte den på andra sidan av huset, ty han ville icke, att sjuksystern skulle se den.

Prästen kände sig mycket förgrymmad, därför att han blivit försmådd. Med av vrede skälvande röst frågade han hövdingen, varför denne sänt bud efter honom, då han ingenting menade därmed.

— Sedan jag sänt bud efter dig, sade hövdingen, kom Kingimbihövdingen hit och påstod, att du varit i hans by för att bota en sjuk, men att du misslyckades helt och hållet. De buro sedan den sjuke till

stationen, där sjuksystern gav honom medicin och behandlade honom, så att han efter ett par veckor kom hem frisk. Kingimbihövdingen rådde mig att sända efter sjuksystern, och nu ser du, att hon är här. Kingimbihövdingen sitter inne i mitt hus, varför du kan få träffa honom, om du vill.

— Jag struntar i både honom och dig. Du må aldrig tro, att jag kommer hit, när någon av ditt folk insjuknat. De skola få dö i sin sjukdom. Jag skall aldrig mera lyssna till din bön. Men det skall jag säga dig, att min bunzigud har botat många sjuka. I dag har du föraktat den, men det kommer att stå dig dyrt. Tror du, att gudarna kunna skymfas, utan att de taga hämnd? De komma att slå dig och ditt folk med sjukdomar av allehanda slag.

— Dina gudar äro lika hjälplösa, som geten är i leopardens klor. Hur många av de unga ute i byarna tro på gudarna? Deras antal är snart räknat. Det är endast de gamla, som hålla fast vid dem och tro på deras undergörande kraft.

— Giv mig en höna för mitt besvär. Tror du, att jag skall gå så långt för ingenting?

— En höna lär du icke få, men mat och palmvin skall du få, bara du lugnar dig.

Sjuksystern undersökte den sjuke och gav honom medicin.

— Det är nog bäst, sade hon, att ni bär honom till stationen, där han kan få bättre vård än här i byn.

— I eftermiddag komma vi med honom, svarade hövdingen. Jag skall skaffa några män, som bära dit honom.

Då prästen blivit trakterad, tog han sin gud och vandrade hem med underliga tankar i sitt huvud. På hemvägen mötte han en kollega, som kom från en grannby, dit han varit med palmvin.

— Har du nu åter varit ute med din gud? Du är lycklig, som blir anlitad. Jag får numera icke längre något arbete som präst. Det är mycket dåliga tider för mig.

— Tiderna äro icke heller ljusa för mig. Jag blev anmodad att komma till Kingoto och bota en sjuk man, men då jag kom dit, hade hövdingen också sänt bud efter sjuksystern. Jag fick icke röra vid den sjuke. Och ingenting fick jag för mitt besvär.

— Vår tid är förbi, och vårt anseende är slut. Det är missionen, som är skulden till allt detta. Överallt i byarna är det lärare, som predika om den store Gudens makt och kärlek, och som säga, att våra gudar ingenting äro. Och vi se dagligen, att detta tal bär frukt. Att hota människorna med gudarnas hämnd är lönlöst, ty alla veta, att våra gudar ingenting förmå.

— Har också du börjat tvivla på deras makt?

— Ja, det har jag verkligen gjort. Du vet lika väl som jag, att prästerna äro lögnare. Vi ha medvetet bedragit människor. Ha inte vi fått mat och palmvin av människorna för att sätta ut i skogen till andarna, men vi förtärde allt, som vi fingo, under muntert glam och skratt. Vi ha levat högt på folkets okunnighet och vidskepelse. Nu börjar folket bli upplyst genom den skolverksamhet, som missionen bedriver. De unga, som gå i missionens

skolor, ha mycket mera kunskap än vi. Och om vi vilja vara rättvisa och se sanningen i ansiktet, måste vi erkänna, att förhållandena här i landet äro mycket bättre, än vad de ha varit. Har inte giftgivningen upphört? Detta bruk, som helt och hållet berodde på okunnighet och vidskepelse.

— Det är sorgligt, att du också blivit smittad av den nya tidens anda, som likt en farsot stryker fram över landet och smittar allt flera. Men jag håller fast vid gudarna. Ingen skall komma och säga, att gamle Kumba svek sina fäders tro. Må alla anamma den nya tron, men jag skall aldrig göra det. Prästens lagar skall jag hålla och gudarna skall jag ära, tills graven öppnar för mig sin mörka famn och min själ går ut i det stora mörkret.

— Vår tid är slut, sade jag. Den kommer aldrig mer tillbaka, och den som icke vill anpassa sig efter den nya tiden, blir ohjälpligen efter. Snart kommer ingen mera att fråga efter din gud, och när du är borta, komma vitmyrorna att äta upp den.

— Jag kommer aldrig att anpassa mig efter den nya tiden. Jag skall dö som den heliga bunzigudens präst. Av hela mitt hjärta föraktar jag dem, som lämna våra gudar.

— Men jag prisar dem, som omfatta den nya tron. Det är framtidens folk. Vilken dag som helst kommer jag att bränna upp mina gudar, eller också kommer jag att trampa ned dem i ett träsk. I går brände Kanza upp sina gudar i allt folkets åsyn. Några gamla män och kvinnor ryste, när han kastade gudarna i elden. Men förskräckelsen blev icke långvarig, ty när gudarna icke slogo Kanza med

sår och bulnader, lugnade de sig. Tron på gudarna fick i går i Kanzas by en mycket svår knäck. Och då gudarna brunnit upp, förklarade Kanza högtidligt, att gudarna ingenting förmå, men att himlens Gud, på vilken han nu trodde, var den levande och sanne Guden.

Kumba ville icke höra mer. Med tunga tankar fortsatte han vandringen. Han började känna sig så ensam. Han tyckte, att marken under hans fötter började gunga. Det som för honom var heligt och kärt, föraktades av de flesta. Han blickade upp mot berget, på vilket missionsstationen låg så imponerande i det starka solljuset och han hörde kyrkklockans malmtoner rulla över berg och dal. Det är därifrån allt det nya, moderna kommer. Därifrån kommer den nya tron och föraktet för de gamla gudarna.

Då Luboki kom fram till stationen, hade en stor människoskara samlats på planen framför kyrkan. Skolbarnen voro iklädda rena, fina högtidskläder. Unga, trevliga lärare rörde sig fritt och otvunget bland mötesbesökarna. Många unga mödrar med glädjestrålande ansikten och med sina små, knubbiga barn på höften hade kommit från byarna runt omkring stationen, och unga, kraftfulla män hade kommit dit för att övervara gudstjänsten. I den talrikt samlade skaran såg man också en del gamla män och kvinnor, som lämnat hedendomens mörker. Deras liv hade varit uppfyllt av mödor och strid, men nu avspeglade sig i deras mörka ögon en djup och stilla frid. De hade kommit till honom, som skänker de betungade ro och vila. Ur hedendomens

täta djungelsnår hade de kommit ut på de vida, solbelysta fälten.

Då kyrkklockans toner åter ljödo, tågade den månghövdade skaran in i kyrkan, som blev fylld till sista plats. Snart ljöd den vackra sången: "Skurar av nåd skola falla", varpå en evangelist ledde i bön. Han bad, att Gud skulle välsigna den samlade skaran, att han över den skulle utgjuta sin ande, att Guds ord skulle få riklig ingång i åhörarnas hjärtan, att han skulle frigöra dem, som voro bundna i hedendomens tunga bojor, och att han skulle välsigna missionsvännerna i Sverige, vilka hade sänt lärare till Kongo, vilka undervisade folket i kristendomens sanningar.

Sedan ytterligare en sång sjungits, bestegs talarstolen av en stor, imponerande missionär med ett väldigt helskägg. Han var på tillfälligt besök på stationen och skulle nu tala till den samlade menigheten. På ett livligt, medryckande sätt predikade han över orden: "Jag är den gode herden". Genom talande bilder visade han, hur Herren söker de förlorade, och hur han vårdar och hjälper dem, som han funnit. Med stort intresse lyssnade man på honom, och då han till sist sade till dessa okonstlade naturbarn, att Herren en gång skall öppna portarna till den himmelska världen för alla dem, som i tron ha följt honom, strålade deras ögon av en sällsam glans. Med visionär blick skådade de den strålande staden, vars gator äro av guld, och där sången skall brusa som dånet av många vatten.

Efter den främmande missionären predikade evangelisten Nsemi, mannen med det bildrika språket

och de originella tankarna. Han talade om det himmelska arvet, som är förvarat åt dem, som tro. "Ordet arv har en särskild klang", sade talaren. "Det är ett ord till vilket man lyssnar. Ärva vilja alla. Som geten gärna vill äta av kassavarotsbuskens blad, lika gärna vilja vi ärva. Många önska, att deras släktingar skola dö, på det att de skola få ärva dem. Och vilka häftiga strider utkämpas det icke, då arvet skall fördelas, emedan somliga tycka, att de fått allt för litet! Vid sådana tillfällen kunna släktingar bli osams för hela livet. Många arv äro besmittade, emedan de tillkommit genom orättfärdighet. Är det icke många i detta land, vilka genom utpressning förskaffat sig ägodelar? Men dessa arv kunna aldrig bliva till välsignelse. Men i vår text talas det om ett obesmittat arv, som i himlen är förvarat åt oss. Vid det arvet låder ingen synd. Ingen kan röva till sig det arvet, ty det är Gud, som vakar över det. Och när han en gång utdelar arvet, sker det på ett rättfärdigt sätt. Ingen skall komma och säga, att han fått för litet."

IX.

Efter predikans slut stod Luboki upp och bekände med stor frimodighet, att han ville bliva en kristen. Men han var icke den ende, som vid detta tillfälle gjorde det. Den ene efter den andre reste sig och avlade den goda bekännelsen. Och bland dem var det en avgudapräst, som sade: "Jag har efter mycken strid beslutat mig för att i dag avsäga mig allt, som hör till avguderiets styggelser. Jag har blivit övertygad om gudarnas vanmakt, och ifrån denna dag vill jag tjäna Gud. Ifrån min by ha vi tagit hit en hel del gudar, medicinpåsar och trollbylten, som vi här skola bränna upp, på det att alla, som här äro närvarande, skola förnimma, att våra gudar endast äro människoverk. Många tro, att våra gudar kunna gå, men vi skola nu övertyga oss, att detta är blott ett påhitt av prästerna."

Ett stycke nedanför kyrkan gjorde man ett bål, på vilket man kastade gudarna och medicinpåsarna. Lågorna flammade högt mot skyn, och många kände en rysning genomila kroppen, då elden slukade det, på vilket de förtröstat. Prästen rörde med en käpp om gudarna i elden.

— Ser ni, sade han, att ingen gud har sprungit härifrån. De äro snart uppbrunna. Elden har för-

tärt dem. Må ingen av eder längre tro på sådana gudar. Skaka av eder de hedniska bojorna, som hålla eder bundna.

Prästens ord gjorde ett mäktigt intryck. Hans åskådningslektion av gudarnas vanmakt var överväldigande. Flera hedningar blevo denna stund övertygade om att de icke längre kunde förtrösta på sådana bräckliga gudar, som kunde prisgivas åt lågorna.

Den främmande missionären med det långa skägget sade: "Vid min station ha vi haft många gudabål. Ifrån alla byar runt omkring stationen ha de kommit med sina gudar och bränt upp dem efter gudstjänstens slut. De ha kommit självmant utan några påtryckningar. Varje gudabål har varit en murbräcka, med vilken man slagit hål i hedendomens murar, som nu hålla på att vackla och störta ned. Profetians ord hålla nu på att gå i fullbordan i detta land. Folket, som satt i mörkret, ser ett stort ljus uppgå. Hedendomens tusenåriga dunkel håller på att skingras, och Guds underbara ljus lyser allt klarare och klarare. Under de år, som stunda, skall edert land förvandlas till en Herrens lustgård, och hans härlighet skall bliva uppenbar för allt folket. Gån hem och berätten för folket i edra byar, vad I denna dag haven hört och sett. Även det skall bereda väg för den nya dagen, som är i antågande. Förkunnen med hög röst, att folkens gudar äro avgudar, men att den Gud, som bor i höjden, är mäktig och rik på nåd och barmhärtighet. Redan nu haven I sett, vilken förändring som ägt rum genom evangelii predikan. Råhet och grymhet ha försvunnit, goda

och rena seder ha blivit införda, människovärdet stiger för varje dag och likaså kvinnans anseende. Hövdingen kan icke behandla sitt folk så brutalt som förr. Säkerhetstillståndet i landet är mycket större än förr. Är det edra präster, som varit banérförare för denna tid? Nej, det är missionen. Det är unga män och kvinnor, som ifrån avlägsna länder kommit hit ut och förkunnat den store Gudens vilja. Det är hans budskap, som förvandlar människorna, och med denna förvandling sker också sedernas."

Stunden omkring gudabålet blev för många avgörande för hela deras liv och verksamhet. Hedendomens mörka makter hade här lidit ett stort nederlag, och kristendomens väg i dessa trakter hade jämnats. Det kraftiga motstånd, som avgudaprästerna rest, hade brutits, och folket hade fått en ny syn på missionärerna och deras arbete.

Bland dem, som denan dag lämnade stationen med den fulla övertygelsen om kristendomens företräden framför hedendomens, var Ngonda, bror till Kimpwangahövdingen. Han var till en början en mäktig och inflytelserik motståndare till missionärerna, vars verksamhet han ansåg vara mycket skadlig för folket. Men ju längre tiden led, desto vänligare blev han emot dem, och allt emellanåt kom han fram till stationen för att få medicin för sina krämpor. En och annan gång kunde han gå in i kyrkan och lyssna på predikan. Att Ngonda blev vänligt stämd mot missionen, var till en del evangelisten Muntandas förtjänst. Denne, som var en avlägsen släkting till Kimpwangahövdingen och hans bror, hade en

utomordentlig förmåga att vinna människornas förtroende. Hela hans personlighet var så förtroendeingivande, men på samma gång ingav han stor respekt. Han hade ofta talat med Ngonda i andliga frågor. I början ville denne icke lyssna till evangelistens ord, men så småningom väcktes hans intresse för dylika frågor.

När han nu i sällskap med en del andra män vandrade hemåt, kretsade hans tankar omkring gudabålet. Ingen enda gud hade kunnat rädda sig ur lågorna, ingen hade drabbats av gudarnas hämnd. Det var alltså ingenting att förtrösta på. Och dock hade han en gång trott, att gudarna voro mäktiga.

— Jag stod och väntade, sade en man i Ngondas sällskap, att någon gud skulle släcka elden och straffa mannen, som brände upp gudarna, men jag väntade förgäves. Det är nog sant, vad missionären med det långa skägget sade, att folkens gudar äro avgudar. Hemma i mitt hus har jag en gud. Den lämnar jag till Muntanda, då han kommer hem.

— I mitt hus har jag flera, sade Ngonda, och jag gör som du och lämnar dem till Muntanda, så får han bränna upp dem. Jag vill tro på den store Guden i höjden, som älskar mig, och som vill förlåta mig mina synder. Nästa söndag går jag icke till Mboyo, såsom jag tänkt, utan jag går åter till stationen och avlägger den goda bekännelsen. Det kunde jag göra hemma i byn, men jag tycker, att det är bättre att göra det i kyrkan vid stationen.

— Då följer jag med dig, ty även jag vill bliva en kristen. Det var nog många i dag, som gjorde samma beslut som vi.

När Luboki kom hem, gick han till sin moders hydda och berättade för henne, att en präst hade bränt upp en hel mängd gudar vid stationen efter gudstjänstens slut. Hon lyssnade med stor uppmärksamhet till hans ord. Hon satt en lång stund och funderade över det, som hon hört, varpå hon sade: "Ingenting förvånar mig numera. Överallt i byarna kastar man bort gudarna, och människorna bliva icke straffade. Folket blir gladare och vänligare. Giftgivningar och andra våldshandlingar försvinna. Männen börja hjälpa sina hustrur på fälten, vilket de aldrig förr ha gjort. Det är missionärernas förtjänst. Jag hörde senast i går, då jag var i Kinanga, hur en av missionärerna uppmanade männen där att hjälpa kvinnorna i deras arbete på fälten. Han sade, att det var en stor skam för männen att sitta hemma i byn och röka, under det att kvinnorna fingo arbeta hårt för familjens uppehälle. Vidare påpekade han, att det icke skulle vara brist på mat i vårt land, som är så fruktbart, om männen icke voro så lata. Om de arbetade, såsom det anstår män, skulle man icke behöva se några svältfödda barn, som man så ofta ser uti byarna. Under hans tal skruvade gubbarna på sig, satte huvudet mellan knäna, kliade sig på ryggen och benen och sågo högst ointresserade ut. Det var ett tal, som icke föll i god jordmån. Men de kände, att missionären hade rätt, då han talade på detta sätt.

— Jag tror, att du nu också börjar förstå, att missionärerna vilja vårt bästa, och att de ingalunda äro några trollgubbar, sade Luboki.

— Under den sista tiden har jag fått lära mig mycket. Min fruktan för dem har försvunnit, och nu ser jag på dem med helt andra ögon än förr. Nu förvånar jag mig över att jag kunnat vara så rädd för dem. Då jag kom i deras närhet, skälvde hela min kropp. Men den gamle Hudu är icke utan skuld. Han har berättat hårresande saker, och jag i min enfald och okunnighet har trott på honom.

— Hudu är icke den ende, som utspritt fasaväckande historier om de vita. Ndamba har icke varit bättre i detta avseende. Hudu trodde själv, vad han sade, men Ndamba förstod bättre och visste, att missionärerna icke voro farliga. Men han förstod, att hans ställning som präst var hotad, och därför sökte han att skrämma folket, så att inga sjuka skulle gå till stationen för att erhålla hjälp. Men nu är det ingen, som längre tror på Ndambas historier.

— Den sista tiden har Hudu ingenting sagt, ty han har blivit utskrattad, då han fört dessa historier på tal.

— I morgon börjar jag i skolan vid stationen. Aldrig kommer jag mera att tappa palmvin. Nu skall jag läsa med kläm. Det har jag lovat skolföreståndaren. Sedan tänker jag bliva hjälplärare, om det är möjligt. Det skall bliva intressant att få undervisa barnen i byarna i Herrens ord.

— Ja, nu är jag icke längre rädd för att de göra dig till en trollkarl. I förra veckan var jag uppe i sjuksysterns rum. Tänk, så fint hon har. Hon hade en stor, fin duk på bordet, på vilket hon hade fotografier av sina föräldrar och syskon, en lång

fin matta på golvet och tre stolar. Och så hade hon gardiner för fönstren och en fin järnsäng med ett stort vitt sängtäcke. Hon visade mig sitt föräldrahem. Det var en stor byggnad med många fönster på, och vägen, som leder upp till det stora huset, stodo två vackra djur, som hon kallade hästar. Sådana djur har jag aldrig sett här, fastän jag har sett elefanter, bufflar, flodhästar och antiloper. Djuren på hennes fotografier hade så vackra halsar och huvud. På väggen hade hon en stor spegel, i vilken jag fick spegla mig. I början var jag rädd att titta i den, men hon sade, att det icke var farligt. När jag fick mod att titta i spegeln, tyckte jag, att jag var gammal. Mitt hår är ju nästan vitt, och mina kinder äro infallna. Hela ansiktet är fullt av stora rynkor. Jag har aldrig förr sett mitt ansikte så tydligt som då. Jag har ju många gånger sett min bild avspeglas i vatten, men den har alltid varit så otydlig. När jag gick hem, fick jag av henne det här fina tygstycket. Se, så fint det är. Detta tygstycke skall du en gång svepa omkring min döda kropp. Det skall följa mig i graven. Någonting så fint har jag aldrig haft förut. Tanken på att få en så fin svepning gladde den gamla kvinnan, vars dagar varit fyllda av tungt arbete, möda och oro.

Luboki fullföljde sin goda föresats att börja skolarbetet på nytt. När han kom i skolan, tyckte många, att han var väl gammal att åter sätta sig på skolbänken. Somliga trodde, att han snart skulle sluta. Och det var också några, som sade det till honom. Men Luboki föresatte sig, att deras påståen-

den icke skulle gå i uppfyllelse. Han var fast besluten att genomgå skolan. Luboki var vetgirig. Han läste med en iver, som var förvånansvärd, och han kunde sina läxor. Lärarna hade svårt att kunna besvara alla frågor, som han framställde. Och innan han slutade skolan, var han dess "lärdomsljus". Bibeln kände han från pärm till pärm. Den studerade han under alla lediga stunder på dagen, och den läste han på kvällarna vid brasans sken. Om söndagarna följde han en lärare ut till byarna, då denne var ute på predikobesök.

Den dag Luboki döptes var för honom en stor och betydelsefull dag. Han var nu icke längre en hedning, ty nu var han upptagen i den kristna församlingen och en lem i Kristi kropp. Han hade genom dopet helt och fullt brutit med det hedniska väsendet. Hans väg låg nu klart utstakad för honom. Han skulle bliva en evangelii förkunnare, som skulle förkunna för sitt folk frälsningens väg och Guds nåd uppenbarad i Kristus. Han skulle visa sitt folk vägen till Guds rike, och vart de skulle gå för att finna hjälp i sin nöd och tröst i sin bedrövelse.

Det gladde också hans hjärta, att hans mor bevistade dophögtiden. Hennes fruktan för missionärerna hade för länge sedan upphört, och hon förvånade sig över att hon en gång hade hyst en sådan fruktan för dem.

Sedan Luboki döpts, predikade han ofta om söndagarna i byarna. Hans lågande nit och hans medfödda färdighet att tala gjorde honom till en framgångsrik predikant. Unga och gamla lyssnade gärna

till hans förkunnelse, och många sade: "Han blir nog lika duktig att predika som Nsemi från Kinanga".

Det var därför ställt utom allt tvivel, att han skulle bliva hjälplärare, då han slutat skolan. Ingen passade därtill bättre än han. Först blev han sänd till Kilandabyn, där han utförde ett banbrytande arbete. Människorna i denna by voro mycket otillgängliga i början. Hövdingen ville icke gärna sända barnen till skolan, emedan han tyckte, att barnen icke behövde lära sig något. De gamla hade klarat sig utan att kunna läsa och skriva, och då måste också de unga kunna göra det. Han var ingen vän av nymodigheter. Därtill var hövdingen mycket vidskeplig och ville därför icke gärna ha en lärare i byn. Men han vågade icke heller säga ifrån, därför att administratören i distriktet hade sagt, att alla byar i hans distrikt skulle taga emot lärare, om det var möjligt att få sådana ifrån missionen.

Men det dröjde ej länge, förrän Luboki hade vunnit folkets förtroende. Hans kärlek och tjänstvillighet banade väg till människornas hjärtan. Han hjälpte de sjuka, så gott han kunde, och tröstade de bedrövade. Det gavs för honom många tillfällen att visa, att han var deras verkliga vän. Barnens förtroende vann han allra först. De hade icke så många fördomar att övervinna som de äldre. Barnen beredde Luboki mycken glädje. De uppförde sig mycket bra och gjorde sitt bästa, då det gällde för dem att lära sig sina förelagda uppgifter. När Luboki fick ett nytt arbetsfält sig tilldelat, var det

icke svårt för hans efterträdare att upptaga arbetet i Kilanda.

I Zebele hade Luboki stor framgång i arbetet. Hövdingen där var en välvillig man, och Luboki blev hans högra hand. Under hans verksamhet där kommo många till avgörelse för Kristus. På ett lärarемöte förklarade han med glädjestrålande ansikte, att många hade avlagt den goda bekännelsen.

En ung man med Lubokis begåvning, goda karaktär, redliga vandel och stora intresse för verksamhetens framgång ansågs hava alla förutsättningar att utbildas till evangelist. Han tillfrågades, om han var villig att genomgå evangelistseminariet. Med glädje mottog han detta erbjudande. I tre år satt han ånyo på skolbänken. Under dessa år ökades hans kunskaper betydligt. På seminariet fick han god vägledning i att undervisa, och där visade det sig, att han ägde mycket goda stilistiska anlag. Innan han slutade sin kurs, var han den bäste uppsatsskrivaren. Hans stil var mycket klar, och han förstod att använda språkets alla möjligheter.

I Lemba hade han fått en god och duktig hustru. Med henne ingick han äktenskap, medan han var hjälplärare i Zebele. I deras äktenskap föddes fyra barn, av vilka två dogo i tidig ålder. Luboki sörjde dem djupt. I sin djupa sorg hade han ett fast stöd i Lemba, som ägde en ovanlig själsstyrka. Hon sade i likhet med Job: "Herren gav, och Herren tog, välsignat vare Herrens namn."

Luboki förstod också, att han i henne hade funnit en verklig skatt. Lemba tillhörde de fridsamma. Hon var inte trätgirig som de andra kvinnorna, och

många sade om henne: "Hon är inte lik andra kvinnor."

När Luboki slutat i evangelistseminariet, fick han på sin lott att övervaka arbetet i östra delen av missionsfältet. Det var ett krävande arbete att hålla uppsikt över skolorna på detta vidsträckta område, att vaka över församlingsmedlemmarnas liv och vandel samt predika överallt, där han drog fram.

Luboki älskade sitt arbete, och han gladdes, då han såg, hur arbetet kröntes med framgång. De kristnas antal ökades för varje år. Lugn och säkerhet rådde i hela landet. En dag kom Luboki i sällskap med ett missionärspar till byn Kumbi. Den gamle hövdingen, som sett hedendomens alla styggelser och brott, mottog sina gäster på ett mycket förekommande sätt. Han gav dem gåvor och uttryckte sin stora glädje över, att de gjorde honom den stora äran att besöka hans by.

Missionärerna och Luboki stannade länge i byn och predikade för det talrikt samlade folket. När de stodo i beredskap att lämna byn, sade hövdingen till den manlige missionären:

— Jag har hört, att du tänker resa hem till ditt land, men det skall du icke göra. Du skall stanna kvar och undervisa mitt folk, ty sedan ni kom hit och började undervisa vårt folk, har förhållandena i alla avseenden förbättrats. Nu är säkerhetstillståndet så stort, att man kan gå omkring i hela landet utan att frukta att bliva bunden och såld som slav. Men innan ni kom hit, vågade man knappt lämna byns område. Innan ni kom hit, rasade de

nattliga krigen, och då begravde man personer levande på våra marknadsplatser. Du ser de höga träden därborta på Mukila Bwendemarknaden. Alla dessa träd äro planterade i levande människor. Du hörde, när du först kom hit, gifttrummornas ljud om nätterna. Dessa trummor ha tystnat. Det är missionen som avskaffat dessa grymheter, som jag under så lång tid har sett med egna ögon. Innan ni kom hit, kunde ingen läsa i en bok i hela detta land, och nu finns det många i min by, som kunna det.

Den gamle hövdingen pekade på den stora människoskaran och sade: "Alla dessa mina barn, som du ser framför dig, skola bliva kristna."

I en annan by mötte Luboki och missionärerna en gammal kvinna, som kom emot dem med stor glädje. Hon formligen jublade, när hon kom. Hon sträckte fram sina gamla, skrumpna händer för att hälsa på de ankommande och sade med mild röst: Välkomna till vår by. Vi kunna icke annat än tacka och prisa Herren, ty han har gjort stora ting med oss. Det är bara tre personer här, som icke äro kristna. De ha det trångt, ty synden trivs icke längre i vår by. Det är andra tider nu, än då jag blev kristen. Jag var den första i denna by, som mottog dopet. Då blev jag misshandlad, plågad och smädad. Min lott var då tung och min väg törnbeströdd. Nu jublar mitt hjärta, och vägen är ljus och jämn. O, vilka härliga stunder vi ha, då vi samlas omkring ordet. Varje söndag och en kväll i veckan predikar läraren för oss. Och Tongo predikar också för oss. Han äger en underbar förmåga att tolka Guds ord.

Luboki och missionärsparet besökte vid detta tillfälle många byar, och överallt blevo de mottagna med översvallande hjärtlighet. Den vidskepliga fruktan för de vita var försvunnen. När de kommo till en by, ville alla där hälsa på dem. Överallt framsträcktes mörka, smutsiga händer. Gamla, skrumpna kvinnor, vars livskraft förrunnit under hårt och strängt arbete, kommo glada och sträckte fram sina vissna händer för att hälsa på de långväga främlingarna, som kommit från fjärran land för att undervisa dessa bortkomna människor om livets väg.

I en by hade byfolket självt byggt en trevlig predikolokal. På kvällsmötet kom en gammal kvinna in i lokalen och ställde sig framför predikanten och trätte på honom, allt vad hon förmådde. Men denne lät sig icke bekomma av hennes egendomliga uppträdande utan sade lugnt till henne, att hon skulle gå och sätta sig vid sidan av predikstolen. Efter predikans slut, sade han, skulle hon få träta på honom, så mycket hon ville.

Den gamla kvinnan gick och satte sig på den anvisade platsen och småputtrade för sig själv under hela predikan. När den var slut, kom en man fram till predikanten och sade: "Du förstår väl, att denna kvinna är vansinnig. En kvinna vid sina fulla sinnens bruk, skulle icke ha uppträtt på ett sådant sätt, såsom denna kvinna gjort. Men att hon får gå fri omkring i byn, är det bästa beviset för att kristendomen blivit en makt i vår by. Om icke vi varit kristna, hade hon icke längre varit bland de levande. Antingen hade vi störtat henne

utför ett bråddjup eller givit henne gift, ty så gjorde vi med de vansinniga, innan vi blevo kristna. Nu vårda vi henne på bästa sätt. Vi giva henne mat, bära hem vatten och ved åt henne och laga huset, då det går sönder. Hon lider ingen brist, ty vi se till att hon får allt, vad hon behöver. I denna by har en mycket stor förvandling ägt rum. Hedendomens mörka, skräckinjagande makter ha fått vika för Guds stora, omskapande kraft. Vi frukta icke längre för de onda andemakterna. Ljuset har brutit fram, och Herrens härlighet har, såsom profeten säger, blivit uppenbar för oss. Aldrig kunde våra fäder drömma om en sådan dag. Över dem ruvade det stora mörkret, och deras väg var höljd i dunkel. Jag minnes ännu så tydligt min gamle faders ord, då han låg på sin dödsbädd och hans hustrur sutto omkring honom och klagade: "Jag går ut i det stora mörkret, och min själ bävar inför det okända och hemlighetsfulla, som jag går att möta. Min väg är mörk, och ingen kan följa mig på färden." Men vi behöva icke frukta, då vi skola träda in i evigheten. Du kommer ihåg Mukuyu, pelaren i församlingen. Han dog såsom en hjälte. Hos honom fanns ingen fruktan för döden. Då han kände sina krafter avtaga, jublade han över att han snart skulle få gå och möta Kristus och vara hos honom i evighet. När hans vänner sutto sörjande vid hans sida, tröstade han dem och sade, att de icke skulle sörja. Han skulle bara gå före dem till det ljusa och härliga hem, dit hans ande så ofta längtat. Kärleksfullt förmanade han dem, att de skulle vara uthålliga i tron, på det att de en dag

skulle vinna livets oförgängliga krona. Då hans bäste vän grät inför den stundande skilsmässan, sade han: "Gråt icke, du skall unna mig vilan i Guds paradis. Jag är så trött, och jag längtar hem. Snart går jag till det ljusa landet med de vida gränserna. Jag är glad, att jag kan säga i likhet med Job: "Jag vet, att min förlossare lever, och att han skall stå kvar, den siste vid stoftet, och att mina ögon en dag skola skåda konungen i hans härlighet." Mukuyus ljusa dödsbädd lämnade ett outplånligt intryck på alla dem, som voro med.

X.

Det var i slutet av augusti månad, och torrtiden led mot sitt slut. På höjderna och även nere i dalarna stod det långa gräset förvissnat och väntade på gräselden, som skulle förvandla det till rykande sot och virvlande aska. Luboki hade ännu några veckor kvar av sin semester, som han använt för byggandet av ett boningshus. Han hade beräknat att få huset färdigt, innan han på nytt började sin verksamhet i östra distriktet. Men denna hans tanke kom icke att förverkligas, emedan han fick ett brev från en kusin, som arbetade i ett större handelshus i Matadi. Denne hade blivit sjuk och ville nu ovillkorligen, att Luboki skulle komma ned till hamnstaden.

Luboki lade undan sina verktyg och gjorde sig i ordning för att företaga den långa resan. I sällskap med sex andra män styrde han färden dit ned. Resan var mödosam, och solen strålade varje dag från en klarblå himmel. Vandringsmännen kunde icke upptäcka ett moln, som var så stort som en människohand. När de passerat den amerikanska missionsstationen Lolo, fick en av männen ont i foten, varför de icke kunde fortsätta marschen så fort, som de beräknat. Men Luboki, som på seminariet

fått en liten kurs i sjukvård, lade på kvällen ett våtvärmande omslag på den sjuka foten, med den påföljd, att foten på morgonen var betydligt bättre.

En kväll, när de slagit läger vid en liten flod, kom en affärsman från Matadi och slog läger på samma ställe. Denne hade — såsom han sade — varit ute på en affärsresa och skulle nu hem till Matadi, dit det nu var bara några timmars färd. Köpmannen var ytterst vänlig, och då han hörde, att Luboki talade ganska god franska, språkade han mycket med honom och ville bjuda honom på äkta fransk konjak. Men då Luboki vägrade att dricka, blev han högst förvånad och frågade: Dricker inte ni, som tillhör missionen, vin och konjak?

— Nej, det göra vi inte. Vi äro absolutister.

— Det var då märkvärdigt. Det har jag ej förr hört. Men jag har ju icke varit tillsammans med några protestanter. Att katolikerna dricka, vet jag. Bara för några timmar sedan har jag på den katolska missionsstationen därborta druckit tillsamman med de katolska prästerna. Och i min affär har jag två infödda bokhållare, som äro äkta katoliker, och de dricka ibland, så att de äro riktigt fulla.

— Inom vår mission får ingen dricka alkoholhaltiga drycker.

— Dricka icke heller missionärerna sådana drycker?

— De äro också absolutister.

— Men kan du giva något skäl, varför man icke skall dricka?

— Det är mycket lätt att giva sådana skäl. En drucken man utför handlingar, som han ofta får

ångra, och han talar sådant, för vilket han sedan får skämmas. Och så står det i skriften, att drinkare icke skola ärva Guds rike. En hövding i min hemtrakt är ett riktigt odjur, då han blir berusad. Annars är han snäll och godmodig av sig. Under många år har jag icke smakat några rusgivande drycker, och jag mår absolut bättre än dem, som begagna sådana.

— Jag har aldrig tänkt på dessa saker, men dina påståenden äro behjärtansvärda. Det skall icke förnekas.

Köpmannen, som var en rättänkande man, språkade länge med Luboki på kvällen, och ju längre han språkade med honom, desto intressantare fann han honom. När köpmannen på kvällen kröp in i sitt lilla restält, var han övertygad om att han träffat tillsammans med en intelligent inföding, som kunde ge skäl för sig.

På morgonen, när Luboki och hans sällskap i den tidiga morgonstunden voro redo att bryta upp, gjorde köpmannen dem sällskap ned till Kongofloden, där hans roddare väntade på honom.

— Vem skall följa eder över floden? frågade han Luboki.

— Det gör missionens roddare, svarade denne, ty mitt ressällskap skall hämta bördor åt missionärerna på stationen.

— Men du kan väl fara över i min båt.

— Nej, jag vill icke lämna mitt ressällskap. Jag har ansvar för dessa bärare, och de känna sig tryggast i mitt sällskap. De blevo så glada, när de fingo höra, att jag skulle göra dem sällskap hit ned.

— Du måste ha ansvarskänsla. Tänk, om den vore allmän i detta land, då skulle man icke alltid behöva gå som en detektiv över sina biträden och tjänare.

Köpmannen bjöd Luboki farväl och steg i båten, som efter några få minuter var ute bland Kongoflodens kokande, sjudande virvlar. Men på stranden stodo Luboki och hans män och ropade för full hals på missionens roddare att komma med båten och frakta dem över. Snart syntes några män på den motsatta stranden springa med åror i händerna och hoppa i en båt. De starka männen rodde båten i bakvatten ett långt stycke uppför floden, innan de satte kurs över den. Efter en mycket ansträngande rodd kommo de lyckligt över till den andra stranden.

Under sin färd över floden tänkte köpmannen på det samtal, han fört med Luboki. Han fann den unge mannens svar så träffande, och insåg att han hade funnit en av landets söner, som tycktes äga utpräglad ansvarskänsla. Den upptäckten gladde honom, ty han hade hittills trott, att alla negrer saknade den dygden, som giver människan ett så stort värde. En sådan man behövde han i sin affär. Det kunde vara möjligt, att den unge mannen ville taga anställning hos honom.

Med kraftiga årtag rodde missionens roddare Luboki och hans män över den brusande floden, vars sugande virvlar syntes så hotande. En av männen hade aldrig förr åkt över floden och satt nu med hjärtat i halsgropen. Han trodde, att båten skulle sugas ned i de kraftiga virvlarna. Roddarna

sågo, att han var rädd, och de sade till honom, att han icke skulle frukta, ty vid denna tid av året hade floden icke någon "vrede". Men den som är rädd, aktar icke gärna på några tröstens ord. Mannen var lika rädd, ända till han fick stiga i land. Han bara stirrade med ängsliga, oroliga blickar på de hastigt roterande virvlarna.

När båten lade till vid bryggan, andades han lättare och hoppade genast i land. Han ställde sig på stranden, knäppte med fingrarna, smackade några gånger och sade: Varifrån kommer allt detta vatten? Tager det aldrig slut?

På missionsstationen blev Luboki mycket vänligt mottagen och fick ett rum anvisat, där han fick bo. Hans följeslagare fingo bo i ett rum avsett för arbetarna.

Luboki gjorde sig genast i ordning att uppsöka sin sjuke släkting, som var anställd i det engelska handelshusets tjänst. När han kom dit, frågade han efter Mwanda Nsemi, som blivit sjuk, och som han nu hade kommit att besöka. Chefen för handelshuset upplyste honom om att Mwanda var mycket sjuk och blivit förd till sjukhuset.

— Jag hoppas dock, sade chefen, att han skall bliva frisk igen. Jag saknar honom i arbetet, ty han är så duktig och pålitlig. Läkaren sade mig i går, att han har gott hopp om Mwandas vederfående. Hälsa till honom, när ni nu går till honom.

Luboki hade inte trott, att kusinen var så svårt sjuk. Han tänktke, då han vandrade uppför den branta stigen till sjukhuset: Det var då väl, att jag beslöt mig för att gå hit. Mwanda blir nog rik-

tigt glad, när han får träffa mig och får mottaga hälsningar hemifrån.

Utanför sjukhuset träffade Luboki en sjuksyster, som visade honom den sal, där Mwanda låg. Den sjuke, som led av en elakartad magåkomma, blev strålande glad, då han fick se Luboki. Hans ögon formligen lyste av glädje. Dag efter dag hade han längtat, att någon från hans by skulle komma och hälsa på honom. Men dagarna hade gått, och ingen hade kommit. Under tidens sakta gång hade han många gånger undrat, om brevet, som han sänt till Luboki, hade kommit fram. När nu Luboki stod inför honom, behövde han icke längre frukta, att det kommit bort på vägen. Med kraft tryckte han vännens hand och utbrast: "Mitt hjärta vill brista av glädje, då du står inför mig. Min längtan efter någon av mina anhöriga har varit nästan outhärdlig. Mitt hjärta har bränt som eld, och mina tankar ha varit mycket tunga. Av längtan och plågor har sömnen mången natt flytt från mitt läger. Orolig har jag kastat mig på min bädd och bett till Gud, att han skulle sända dig eller någon annan av vår släkt till mig. Nu har du kommit, och mitt hjärta har funnit hugnad. Aldrig kunde jag tro, att jag var så fästad vid min släkt och min by. Ack, hur har jag icke längtat hem till byn, där palmerna susa, då passadvinden drager genom deras kronor. Det suset hör man aldrig här i detta virrvarr av hus och kojor. Jag har trott, att jag aldrig skulle komma härifrån med livet. Men nu känner jag livsmodet vända tillbaka, och hoppet att ännu en gång

få återse min by i den vackra palmlunden har åter blivit väckt."

Mwanda hade så många frågor att framställa. Han ville ha reda på allt därhemma i byn, och Luboki berättade om allt, som han kunde påminna sig. Men samtalet fick icke fortsätta allt för länge. Sjuksystern kom och tillsade Luboki, att han icke längre fick stanna, emedan den sjuke blev uttröttad, men att han fick komma upp till sjukhuset följande dag.

Luboki vandrade ned till handelshusen för att köpa sig en ny kostym och gick in i det holländska handelshuset, som var känt för sina goda varor och moderata priser. Då han stod därinne och provade en kostym, kom chefen, som var Lubokis nya bekantskap från karavanvägen. När chefen fick syn på den unge mannen, sade han: "Det var intressant att få råkas igen. Kom in till mig på kontoret, så få vi språkas vid ett tag."

Sedan Luboki köpt kostymen, gick han in på kontoret. Köpmannen framställde då frågan: — Tycker du inte, att det skulle vara intressant att ha ett trevligt jobb här i staden?

— Det vet jag inte, ty jag har ej tänkt att söka arbete här. Jag har så mycket arbete hemma.

— Vad har du då för sysselsättning?

— Jag är evangelist och vandrar omkring i byarna och predikar och inspekterar byskolorna inom mitt distrikt.

— Det vore väl ändå trevligare att ha arbete i ett handelshus än att gå omkring i byarna och predika för dessa okunniga människor, som väl ändå fråga så litet efter religionen.

— Jag har alltid älskat mitt arbete, och det okunniga folket i byarna behöver kunskap och upplysning.

— Du har väl bra betalt för ditt arbete?

— Avlöningen är icke så stor.

— Hur mycket har du i månaden?

— Tjugufem francs.

— Har du inte mera? Kom i min tjänst och din månadsavlöning skall mångdubblas, och efter ett år skall du få bra löneförhöjning. Jag behöver en man, på vilken jag kan lita. Du skall aldrig ångra, att du antog anställning hos mig. Inte behöver du upphöra att predika, om du tager tjänst hos mig. I infödingestaden kan du väl predika varje söndag. Och det finns inte mindre än tre protestantiska samlingslokaler i staden. Du har väl inte något kontrakt med missionärerna?

— Nej, det har jag icke.

— Ja, då kan du börja hos mig vilken dag som helst.

Luboki blev fundersam. Den stora månadslönen hägrade så vackert för hans öga. Tänk, att få så mycket pengar bara på en månad. Inom ett år skulle han vara en rik man, tyckte han, och han skulle kunna köpa en mängd grisar och getter, filtar och krutkaggar. Bara känslan av att en gång vara en rik man kändes ljuv och skön. Och tänk, så många som skulle avundas honom, då han fått en sådan plats.

Köpmannen såg, att Luboki kände sig tilltalad av förslaget, och han var alldeles viss på att Luboki skulle antaga erbjudandet.

— Ska vi nu inte komma överens om att du börjar här i nästa vecka? sade köpmannen. Behöver du pengar, så kan du få sådana i förskott.

Vid dessa ord vaknade Luboki upp som ur en dröm.

— I dag kan jag icke bestämma mig.

— Tänk på saken tills i morgon, då du kan komma hit och giva besked. Men kom ihåg, att det är ett mycket frikostigt erbjudande, jag gjort dig. Det är en framtidsplats, som erbjudes.

Luboki tog avsked och gick till den svenska missionsstationen. Hans huvud var fullt av tankar. Hur skulle han nu göra? Det storartade erbjudandet kom så plötsligt. Han behövde tid att ordna sina tankar, men det var ytterst svårt för honom att få någon ordning på dem. Aldrig hade han tänkt, att han skulle kunna förtjäna så mycket pengar. Om han förtjänade pengar, bleve han en ansedd man, som skulle aktas och äras av alla. Även han kände penningens makt över människornas hjärtan. Han hade sett, hur den rike ärades, och hur den fattige föraktades.

Hela dagen tänkte Luboki på det storartade erbjudande, han fått. Han kunde icke frigöra sig därifrån. Ett tag tänkte han fråga missionärerna på stationen, hur han skulle handla, men så förkastade han den tanken.

På kvällen var Luboki med på mötet i den illa trevliga kyrkan vid stationen. En kraftfull evangelist från Amerikanska Alliansmissionen predikade över orden: "Vad hjälper det en människa, om hon vinner hela världen men förlorar sin själ?"

Den eldige mannen visade med talrika bilder ur det levande livet, hur många låtit sig tjusas av jordisk rikedom och därigenom förlorat sin själ. Under jakten efter jordiska skatter, hade de lämnat rättfärdighetens och hederlighetens vägar och kommit bort från Gud. Men penningen kunde icke tillfredsställa deras själs törst och stilla oron uti deras bröst. Och när döden kom, stodo de husvilla och fattiga, därför att de under jakten efter jordisk rikedom glömt att samla himmelska skatter. Låt aldrig de jordiska ägodelarna fånga ditt hjärta. Frestelsen därtill är mycket stor, men var du på din vakt emot den, ty annars blir den dig övermäktig. För oss gäller Herrens befallning att samla skatter i himmelen. Här ser jag några, som Herren har kallat som sina vittnen. Bröder, vi ha en härlig uppgift, som Gud har lagt i våra händer. Vi få vara med och utvidga gränserna för Guds rike bland vårt folk, som varit försänkt i hedendomens mörker intill denna dag. Det finns millioner av våra bröder, som i dag försmäkta av brist på livets bröd. Vi skola räcka dem det levande brödet, som stillar själens hunger. För stundens vinning må vi icke glömma vår höga kallelse. Jag hade en god vän, som en gång var evangelist, och som hade en mycket stor framgång. Men han tog anställning i ett handelshus i Boma, där han fick stor månadslön. Det dröjde inte länge, förrän han var borta från Gud. Jag träffade honom allt emellanåt, och han beklagade, att han lät övertala sig att lämna evangelistkallet. Han hade icke längre någon frid, ty hans hjärta värkte.

Luboki slukade varje ord. Han tyckte, att hela predikan var ämnad för honom. Gud talade säkerligen till honom på detta sätt, och det gällde för honom att lyssna. Han beslöt att icke taga den erbjudna platsen. Han skulle vara trogen sin kallelse och sätta in sin kraft för att höja sitt folk ur den andliga försoffning, i vilken det befann sig. I handelsbolagets tjänst skulle han aldrig kunna utöva samma goda och förädlande inflytande på sin omgivning som i egenskap av evangelist. Han hade under sin verksamhet sett, hur många förvandlats till goda och barmhärtiga människor, vilka förut sölat sig i hedendomens laster och förövat mörkrets gärningar. Hade icke hela hans by genom kristendomens makt blivit förvandlad?

Luboki kunde icke få en blund i sina ögon, då han lade sig. Hans föresats att förbli sin kallelse trogen började vackla. Men det vore väl ändå bra att få mycket pengar att röra sig med, och tänk, hur mycket gott, man då kunde göra. Jag kunde, tänkte han för sig själv, underhålla en evangelist. Och då skulle min hustru och mina barn få fina kläder. Sedan skulle jag också köpa en riktig symaskin, som man kan trampa, och en grammofon, som sjunger så vackert. Och så skulle jag låta Ngoma uppföra åt mig ett tegelhus med tre rum och beställa möbler till dem av Siamuna.

Men tänk, om du handlar i strid mot Guds vilja, hörde han en röst säga i sitt inre. Om du får Gud emot dig, kan du aldrig få någon framgång i dina företag. Han vill, att Du, som han kallat i sin tjänst, skall ägna dina krafter åt evangelii förkun-

nelse bland ditt folk. Många kunna köpa och sälja, men du har fått en särskild gåva i att undervisa och vägleda dem, som stappla framåt på sanningens väg. Det är många, som se upp till dig och av dig vilja ha råd och vägledning. Bakom disken i en affär är det inte många, som komma till dig med sina många bekymmer och frågor. Och när den stora räkenskapsdagen nalkas, hur kommer det då att gå för dig? Tror du, att Herren skall berömma dig, då du svek kallelsen? Tror du, att din lön skall bliva stor, när du icke använde ditt pund? Herren skall fråga dig, varför du sålde kläder, filtar och krut, då du var kallad att vara en rättfärdighetens tolk och en sanningens förkunnare.

Luboki somnade till sist ifrån de många rösterna i sitt hjärta. I sömnen fick han en egendomlig dröm. Han såg en ung man med ett glatt och frimodigt ansikte vandra i spetsen för en skara unga män och kvinnor. Under vandringen uppför ett vackert berg, vars sluttningar voro beväxta med mycket saftigt gräs, och på vars krön en välvårdad by låg, sjöngo de med glada, ungdomliga röster: "Jag är en gäst och en främling på jorden, vandrar till himlen mitt eviga hem."

Ungefär mitt i backsluttningen mötte de tre män, som kommo fullastade med röda, granna filtar, stora pärlband, rödrutiga näsdukar, röda, turkiska mössor och blårandiga tygstycken. Männen, som syntes digna under sina tunga bördor, frågade, om icke någon mot hög betalning ville vända om och hjälpa dem att bära. Men då de icke fingo något svar, frågade de igen, om ingen ville hjälpa dem.

Då sade ledaren: "Jag vill följa eder, om jag får bra bärlön."

— Det skall du få, ett sådant tillfälle får du aldrig mera.

— Hur långt skall jag följa eder.

— Till byn därnere i dalen. Sedan får du vända tillbaka.

Den unge mannen tog en av bördorna och började vandringen nedför berget. Den unga skaran skakade på huvudet och sade: "Han är förlorad för oss. Bördan är för tung för honom, och om han skulle hinna fram till byn nere i dalen, orkar han icke komma efter oss." En i skaran ropade efter honom: "Lämna bördan och kom med oss till byn på bergets krön!"

Men den unge mannen lyssnade icke. Han endast tänkte på betalningen. Sorgsna fortsatte de unga vandringen upp för berget. Deras glada sång hade tystnat. De tänkte bara på deras unge ledare, som lämnat dem.

I drömmen såg Luboki, hur den unge mannen svettades under sin tunga börda, som blev allt tyngre, ju längre dagen led. Till sist orkade han icke längre utan dignade under bördan vid vägkanten. Männen tvingade honom att resa sig på nytt, men hans krafter voro slut. En man, som kom vandrande vägen fram, fick taga hans börda. Någon betalning fick han ej heller, då han inte bar bördan till bestämmelseorten.

Luboki greps av helig vrede, då han såg de obarmhärtiga männen lämna den unge mannen åt sitt öde. Han ropade till dem, att det var deras plikt och skyldighet att både hjälpa och betala mannen. I samma ögonblick vaknade han.

nelse bland ditt folk. Många kunna köpa och sälja, men du har fått en särskild gåva i att undervisa och vägleda dem, som stappla framåt på sanningens väg. Det är många, som se upp till dig och av dig vilja ha råd och vägledning. Bakom disken i en affär är det inte många, som komma till dig med sina många bekymmer och frågor. Och när den stora räkenskapsdagen nalkas, hur kommer det då att gå för dig? Tror du, att Herren skall berömma dig, då du svek kallelsen? Tror du, att din lön skall bliva stor, när du icke använde ditt pund? Herren skall fråga dig, varför du sålde kläder, filtar och krut, då du var kallad att vara en rättfärdighetens tolk och en sanningens förkunnare.

Luboki somnade till sist ifrån de många rösterna i sitt hjärta. I sömnen fick han en egendomlig dröm. Han såg en ung man med ett glatt och frimodigt ansikte vandra i spetsen för en skara unga män och kvinnor. Under vandringen uppför ett vackert berg, vars sluttningar voro beväxta med mycket saftigt gräs, och på vars krön en välvårdad by låg, sjöngo de med glada, ungdomliga röster: "Jag är en gäst och en främling på jorden, vandrar till himlen mitt eviga hem."

Ungefär mitt i backsluttningen mötte de tre män, som kommo fullastade med röda, granna filtar, stora pärlband, rödrutiga näsdukar, röda, turkiska mössor och blårandiga tygstycken. Männen, som syntes digna under sina tunga bördor, frågade, om icke någon mot hög betalning ville vända om och hjälpa dem att bära. Men då de icke fingo något svar, frågade de igen, om ingen ville hjälpa dem.

Då sade ledaren: "Jag vill följa eder, om jag får bra bärlön."

— Det skall du få, ett sådant tillfälle får du aldrig mera.

— Hur långt skall jag följa eder.

— Till byn därnere i dalen. Sedan får du vända tillbaka.

Den unge mannen tog en av bördorna och började vandringen nedför berget. Den unga skaran skakade på huvudet och sade: "Han är förlorad för oss. Bördan är för tung för honom, och om han skulle hinna fram till byn nere i dalen, orkar han icke komma efter oss." En i skaran ropade efter honom: "Lämna bördan och kom med oss till byn på bergets krön!"

Men den unge mannen lyssnade icke. Han endast tänkte på betalningen. Sorgsna fortsatte de unga vandringen upp för berget. Deras glada sång hade tystnat. De tänkte bara på deras unge ledare, som lämnat dem.

I drömmen såg Luboki, hur den unge mannen svettades under sin tunga börda, som blev allt tyngre, ju längre dagen led. Till sist orkade han icke längre utan dignade under bördan vid vägkanten. Männen tvingade honom att resa sig på nytt, men hans krafter voro slut. En man, som kom vandrande vägen fram, fick taga hans börda. Någon betalning fick han ej heller, då han inte bar bördan till bestämmelseorten.

Luboki greps av helig vrede, då han såg de obarmhärtiga männen lämna den unge mannen åt sitt öde. Han ropade till dem, att det var deras plikt och skyldighet att både hjälpa och betala mannen. I samma ögonblick vaknade han.

XI.

Sparsamt silade morgonsolens första strålar genom det lilla fönstret, och roddarnas taktfasta rop från floden nådde Lubokis öra, då han låg och funderade på betydelsen av sin dröm. Att drömmen hade något att säga honom, stod levande för honom. Det var ett bud från en högre värld, att han icke skulle antaga den erbjudna platsen.

Han hade känt frestelsens makt över sin själ, och han hade varit färdig att falla. Men nu var frestelsens udd bruten. Mer än förr var han viss om den väg, han skulle vandra. Likt Moses ville han icke längre akta på jordens snärjande rikedomar utan blott se efter lönen, som Gud giver. Såsom Paulus skulle han sträcka sig efter det, som var framför, och jaga efter segerlönen.

Han gick ut på stenterrassen, som badade i ett hav av ljus. Daggen glittrade som kristaller på blommor och blad, och fåglarna kvittrade så vackert i apelsin- och mangoträdens kronor. Luboki tyckte, att de aldrig sjungit så underbart. En befriande känsla hade gripit honom, och en tung börda hade fallit från hans bröst. Han andades så lätt, och luften var så skön och angenäm. Med andra ögon betraktade han världen än föregående kväll.

Läraren vid missionens skola hade bjudit honom på frukost. Under måltiden berättade Luboki för sin värd om det generösa erbjudande, han fått. Men han nämnde ingenting om frestelsen, drömmen och segern.

— Det var ett storartat anbud, sade läraren. Chefen för det holländska handelshuset är en bra man, men jag hoppas, att du icke reflekterar på anbudet, hur lockande det än kan vara. Det är så många frestelser, som möta de unga männen i Matadi. Många ha också dukat under och förlorat sin kristna tro och gå med sargat samvete. Du har ju en mycket högre kallelse, även om den icke på långt när är så inkomstbringande. Men du har ju allt, vad du behöver till livets uppehälle. Du har ju fått den höga uppgiften att visa våra i mörker famlande bröder till honom, som är världens ljus. Svik icke din uppgift. Detta goda, välmenande råd vill jag giva dig. Vårt stora uppdrag skola vi fullfölja, tills Herren kallar oss till högre tjänst.

Luboki berättade nu om sin dröm.

— Av drömmen framgår det med all tydlighet, att Herren velat varna dig. Du vet, att han ofta talar till oss i syner och drömmar. Han vill ditt och vårt folks bästa, och därför talade han till dig på ett språk, som du kan förstå.

— Ja, jag har förstått det språket. Frestelsens makt är bruten, och jag har gått som segrare ur striden. Penningens makt är stor. Den höll på att fånga mig. Men nu är jag fri, och med glatt hjärta går jag tillbaka till mitt arbete och med den förvissningen, att Herren skall vara med mig i mitt

arbete. Jag kan icke förstå, att jag höll på att tjusas av penningen. Det var för mig som för den lilla antilopen, som stod vid flodstranden, tjusad av krokodilens förföriska ögon, och som icke undgått faran, om icke färjkarlarna kommit. Den vederstyggliga besten måste då dyka ned i floden, och antilopen sprang glad och fri in i skogen. Med nytt mod och med fast beslutsamhet går jag tillbaka till mitt arbete. Jag skall aldrig mera lyssna till de lockande rösterna. Herren skall nog draga försorg om mig och de mina. David säger: "Jag har aldrig sett en rättfärdig mans barn efter bröd gå."

— Även jag har haft anbud om plats både vid handelshusen och järnvägen, men jag har avböjt alla anbud, enär jag anser, att det är min plikt att vara lärare bland vårt folk. Missionen har bekostat vår utbildning. Handelsbolagen ha ingenting gjort för vårt folks höjande i något avseende, men missionen har upprättat skolor vid stationerna och i byarna. Jag har inte hört, att handelsbolagen underhålla en enda skolgosse. Men jag har hört många handelsmän kritisera missionärerna och deras arbete, fastän de förstnämnda aldrig ha gjort något för vårt folks höjande. Jag hörde i Matadi en affärsman säga, att det var dumt att söka höja de infödda, ty när de få litet bildning, bliva de sturska och omöjliga. Jag förstod hans synpunkt mycket väl. Det går icke att huta åt oss som en hund, när vi fått litet kunskap och lärt känna vårt människovärde. Det ha vi lärt känna genom missionärerna, som äro våra verkliga vänner.

— Nu skall jag snart gå till sjukhuset och hälsa

på min kusin, och sedan skall jag gå till chefen på holländska handelshuset och säga honom, att jag icke reflekterar på platsen.

Luboki vandrade på den heta, steniga gångstigen, som ledde upp till sjukhuset. Högt över bergen seglade några asgamar på nästan orörliga vingar, nere i hamnen rasslade ångvinscharnas grova kättingar, och växelloken stönade och pustade, när de drogo de tungt lastade godsvagnarna, och på stenarna vid sidan av gångstigen kilade livliga ödlor härs och tvärs på stenar och klippblock. Nere i Nkala-Nkalaviken låg en stor krokodil med ögonen över vattenbrynet och lurade på rov. Luboki kunde tydligt se honom ifrån gångstigen, som låg minst trettio meter högre än floden. Han stannade några ögonblick och betraktade det glupska odjuret i det mörkbruna vattnet. Krokodilen låg fullständigt stilla. En och annan gång svängde den litet med den långa stjärten.

I sjukhuset träffade Luboki en ung man, som kommit för att hälsa på Mwanda, och som var anställd vid järnvägen. Den unge mannen var mycket frispråkig. Han prisade icke sitt arbete. Han var underbetald, och han fick arbeta allt för mycket. De vita visste nog att pressa svetten ur de svarta arbetarna. Det var mycket bättre att vara hemma i byn, ty då fick man arbeta, hur mycket eller litet man ville. Så snart kontraktet med järnvägen var utgånget, skulle han begiva sig hem.

— Men du har väl ändå förtjänat bra med pengar, sade Luboki.

— Att spara pengar i Matadi är omöjligt. Här

är ju allting så dyrt, och så skall man vara bättre klädd än i byarna. Jag har på hela tiden, jag varit här, icke skaffat mig mera än en symaskin och en plåtkoffert, i vilken jag har mina kläder. Det andra har vandrat ned i min mage, som aldrig blir nöjd, och som blott kräver mera.

Mwanda, som lyssnat till de båda männens samtal, instämde med den siste talaren och sade: "Det är så sant, vad du säger. Man tror, att man skall förtjäna så mycket pengar, då man kommer hit, men det blir inte mycket kvar, när man betalt maten. Det är min erfarenhet."

— Chefen för holländska handelshuset har erbjudit mig en förmånlig plats, om jag vill antaga den, sade Luboki.

— Nej, för all del tag inte den platsen, sade Mwanda ivrigt. Du förstår inte, hur påfrestande arbetet i ett handelshus är. Men jag har prövat det. Kommer jag bara med livet från detta sjukhus, så skall jag aldrig mera arbeta i Matadi i ett handelshus. Det är ett jäkt ifrån morgon till kväll. Vi svarta få gno, men de vita taga det med ro.

— Jag tänker inte taga platsen. Du kan vara lugn. Men ett tag reflekterade jag på den. Det var min stora frestelse, men genom Guds nåd har jag besegrat den.

— Ja, du har väl en högre kallelse än att stå bakom en disk och sälja tyg och kläder och få ovett, därför att man icke kan vara cheferna till lags. Det är inte bara en chef i ett handelshus, ty alla vita där äro chefer över de infödda. Jag har allt

fått veta, att jag funnits till, och att jag ingenting förstått.

— I morgon vänder jag tillbaka hem med ett fastare beslut än förr att ägna mina återstående dagar och år åt Gudsrikets utbredande. Det kan icke bliva så många år, ty vi infödingar bliva inte gamla. I regel öppnar graven för oss sin mörka famn, medan vi stå i vår fulla mannakraft. Det finns inte många åldringar i min hembygds byar. Det är lika ont om dem som elefanter i Lualadalen.

Luboki bjöd Mwanda farväl.

— Hälsa hem till mina släktingar och vänner i byn, sade Mwanda. Säg dem, att jag kommer hem, så fort som jag blir frisk. Tack ska du ha, därför att du kom och hälsade på mig. Jag kände mig bättre, bara jag fick se dig. Doktorn har varit här i dag, och han sade, att jag nog skulle få lämna sjukhuset efter ett par veckor. Säg till mina bägge bröder, att de efter ett par tre veckor komma hit ned och hjälpa mig bära hem mina saker. Jag är själv för svag att bära något.

I det holländska handelshuset fick Luboki vänta mer än en timma, innan chefen kom in på kontoret. När denne fick syn på Luboki, trodde han, att den unge mannen kommit för att taga den erbjudna platsen. Och han blev mycket förvånad, när Luboki sade, att han kommit för att säga, att han icke reflekterade på platsen.

— Du är, sade chefen, en utmärkt ung man, som kommer och säger ifrån. Det hade jag inte väntat.

— Men jag lovade ju att giva besked i dag, och ett givet löfte skall man hålla, då det är möjligt.

— Det är många både vita och svarta, som lova så säkert, men som icke hålla, vad de lova. Om du går i min tjänst, skall du få ändå mera, än vad jag lovade dig i går.

— Vi skola icke tala mera om den saken. Min kallelse är att vara ett Guds vittne bland mitt folk, som behöver höjas ur den djupa förnedring, i vilken det befinner sig. Jag står också i skuld till missionen, hos vilken jag fått min utbildning. Att övergiva den vore ju fegt och otacksamt.

— Men tänk på mitt erbjudande.

— Jag har noga övertänkt saken. Jag ser min väg så tydligt utstakad för mig, och den skall jag följa.

Luboki bugade sig och gick. Köpmannen stod länge och blickade efter den unge mannen, som försvann i gatuvimlet.

— Han var den bäste och pålitligaste man, jag sett bland detta folk, sade han för sig själv. En sådan man hade jag behövt i affären. Jag kan endast beklaga, att jag icke fick honom i min tjänst, men missionen är att lyckönska. Med sådana män måste den ovillkorligen ha framgång.

Luboki gick ned till hamnen, där den stora antverpenbåten jämte två andra båtar lågo förtöjda. Stora mängder av elfenben och kopal försvunno i de stora, mörka lastrummens djup, och ur andra lastrum vinschades upp en oändlig mängd tygbalar, lådor och annat gods. De svarta hamnarbetarna skreko och gestikulerade, och stuveriförmännen hojtade av all kraft. Vid relingen på antverpenbåten stod en lång rad av vita män och kvinnor med stora

solhjälmar på huvudet. De hade kommit från skilda delar av landet för att vända tillbaka till sina respektive hemland.

Luboki gick närmare för att se på dem. Han tyckte, att de flesta av dem sågo ut som levande lik, magra, torra och bleka som döden. Kongo hade rövat hälsans rosor från deras kinder och förtärt deras livskraft. Kongo är ingen vän till de vita, tänkte han, då han vandrade bort från kajens öronbedövande larm.

XII.

Det var storsöndag på stationen. Ett par dagar i förväg hade unga och gamla kommit från byarna för att deltaga i den stora högtiden. Över två tusen människor hade samlats. Det övervägande antalet bestod av unga kraftfulla personer, som lämnat hedendomens styggelser bakom sig. Men i den talrika skaran såg man också gamla män och kvinnor, som i livets höst hade övergått till kristendomen. Glädjen lyste ur deras mörka ögon, ty de hade funnit ro och vila hos honom, som med öppen famn mottager syndare.

Unga mödrar buro sina små barn på höften eller i breda skinnremmar, som de hängt snett över huvudet. De små barnen voro så näpna och pigga, att man icke kunde låta bli att titta på dem. En man med en stor klumpfot hade gått minst två svenska mil för att få vara med. Han sken av belåtenhet, då han kom klampande längs stigen, som leder upp på gårdsplanen.

Luboki och hans hövding stodo utanför kyrkdörren och betraktade mötesbesökarna, som kommo på alla vägar och stigar, som leda fram till stationen. Det var en storslagen anblick. De hade kommit för att tacka och prisa Herren. Många av dem hade

varit hårt bundna i hedendomens bojor och utövat mörkrets ondskefulla gärningar. Nu voro de fria. Sanningens ord hade frigjort dem. Fridens och kärlekens ande härskade ibland dem. I den stora skaran hördes ingenting av hedendomens brusande larm och orosfyllda ande. En värld av ljus, renhet och sanning hade öppnats för dem. Förr hade de druckit ur hedendomens grumliga källor, nu fingo de släcka sin andes törst vid det levande ordets friska källsprång. Med oro och fulla av ängslan hade de förr skådat mot den dag, då de skulle anträda den sista resan, men nu var denna fruktan borta, ty de längtade efter den stad, "vars byggmästare och skapare Gud är". Genom Guds stora, oändliga nåd ägde de hoppet om evigt liv. Förr hade de varit köttets trälar, nu levde de trots svaghet och brist andens nya liv.

— För tjugu år sedan, sade Lumbu, kände ingen i denna trakt Guds väg. Mörkt, tjockt, hopträngt lägrade sig det hedniska mörkret över denna trakt. Men mörkret har skingrats av Rättfärdighetens sol, som uppgått med ljus under sina vingar. Jag kommer så livligt ihåg den dag, då de första missionärerna kommo hit. Överallt i byarna bävade folket, och de vildaste historier om dem kommo i omlopp. Men så småningom försvann den värsta fruktan, och historierna om dem tystnade. Nu förstå de flesta, att den dag, då de började bygga här, var vändpunkten för folkets liv i denna trakt.

Nere vid dopvattnet började lederna ordna sig. En skara män klädda i vita dopskynken och en lika stor skara kvinnor iförda vita dopdräkter hade i

missionärernas sällskap tågat ned till dopvattnet, där de i dag till sin och församlingens stora glädje skulle döpas i den treenige Gudens namn och sedan intagas i församlingen.

Lumbu och Luboki skyndade också ned till stranden. Den sitsnämnde var strålande av glädje, ty bland de kvinnor, som i dag skulle döpas såsom ett tecken på att de ville lämna hedendomen, stod hans egen mor. Lång och hård hade striden rasat i hennes bröst, innan hon gav upp striden. Men sedan hon blivit övertygad om sanningen, längtade hon till den dag, då hon genom dopet skulle bliva införlivad med den kristna församlingen.

Dopakten tog ganska lång tid, ty över två hundra personer döptes. Stilla och tysta knäböjde de nydöpta på stranden, och heliga händer sträcktes välsignande över dem. Det var en syn, över vilken den himmelska världen fröjdades. Och någon sade, att det var en segerdag för ljusets och rättfärdighetens rike men ett nederlag för mörkrets.

Så samlades den stora skaran i kyrkan, som blev till trängsel fylld. Hela gången var full av människor, och utanför de öppna fönstren sutto och stodo många. Men fastän värmen var så tryckande, vilade högtidsstämning över den samlade skaran. Stark och mäktig som bruset av ett stort vatten ljöd sången från tusentals munnar. Det var, som om den enkla kyrkans tak skulle lyfta sig från murarna. Det var ingen konstnärlig sång, men den var framsprungen ur glada, frigjorda hjärtan, som fått del av frälsningens visshet.

Evangelisten Nsemi predikade med hänförelse

och kraft över orden: "Ty jag skämmes icke för evangelium, ty det är en Guds kraft till frälsning för var och en, som tror."

— Guds kraft har uppenbarat sig mitt ibland oss. Den skara, som i dag döptes och välsignades, är ett bevis på denna kraft. Hela denna menighet, som har samlats från våra byar, vittnar om denna kraft. Guds ord har blivit en makt i detta land. Bara för fem, sex år sedan hörde man gifttrummornas ljud i mera avlägsna byar, men i dag höras icke längre dessa trummor. På våra marknader begraver man icke mera levande människor, man varken köper eller säljer någon människa på marknaden, och man röker aldrig med en ovän eller gäldenär. Fritt få vi vandra omkring i landet utan fruktan att bliva bundna och sålda som slavar. Vi behöva icke befara överfall annat än av vilddjur och ormar. Jag blir mottagen som en kär vän, vart jag kommer. Det har icke alltid varit så. Jag har jagats som ett vilddjur, och man har ansett mig vara mycket farlig. Men nu är det ingen, som sträcker ut sin hand för att skada mig. Nu sänder man bud från byarna, att jag skall komma dit och predika.

Våra sjuka behöva icke längre försmäkta i sina plågor. Vi behöva blott bära dem hit, där de få hjälp och vård. Många sjuka ha här återvunnit hälsa och krafter. Här ha de mött den tjänande kärleken, som icke ser på sitt eget utan på andras bästa.

Många i våra byar kunna läsa och skriva. I skolorna ha de fått lära sig renlighet och punktlighet, och deras förr så trånga horisont har vidgats. Män-

niskovärdet har stigit. Kvinnorna behandlas på ett annat sätt, och männen börja arbeta ute på fälten. Avgudaprästernas makt är bruten, och vidskepelsen börjar så småningom att försvinna. Guds kraft till liv och pånyttfödelse uppenbaras på alla områden. Vi ha fått lära känna Gud såsom vår Fader, som förbarmar sig över oss, och vi ha fått kunskap om hans Son, vilken han utgav för våra synders skull. Vi ha sett, hur Gud på grund av sin kärlek till oss ingrep för att rädda oss från syndens och dödens makter. Och i dag är Herren mitt ibland oss, och han går segrande fram genom våra bygder. Skaran, som böjde knä vid flodens strand, är ett talande bevis därpå. Guds kraft till seger över synd och orättfärdighet är tydligt förnimbar i mångas liv, och Guds ande verkar ibland oss. Soluppgången av höjden har besökt oss, och profeten Jesajas ord: "Öknen och ödemarken skola glädja sig, och hedmarken skall fröjdas och blomstra såsom en lilja", hålla på att förverkligas. Morgonrodnadens sken vilar över bergen, skuggorna fly till sina rum, och solen bryter fram i glans.

Jag hälsar den nya dagen med glädje, ty den kommer med frihet till de bundna, med bröd till de hungrande, med friskt vatten till de törstande, med glädje till de sörjande och med frid till oroliga hjärtan. Våra barn skola aldrig göra bekantskap med hedendomens mörker och grymhet. De få växa upp under helt andra förhållanden än vi, som fått bevittna så mycken grymhet och brott. De skola aldrig behöva frukta för demonerna, såsom vi ha gjort under många år. Innan Kristus blev vårt liv, fruk-

tade vi döden, men vi frukta honom icke längre, ty Livets furste har besegrat honom och framburit liv och oförgänglighet i ljuset.

Må Guds kraft allt mera uppenbaras i våra liv, så att vi alla bliva mera goda, milda och kärleksfulla, då skola vi också bliva till välsignelse för andra. Herren vill, att vi skola vara hans redskap och tjänare för att förverkliga hans vilja i världen.

Luboki, som var näste talare, hade valt till text profetens ord: "Herre, här är jag, sänd mig!"

— Äro vi, frågade han, villiga att gå, när Herren kallar oss? Är du villig att att utföra det uppdrag, som han har anförtrott åt dig? Det finns stunder i vårt liv, då vi med glädje löpa på hans budords stigar. Ingenting synes då hindra oss att fullfölja kallelsen. Vi fröjdas över att få tjäna honom och göra hans vilja. Inga svårigheter synas oss då för stora, och vi uthärda med glädje förföljelse och lidanden för Jesu Kristi namns skull. I denna skara finns det många, som fått lida hugg och slag, och som blivit hånade och smädade för det dyra namnets skull. Men så kommer det andra dagar, när man icke gärna säger ja till kallelsen. Man är trög och likgiltig, och glädjen i tjänandet är borta. Hänförelsens eld har slocknat, och arbetet kännes som en tung börda, som man gärna ville bliva kvitt.

Frestelsen att lämna arbetet kan också någon gång bliva stor, då man ser på de ekonomiska fördelarna. Inom vår och andra missioner finns det exempel på lärare och evangelister, som på grund av bättre löneförmåner ha lämnat arbetet i Herrens

vingård. De ha börjat trakta efter det, som jorden tillhörer, och några av dem ha gått bort i otro. Faran för oss alla är stor. Även jag har känt frestelsens makt i detta avseende. Men Herren hjälpte mig, så att jag kunde besegra frestelsen. Och nu säger jag på nytt ja till Herrens kallelse. Jag vill tjäna honom efter bästa förmåga, så länge jag lever. Hans lov vill jag förkunna mitt i den stora församlingen, och för mina bröder och systrar vill jag vittna om hans nåd och barmhärtighet. Jag önskar i fortsättningen vara med i budbärarnas skara, som frambär glädjebudskapet till dem, som ännu sitta i dödens ängd och skugga. Må min tunga vara villig att prisa honom, som har gjort barmhärtighet med mig. Jag önskar, att hans kärlek må fylla mitt hjärta, och att hans ande må bo i mitt bröst, då blir det lätt att fullfölja kallelsen.

Alla äro vi kallade att vara Guds medarbetare, och alla ha vi såsom kristna en uppgift att fylla i Guds stora vingård. Må vi i dag på nytt säga ja till kallelsen och gå, dit han bjuder oss att gå. Han själv skall gå med oss.

9/2
138 k

GÖTEBORGS UNIVERSITETSBIBLIOTEK
1001909096
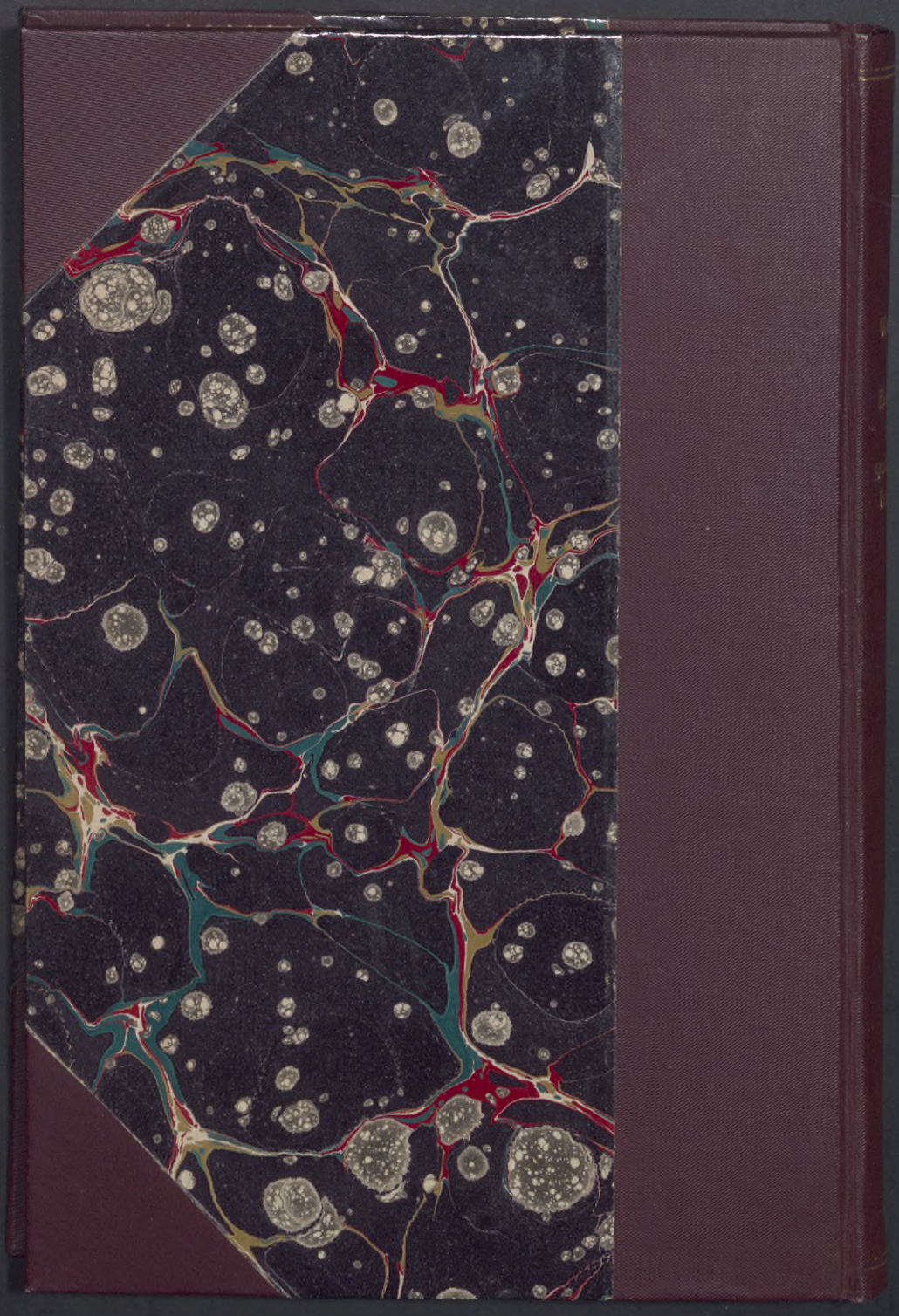
JOHNSON
BOOKBINDERY
GÖTEBORG